

NOVA SERIJA

LASO

CIJENA 4 DIN BROJ 113

SUDDEN U SKRIPCU

Frederick H. Christian

SUDDEN U ŠKRIPCJU

»Laso« Nova serija 1975.

Frederick H. Christian: SUDDEN U ŠKRIPCU

Naslov originala: SUDDEN AT BAY

(Copyright: Transworld Publishers Ltd., London)

Recenzija: Lidiya Krieža, prevodilac

Prijevod: Tomislav Odlešić

«Laso» – Izdavač OOUR izdavačke djelatnosti «Vjesnik» Zagreb Ljubice Gerovac 1 – Glavni i odgovorni urednik Borivoj Jurković
– Tisak OOUR novinsko-revijačna štamparija i OOUR FMG «Vjesnik»
Zagreb Ljubice Gerovac 1 – Zagreb 1975

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) VJESNIKOVA PRESS AGENCIJA.
Zagreb

Cijena 4 d Za inozemstvo: DM 1,60; ASCH 8; SFRS 1,60; HFL 1,30.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za
prosvjetu i kulturu i fizičku kulturu SRH broj 1435/7 - 1973 od 26 XI 1973

I

— Hoćeš li sam izaći ili da te ja izvučem?

Glas je bio nezreo, nesiguran i malo previsok, ali nije moglo biti zabune — nagoviještena prijetnja bila je smrtonosno ozbiljna. Posljednje riječi, jasne i oštre, kao da su ostale lebđeti u jutarnjem zraku.

Govornik je bio mladić od dvadesetak godina, čista i otvorena lica, koje nije moglo niti je htjelo išta sakriti. Bio je odjeven u iznošenu kaubojšku odjeću: plave hlače, čvrstu, šarenu košulju i razgažene čizme.

Nekoliko prolaznika koji su se zatekli na ulici brzo su ustuknuli kad je mladić skočio s konja pred »Oazom«, jedinim salunom u Cottontownu, i izrekao svoj izazov. Znatiželjne oči provirivale su iza pritvorenih prozora i kroz odškrinuta vrata dok je on stajao nasred ceste, gologlav i raskoračen. Oči su mu bile uprte u vrata saluna, a šaka desne ruke polako se otvarala i stezala nad sjajnim, izlizanim drškom staroga vojničkog revolvera.

— Buck Cotton! Brojat ću do pet! — viknu mladić. — Ako ne iziđeš, doći ću po tebe!

Bio je svjestan da deseci pari očiju prate svaki njegov pokret. U malenu mjestu svaka se vijest munjevito širi.

— To je mladi Billy Hornby, s ranča »Lazy H« — uzbuđeno prošapće jedan od promatrača. — Čime mu se Buck Cotton zamjerio?

— Ne znam — odgovori drugi znatiželjnik, koji se sklonio iza iste hrpe drva. — Sigurno je da je lud i da će ga to stajati glave.

Prvi govornik kimne u znak suglasnosti. U ovom kraju prkositi Cottono-

vima bila je najveća od svih gluposti. I najopasnija. Mladić koji je pred salunom izazivao srljao je ravno u propast.

— Jedan! — viknu Hornby. — Dva... tri... četiri. Pet! — Mladićeva su se usta spojila u tanku crtu. — Dolazim po tebe, Buck!

Dugim je koracima prešao cestu, i razmaknuvši pokretna vratanca, upao u salun. U ovo doba dana nikada nije bilo mnogo posjetilaca. Sada je unutra bilo desetak muškaraca, koji su pogledavali čas pridošlicu, čas čovjeka koji je stajao uz barsku tezu.

Izazvani je mogao biti samo godinu ili dvije stariji od izazivača. Bio je dobro odjeven, sav u crnome i sjajno ulaštenih čizama. Buck Cotton bio je naočit mladić. Samo nemiran pogled i crta slabosti u uglovima ustiju odavali su njegove karakterne manjkavosti. Usprkos od sunca preplanuloj boji lica sada se mogla naslutiti bljedoća. Zubima je stisnuo donju usnu da bi spriječio drhtanje. Njegove oči brzo su se pokretale u dupljama, a pogledom je panično tražio pomoć prisutnih. Ali, nitko se nije namjeravao suprotstaviti izazivaču. Pogled Bucka Cottona naposljetku se zaustavio na zjenicama protivnika i tamo pročitao smrtnu osudu.

— Neću se boriti protiv tebe — prošaptao je i obilznuo suhe usne. — Nemam ništa protiv tebe, Hornby.

— Zaista? — podsmjehnu se kauboj sa »Lazy H«. — Povuci to svoje gvožđe, jadničel!

Točitelj, pročelav, visok čovjek oštra ali simpatična lica oprezno zakorači prema Hornbyju, držeći obje ruke na tezi da bi bile dobro vidljive,

— Billy, — primiri se i razmislj. Uvažuj se u veliku nepriliku. Sjedi na konja i otidi oдавде dok još možeš.

— Ti brini za boce i čaše, Blasse! — odsječeno će mladić. — To se tiče samo mene i onog stvora... — Mahnuo je glavom prema iskrivljenoj prilici koja je stajala uz kraj tezge.

— Hoćeš li se boriti kao čovjek ili ćeš umrijeti zgažen poput žabe, Cotton? — uskliknu bijesno Hornby.

Cotton se preplašeno trgne i ispruži ruke sasvim naprijed da bi naglasio kako se ne želi boriti.

— Ja... ne znam što ti je, Hornby — reče promuklim glasom. — Ja neću povući! — Okrenuo je glavu prema ostalima. — Svi ste vi svjedoci. Rekao sam da neću povući! Moja braća će...

— Do vraga, ti i tvoja braća! — prasnu Billy Hornby. Trgnuo je revolver iz pojasa i podigao ga prema Cottonu. Stolice su zastrugale podom kada su ljudi počeli izmicati iz smjera kojim su mogle poletjeti kugle, a točitelj se sagnuo iza tezge.

— Čini se da ću te morati zatući kao bijesno pseto — rekao je Hornby prijeteći. — Pa, i to je bolje no što zaslužiš.

Njegov je palac zapeo kokot starog kolta. Buck Cotton se oslonio na tezgu, ruke su mu i dalje bile ispružene naprijed a lice je odavalo užas.

— Ne miči se, Hornby!

Mladić se ukoči. Bilo je dovoljno da podigne palac pa da smrtonosna kugla pronađe metu.

— Spusti kokot na svom topu, momče! Polako i mirno...

Sva lica osim Hornbyjeva okrenula su se prema govorniku. Čvrst, prosjeđi muškarac, izbrazdana i umorna lica, nosio je srebrnu zvijezdu na grudima.

— Sveta kravo! — uzdahnu jedan od prisutnih. — Bio sam siguran da više ništa ne može spasiti Bucka Cottona.

— Da je šerif navratio samo deset sekundi kasnije... — prozbori drugi. — Baš je sreća da je Harry Parris prolazio...

— Nije li to divno imati vlastitog, poslušnog šerifa da te izvuče iz svake gužve? — primijeti treći podrugljivo.

Serif se postavio tako da je svojim revolverom pokrivao oba suparnika.

— Spusti ga na pod, Billy. Držim te na nišanu! — zaprijeti.

U prvi je čas izgledalo da se mladi Hornby neće pokoriti zapovijedi i tada je Parris zapeo kokot svog revolvera. Jasan metalni zvuk trgnuo je mnoge od prisutnih. Mladić sliježe ramenima i otvori šaku. Teški revolver zabubnjao je na daskama poda.

— Korakni u stranu, Hornby! — zapovijedi Parris.

Hornby se povukao za dva koraka i nije bio udaljen od šerifa više od dužine ruke kad se Buck Cotton iznenada sagnuo, pograbbio odbačeni revolver i, napevši kokot, usmjerio ga Hornbyju u srce. Izraz bezumnog straha zamijenila je grimasa likovanja i mržnje.

— Tako! Koga ćeš sada udesiti, hrabri momče, ha?

— Trebao sam ti otpuhnuti glavu i pokušati isto s ovim tvojim prijateljem. Nisi zaslužio da živiš.

— Pazi što brbljaš, doseljeniče! — zareži Cotton. — Reci jednu suvišnu riječ i sredit ću te.

— Lakše Buck, lakše — umiješa se Parris. — Nikoga ti nećeš srediti. Dječake — obratio se Hornbyju — čemu sve to? Zar si poludio? Zašto si uzbudio cijeli grad napavši jednog od vodećih građana?

Hornby je zabacio glavu i pokazao Cottona:

— Upitajte njega. Cotton dobro zna što je posrijedi.

Buck se u neprilici premjesti s noge na nogu, a onda usklikne:

— On je lud. Ne znam o čemu govoril.

— Izjasni se, Hornby — oštro će Parris. — Sim Cotton će htjeti znati zašto si mu napao brata.

Hornby ravnodušno sliježe ramenima. Time je dao na znanje da nikakvo njegovo objašnjenje ne može biti zadovoljavajuće niti će moći zaustaviti lavinu događaja koju je on tog jutra pokrenuo. To je izrazio i riječima:

— Mislite da će vašeg gazdu zanimati bilo kakvo moje objašnjenje?

— Podsjećam te da Sim Cotton nije moj gazda — prasnu šerif. — Ja održavam zakon na svoj način i nitko se u to ne miješa.

— Sigurno. Ako je tako, onda će ovdje i svinjama izrasti krila.

— Pazi što govoriš, doseljeniče! — zareži Cotton. — Ovo neće završiti samo tako.

— Mislim da ćeš znatno porasti prije no što izideš iz tamnice zbog ovoga... — opet progovori Parris. — Napad sa smrtonosnim oružjem...

Hornby ga pogleda mirno i bez ikakva izražaja na licu.

— Samo naprijed, Parrise. I ne trudi se da predstavi daš zakonski oblik. Uradi ono za što te Sim Cotton plaća.

U razgovor se umiješao Blass:

— Nemoj tako, Billy. Bit će ti pravedno suđeno. Zar ne, Harry?

— Sigurno da hoće. — U šerifovu glasu nije se osjetila nikakva promjena.

— Tamo ćeš ispričati svoje razloge, Billy — nastavi točitelj. — Porota će...

— Porota? Cottonovi slugani i plaćeni ubojice. Zar ne vidiš što se ovdje radi, Blasse? Bit će ubijen pri pokušaju bijega, kao što se dogodilo već sa pola tuceta Cottonovih neprijatelja...

— Umukni! — zaurla Buck, skoči naprijed i udari Hornbyja preko usta. Krv se pojavila na rasjecednoj usni. Spontano se zgrčio, stegnuo šaku i pripremio na udarac, ali mu je tada stari šerif zabio cijev u rebra. Hornby je bespomoćno spustio ruke a u tom času Cotton je sjajnih očiju udario još jednom.

— Hej, čekaj malo! — viknu Blass, ali odmah zatvori usta jer je šerif okrenuo prema njemu cijev revolvera.

— Ne miješaj se u to!

Cotton opet udari.

— Hrabar momak, ha? — vrisnu Velli ki kauboj!

— Ti i ta voja ponosna, fina sestrice! Sada više neće biti tako ponosna i fina, zar ne?

Nakon tih riječi naglo je ustuknuo, jer se iz Hornbyjeva grla izvio neartikulirani uzvik. Na njegovu licu sledio se izraz beskraje mržnje, a ruke su sunule naprijed prema Buckovu grlu.

— Priljavče! — prosiktao je i kora knuo naprijed. U istom je času Cotton odskočio i podigao revolver. Oči su mu opet bile ispunjene strahom. Šerif Parris hladno se nasmiješio i napeo kokot, da bi mladića oborio sleđa.

U tom času odjeknu dva pucnja, poput jednoga.

Jedna je kugla istrгла iz Buckove šake stari revolver i bacila ga u krat-

kom luku preko teže na policu, gdje je razbio nekoliko boca. Drugi metak, ispaljen tako brzo nakon prvoga da su se oba pucnja slila u jedan, zaparao je kroz mišićje šerifove desne podlaktice i odbacio ga lijevo. U dodiru s podom teški revolver je opalio i kugla se zabila u strop. Okrenuvši se Parris potraži oslonac na terzi. Pridržavajući se ljevicom, pokušao je okrenuti lice prema neočekivanom napadaču. I Cotton je podigao glavu s njegova je ruka posegnula za revolverom koji je ležao u koricama za pojasom.

— Bolje da razmisliš — došlo je podrugljivo upozorenje. Iako je glas bio tih, u njemu je bilo sadržano toliko prijetnje da je nitko nije mogao prečuti.

— Što to... tko ste vi de đavola? — promucuo je Parris.

— Možda se zovem Green, ali nemojte se u to kladiti.

Šerif se namršteno zagledao u govornika, koji se nehajno oslonio na zid. Pokreti su mu imali nehajnu draž, ali i snagu, podsjećajući na kretanje pume. Inače, Green je nalikovao bilo kom kauboj. U dobi od otprilike dvadeset pet godina, bio je snažno razvijen, širokih ramena i uska struka, odjeven u iznošenu kaubojsku odjeću — izlizane hlače, svilen rubac, teške kožne štيتnike i čizme visokih potpetica. Samo su se dva duboko obješena revolvera posebno isticala. Korice su bile vezane uz noge kožnim remenčićima. Usko, tamno, glatko izbrijano lice, nalikovalo bi na indijansko da je imao istaknutije jagodične kosti. Oči su mu bile pažljive i hladne, ali je crta humora ublažavala tvrda usta.

Na temelju toga šerif je došao do pogrešnog zaključka. Stranac u gradu, pomisli, koji ne zna u što se uvaljuje. Okrenuo se prema barmenu i rekao:

— Blasse, reci ovom tipu u što se uvaljuje!

— U neprilike, kladio bih se. — Kauboj se nasmije. — To je priča mog života. Kada god vidim kako netko namjerava ubiti nenaoružanog čovjeka, moja me loša narav goni da se umiješam. A ti se ne miči!

Ova je zapovijed sledila Bucka Cottona, čija se ruka polako, krađom primicala revolveru.

— Nisam te upozorio zato što to za-
služuješ — doda kauboj hladno — već
zato što u ovo doba godine ne ubijam
kojote.

Te su riječi natjerale krv u dotad
blijede Cottonove obraze.

— Ne znam jeste li tako dobri u bor-
bi koliko ste na jeziku — promrmljao
je. — Vi to još ne znate, ali nakopali
ste si na glavu više neprilika no što
drugi dožive u cijelom životu.

— Opet on! — Green se nasmijao. —
Nasmrt si me preplašio. Ako nastaviš,
zaklecat će mi koljena. — Pogledavši
mladog Hornbyja, reče: — Odmakni se
od tih podlaca, sinko. Pođi prema vra-
tima.

Hornby posluša, a i Green ustukne
nekoliko koraka dok se ne nađe uz
njega.

Sada, kada se činilo da je prošla
neposredna opasnost, Cotton je opet
postao samouvjeren. I Parris je nasto-
jao uspraviti se i povratiti nešto od
izgubljenog dostojanstva.

— Bolje da odmah odjuriš prema
granici, Grenne — rekao je Cotton po-
druglivo. — Ostaneš li ovdje, život ti
ne vrijedi probušena novčića.

— On je u pravu, gospodine Greene
— prošapće Hornby. — Ovaj grad pri-
pada Simu Cottonu. Ako nas on uhva-
ti, nećemo poživjeti ni toliko da popu-
šite cigaretu.

— Tvoj konj je vani? Tada će biti
najbolje da nestanemo. Okrenuo se
prema ljudima u salunu. — Redovito
pogodim ono u što pucam — upozorio
je. — Bila bi velika greška kad biste
isturili glavu iz saluna narednih neko-
liko minuta.

— Nestani dok još možeš, stranče —
zapjenio se Buck Cotton. — Moja bra-
ća neće odustati dok te ne ulove.

Green se nasmiješi i kimnu Hornby-
ju, onda obojica oprezno zakorače na-
traške. U istom času iznad niskih,
pomičnih vrata saluna pojavila su se
ramena i glava vrlo visokog čovjeka.
Green je zapazio promjenu na licu še-
rifa Parrisa i naglo se okrenuo, da bi
se suočio s novom opasnošću, ali prido-
šlica je već shvatio situaciju i djelo-
vao. Cijev njegova revolvera spustila
se na Greenovu glavu i oborila ga
omamljenog na tlo. Gotovo istim po-
kretom je čovjek udario Hornbyja

postrance, iznad lijevog uha i tim ga
udarцем onesvijestio.

Nekoliko minuta kasnije vukli su
obojicu preko prašnjave ceste u zat-
vor.

II

— Ako je ovo raj, ja sam razočaran
— promrmljao je Green došavši k svi-
jesti. Hornbyjevo lice bilo je zamrlja-
no krvlju, ali se ipak uspio nasmiješi-
ti.

— Mister Green, vi izgledate upravo
onako kako se ja osjećam.

A obojica su izgledala zaista jedno.
Bili su prekriveni prašinom, a tanak
mlaz krvi niz Greenovo čelo već je
bio zgrušan. Njihove ruke i lica bili
su izgrebani od grubog povlačenja ce-
stom.

— Čini se da su nas vukli za pete —
primijeti Green i oproba vezove na
rukama i nogama. Bili su stručno za-
tegnuti. — Tu nema pomoći. — Ovo je
zatvor?

— Da. Nalazi se baš nasuprot salu-
nu. — Momak je časak oklijevao prije
no što je nastavio — Gospodine Gree-
ne, nisam imao prilike zahvaliti vam
za ono prije...

— Nije ni potrebno — prekinuo ga je
Green. — A moji me prijatelji zovu
Jim. Ispričaj mi nešto o braći Cotton.

— Buck je najmlađi od trojice. Art
može biti vaših godina, a Sim je naj-
stariji... oko trideset pet.

— Znači, grad je nazvan po njiho-
vom ocu? Još je živ?

— Ne umro je prije nekoliko godina.
Zeke se prvi naselio u ovoj dolini.
Kad se vratio iz rata, podigao je
ranč u brežuljcima sjeverno odav-
de. Oko pedeset milja južno na-
lazila se vojnička tvrđavica —
Fort Lane. Stari Zeke bio je dobar
trgovac. Pretpostavio je da će vojnici-
ma biti potrebno neko mjesto gdje se
mogu razveseliti i napiti, kupiti koju
sitnicu. Zato je izgradio trgovinu i sa-
lun na pola puta između svog ranča i
tvrđavice. Iz Teksasa je doveo neke
rođake da mu vode taj posao. Gradić
je jednostavno izrastao oko tog saluna

i trgovine. Nije ni čudo da su ga nazivali Cottontown.

Sudden kimnu; mnogi su se obogatili zahvaljujući vojničkom novcu.

— Zacijelo je opskrbljivao tu jedinicu i mesom i konjima?

— Možete se kladiti u to. — Držao je u rukama sve ugovore s tvrdavom. Nitko nije mogao ni pokušati bilo kakvu trgovinu s posadom. A onda je jedinica povučena.

— Kada?

— Mislim 1873, za vrijeme krize. Od tvrđave su ostale samo ruševine, u kojima živi nekoliko Meksikanaca, ovčara. Na stotinu milja odavde nema drugog naselja. Ovo je neka vrsta kotla koji Cottonovi drže u svojim rukama. Ljudi ih slušaju, ili odlaze. Kad je umro stari Zeke, Sim je preuzeo imanje. Ovo je njegov grad. Što on kaže, to se uradi. Cottonovi rade što ih je volja. Tko ne posluša... — Mladić je prešao prstom preko grla.

— A ti?

— Ja imam maleni ranč južno od grada, »Lazy H«. Moj pokojni otac izgradio ga je u isto vrijeme kada i Zeke svoj. Pokušavam sastaviti kraj s krajem ali, vjerujte, nije lako.

— Gdje prodaješ stoku?

— U Silver Cityju. Ali, ne možemo prodavati sami svoja goveda. Cottonovi prodaju sve što se uzgoji u ovoj dolini. Mi ostali moramo doznati stoku na njihove pašnjake i oni nam plate svoju cijenu. Kada prikupe svu stoku, prodaju je u Silver Cityju.

— Vraga! Oni određuju cijenu i ti je moraš prihvatiti? Zar nitko nije pokušao odvesti svoje krdo ravno u Silver City?

— Naravno, dvojica ili trojica uzgajivača... — odgovori mladić zamišljeno. — No, razbojnici su im noću rastjerali stado, ili su im postavili zasjedu. Jedan od rančera, stari, divlji Bert Williams zakleo se da nitko neće određivati pošto će on prodati svoju stoku. Ubijen je s leđa. I tada je prestao svaki otpor. Od onda svi prodajemo stoku Cottonovima, dobri smo i poslušni.

— Pretpostavljam da nitko nikada nije napao Cottonovo stado na putu za Silver City?

— Oni tvrde da nitko nema hrabrosti napasti tako jaku četu.

Sudden se uzvrpoljio na drvenom ležaju, pokušavajući pronaći udobniji položaj. Boljelo ga je cijelo tijelo.

— Ovu je užad morao zavezati neki Indijanac — promrmlja. — Znači, Cottonovi su vas dobro pritegli. S obje strane. Određuju cijenu za vašu stoku a vjerojatno vas primoravaju da kupujete od njih robu, po njihovim cijenama.

— Upravo tako. — Mladić uzdahne. — Pobuni li se tko, naći će ga izvan grada s razbijenom glavom.

Sudden se zamislio. Tok događaja u ovom gradiću bio je vrlo sličan zbivanjima u mnogim drugim gradićima. U okrugu Lincoln došlo je do malog rata kada su se građani konačno pobunili.

— Zar naseljenici ne pokazuju nikakav otpor? — Ili bar manji rančeri?

— Jednom jesu. Prije nekoliko godina, odmah nakon smrti Zeke Cottona, naš liječnik Dave Hight pokušao je organizirati gradski odbor. Jednog jutra pronašli su ga iza javne staje. Bio je nasmrt prebijen a jedna noga bila mu je slomljena. Od tada pomalo šepa. Na njegovoj košulji bio je prikao komad papira i samo jedna riječ — »UPOZORENJE«. Od tada više nema nikakvih protivljenja.

— Ti su Cottonovi zaista gadno društvo — promrmljao je Sudden.

— Postoji još nekoliko ljudi koji kažu što misle. Međutim, ti nose glavu u torbi.

— Ti si jedan od takvih. — Sudden se nasmije. — A sada, možeš li mi ispričati što te je natjeralo na otvorenu pobunu?

— Radije ne bih pričao o tome — smrknuo se Hornby, ali onda klimnu glavom i nastavi: — Ipak, imate pravo saznati u što sam vas uvukao. Kad sam se jutros nakon obilaska pašnjaka vratio kući, našao sam svoju sestru ... osamnaest joj je godina, Jime, samo osamnaest... kako leži na podu i jeca. Haljina joj je bila izderana u komade... — Glas ga je izdao i on se, zahvaćen bijesom počeo boriti sa svojim vezovima, ali uzaludno. — Bila je gadno uplašena, ali nije bila... pozlijedena. Ispričala mi je da je Buck Cotton došao u kuću. Čekao je sakriven do mog odlaska i onda je došao. Više mi nije htjela reći, bojala se da ne iz-

gubim glavu i uradim nešto nepromišljeno.

— Gdje je sada?

— Odveo sam je u tvrđavicu i povjerio jednoj starijoj Meksikanki. Onda sam dojahao ovamo. Poslao sam doktora Highta k njoj, a ja sam potražio Bucka. Ostalo znate.

Green se zamislio.

— Bit će zanimljivo saznati što nam te hulje sada spremaju.

— Trebao sam ga ubiti dok sam još imao prilike za to — rekao je Billy s gadenjem.

— Mnogo je vjerojatnije da bi ti završio s metkom u ledima. — Onaj Parris je namjeravao uraditi upravo to. Billy, ko će sada brinuti o tvojoj sestri?

— Doktor Hight. Mislim da će se on i Jenny uskoro vjenčati. Kad zajedno sjednu na trijem, ne vide više nikoga oko sebe — Billyjev glas odavao je dječaćki prezir prema takvim sentimentalnim slabostima.

— Čini se da je taj liječnik čovjek na mjestu. Ima li još takvih u gradu?

— Ne mnogo — priznao je Hornby smrknuo. — Barmen Blass je pošten, ali ipak radi za Cottonove. Salun je njihov. Možda je Bob Davis, koji drži trgovinu, i jedan ili dvojica manjih rančera. To je sve. Mi smo u Cotton-townu, Jime. Zao mi je što sam te uvukao u to.

Green nije odgovorio. Njegove su oči ispitivale malenu čeliju u kojoj su bili zatvoreni. Ono što je vidio nije davalo mnogo nade. Prostorija je bila malena, najviše tri na tri metra. Maleni prozorčić bio je smješten visoko i osiguran gvozdenim šipkama. Vrata istesana od hrastovine bila su pojačana okovima. Zidovi od sušenih gline-nih cigala mora da su bili debeli gotovo metar.

— Nema nade za bijeg — promrm-ljao je — ni kada bi nam ruke bile slobodne.

— Znam to otprije, ali bolje da se sami uvjerite.

Izvana su začuli teške korake i zvecketanje ključeva, a zatim škripu teških zasuna.

Vrata su se otvorila i na njima se pokazao šerif Parris. S neskrivenim zadovoljstvom promatrao je svoje zatočnike. Iza njegovih leđa stajala su

još dvojica muškaraca, nasrnutih muškaraca.

— Eve mojih pobunjenika — nasmi-jao se. — Momci, izgledate kao da vam je cigla pala na glavu. — Okrenuo se jednom od pratilaca. — Odveži im noge ali priprezi kako to radiš. A vas dvojica, budite mirni. Ovaj ovdje zove se Jackson, vrlo je nervozan i često povlači kažiprst. A kada se puca u tako malenoj prostoriji, mogli bismo i oglušiti.

Upozorenje je bilo dovoljno jasno.

Kada su im bile oslobodene noge i kada su ih razgibali dovoljno da bi mogli hodati. Green upita:

— Što sada?

— Što sada? — ponovio je Parris uz gromoglasan smijeh. — Mi smo gostoljubivi i nikada vas ne bismo ostavili da dugo čekate na odgovor. Vodimo vas preko u salun, gdje će se održati suđenje.

— Suđenje? — uskliknuo je Hornby.

— Ali, zbog čega?

Parris se nasmiješio, pokazujući po-žutjele zube ispod prosijedih brkova. Raširio je ruku i počeo nabrajati odva-jajući prst po prst:

— Ometanje predstavnika zakona pri obavljanju dužnosti, napad smrtonosnim oružjem, ometanje reda, puca-nje unutar gradskih granica, ranjavanje predstavnika zakona, poticanje na pobunu, pokušaj ubojstva... do vruga, izaberite sami. Imamo dovoljno materijala da vas obojicu objesimo!

— Objesiti?

Iako su dvojica muškaraca pokrivala Greena svojim dvocijevka, Parris se trgnuo od hladne podrugljivosti njegova glasa.

— Pazite na njega! — dreknu. — I treba da pazite, lopuze! — oštro će Green. — Kakav vi to zakon ovdje provodite?

Parris se ružno nasmišljao a njegova dva pomoćnika su se zgledala čudeći se Greenovoj naivnosti.

— Uskoro ćeš saznati. Naprijed, prokleti bili.

Zatvorenici su sprovedeni u šerifov ured, a odande na suncem obasjanu ulicu. Dok su je prelazili, Green je promatrao malenu gomilu koja se gurala u salun da bi zauzela što bolja mjesta. Unutra je već bilo mnogo lju-

di, koji su bućili i gurali se. Kad su zatvorenici uvedeni, žamor se pojačao.

Tridesetak, četrdesetak ljudi sjedilo je na stolicama i klupama. Stolovi su bili nagomilani po strani, samo je jedan smješten ispred gledališta. Prvi red stolica bio je slobodan. Tamo su posjeli uhapšene a po jedan od šerifovih pomoćnika sjeo je sa svake strane. Parris je sjeo uz sam prolaz.

Prisutni, među kojima su bili svi koji su prisustvovali događajima tog jutra, širili su prepričavanja i nagađanja o ličnosti tajanstvenog stranca. Green je sjedio miran i bezosjećajan, kao da ga se događaji u dvorani uopće ne tiču. — Svi neka ustanu — viknu Parris, ušutkavši gomilu. Ljudi su se nevoljko podigli a zatvorenici su grubo pokrenuti udarcima u rebra.

Green je okrenuo glavu prema vratima i ugledao debelog, vrlo malenog starca, koji je nesigurnim korakom krenuo prolazom. Priljav i neobrijan, imao je teške podočnjake i krvlju podlivene oči kroničnog alkoholičara. Crno, izgužvano odijelo kao da mjesečina nije skidao sa sebe. Netko je podviknuo: — Da trgnemo jednu, suče?

Gomila se ustalasala od smijeha. Sudac je bijesno podigao šaku i opet je nemoćno spustio.

Svi pogledi opet su se usmjerili prema ulazu i sudac je bio odmah zabravljen jer su u salun ušla dva snažna, visoka muškarca. Ljudi su ponovno zažagorili a Greenovo oštro uho uhvatilo je primjedbu jednog od prisutnih:

— Znao sam da to neće proći bez Sima i Arta.

Znači, to su Cottonovi. Green ih je promatrao ispod napola spuštenih kapaka, polako motajući cigaretu.

Art Cotton bio je visok i vitak, kratko podšišane kose. Bio bi privlačan muškarac da mu duga brazgotina od noža nije zategla desni obraz, pa je ostavljao utisak da se uvijek ceri. Hladne oči i savršeno ravnodušan pogled odavali su ubojicu sakrivenog ispod nevine vanjštine uglednog građanina. Bio je odjeven poput kauboja, a u boku visio mu je teški revolver.

Ipak, njegov je stariji brat privlačio sve poglede.

Visok preko metar i osamdeset a ramena take snažnih da je podajčao

na bika, Sim Cotton je ulijevao strah i poslušnost a da i nije morao otvoriti usta. Ispod skupog šešira provirivala je već prosijeda kosa. I čupave obrve koje su gotovo zakrivale malene, blisko smještene oči, bile su čelično sive. Usprkos prašini vidjelo se da je njegovo odijelo sašiveno od odličnog materijala, a preko prsluka visio je težak srebrni lanac sata. Koračao je prolazom poput medvjeda, ne udostojavši zatvorenike nijednim pogledom. Isto tako nije obratio pažnju na dvojicu prisutnih koji su brzo oslobodili stolice u prvom redu.

Zavalivši se u stolicu, Sim Cotton kratko kimnu sucu. Iza Cottonovih smjestio se vrlo visok čovjek, koji je glavom i ramenima nadvisivao sve prisutne. Dugo lice bilo je ozbiljno, sabrano i pažljivo a hladne plave oči neprekidno su promatrala i istraživale. Nosa kost bila mu je slomljena. Duga kosa padala je za ovratnik čiste plave košulje.

— To je Chris Helm — prošaptao je Billy. — Prvi revolver Cottonovih.

Tada je Green zapazio teksaški pojas od crne kože iskićen meksikanskim srebrnim dolarima. Dva teška revolvra ležala su u dobro nauljenim kožicama.

— Momak se dobro okitio — promrm-ljao je Green sebi u bradu — ali mogao bi biti i opasan. Čini se da sam ga negdje već susreo... ali gdje?

— Sud zasjeda! — viknuo je čovječuljak sa stolom, hrapavim, pijanim glasom i privukao pažnju publike. Green je promatrao njegove ruke koje su se neprekidno grčile i suhe usne koje je povremeno obilizivao.

— Taj ne pije samo kada spava — promrm-ljao je Green mladiću. Ova je pokušao odgovoriti ali ga je stražar udario dvocijevkom u rebra.

Harry Parris ustane i priđe sučevom stolu, pa objavi:

— Sudac Martin Kilpatrick vodit će ovo suđenje. Ušutite vi, tamo dolje! Norrise, dovedi prvog optuženog.

Gomila se znatiželjno uskomešala kada je Green doguran do sučeva stola. Polako je okrenuo glavu i vidio kako ga Sim Cotton pažljivo odmjerava svojim sitnim očima, baš kao što govedar ocjenjuje težinu malvinčeta.

III

Sudac Kilpatrick podigne glavu:

— Ime?

— James Green.

— Zanimanje?

— Kauboj.

— Odakle?

— Iz Teksasa. Radio sam u Tucsonu.

— Kakvim ste poslom došli u Cottonwood?

— Nikakvim. Na prolazu sam.

Kilpatrick pogleda šerifa.

— Za što ga optužuješ, Harry?

Šerif se ponosno isprasio i počeo nabrajati važnim glasom:

— Napad opasnim oružjem, sprečavanje predstavnika zakona u obavljanju dužnosti osobno mene, pucanje u gradu. Dalje, piticanje na pobunu, ranjavanje i još mnogo toga čime vas neću ni zamarati.

Nekolicina gledalaca nervozno se nasmijala, a Green je primijetio da većina ne promatra šerifa već Sima Cottona; kad se on nasmiješio, smijeh je postao jači a kada mu se lice opet ukočilo, smijeh bi zamro.

— Tišina! — Kilpatrick je zbunjeno drvenim maljem — Postoje li svjedoci za sve to?

— Naravno, bar dvadesetak — odgovori šerif. — Mogu ih pozvati, ako želite?

Dok je postavljao to pitanje, licem je bio okrenut prema Cottonu. Ovaj je jedva primjetno odmahnuo glavom, pa je sudac odmah promrmljao:

— Neće biti potrebno. Sud će prihvatiti tvoju izjavu, Harry. Greene, imate li sredstava?

— Mislite li na novac? Imao sam oko pedeset i osam dolara kad su me bacili u vašu prijavu čeliju. Sada ih više nemam.

Sudac upitno pogleda Parrisa, a šerif potvrdno kimne.

— Kad smo ga razoružali, oduzeli smo mu sve što je posjedovao. A to znači pedeset osam dolara, nikakvih papira i dva revolvera. I, moram dodati, ti su revolveri mnogo upotrebljavani i dobro održavani.

Sudac je podigao pogled prema optuženom, a u očima mu je zaigrao zloban plamičak;

— Greene, protiv vas podignute su četiri optužbe. Stranac ste, ne posjedujete ništa čime biste dokazali svoj identitet a posjedujete i vrlo malo novca. Četiri optužbe. Priznajete li krivicu ili ne?

— Zar bi to značilo bilo kakvu razliku? — zajedljivo upita Green. Podigao je obrve i odglumio vrlo iznenađenog čovjeka. Netko među prisutnima tiho se nasmijao a Sim Cotton odmah se okrenuo i pokušao ga pronaći.

— Vaš humor nije ništa bolji od vaših postupaka — uvrijeđeno će sudac. — Je li to sve što imate izjaviti?

— Oh, ne, mnogo toga ću vam reći — prasnu kauboj, a glas mu iznenađeno postade vrlo oštar. — Započnimo s time da sam jedva spriječio šerifa i onog bijednika tamo — mahnuo je glavom prema Bucku Cottonu, koji je sjedio uza zid prostorije — da ubiju jednog nenaoružanog čovjeka. Što ste očekivali? Da mirno gledam umorstvo?

— Šerif je hapsio zločinca, Greene. Vaša izjava ne umanjuje vaša djela. Jeste li, napali šerifa, ili niste.

— Ako pitate jesam li ga spriječio da ubije dječaka, jesam!

— Pucali ste iz svog revolvera? — nastavi Kilpatrick.

— Naravno. Ja sam...

— Jeste li omogućili da se uhapšenik opet naoruža?

Green sliježe ramenima i nasmije se.

— Za suca koji bi trebao biti objektivni i tek na suđenju saznati sve do u tančine, vi ste vrlo dobro obaviješteni. Niste saslušali ni mene ni svjedoke a već ste donijeli odluku. Samo nastavite s predstavom, stara varalico!

Duboko rumenilo oblilo je Kilpatrickovo lice i vrat. Snažno je udario svojim maljem i viknuo:

— Ušutite! Vrijedate sud!

— U pravu ste, iako ne znam da ovdje postoji bilo kakav sud — odgovori Green savršeno mirno.

U tom času je Sim Cotton kimnuo glavom. Sudac Kilpatrick zavalio se u svom sjedištu, obrisao lice prijavom maramicom i progovorio:

— Sud smatra da su optužbe dokazane. Krivi ste za sva zlodjela, Greene. Kazna iznosi pedeset i osam dolara. Bit ćete izvedeni izvan gradskih granica i tamo pušteni. Ovaj grad ne želi

trošiti novac na ishranu i čuvanje takvih skitnica kao što ste vi — dodao je zlobno.

Veličina lakrdije napokon je savladala i Greenovu hladnokrvnost.

— Ako uvijek tako provodite zakon, za ovaj bi grad bilo bolje da za suca imenuje kakvu staru mazgu.

Iza njega nešto se pokrenulo. Okrenuo se i ugledao Sima Cottona. Rančer je polako išao prema njemu.

— Prilično si nabrušen i brzoplet, momče — rekao je tihim, blagim glasom. — Ne izazivaj sreću. Ovaj grad to neće podnositi.

— Ovaj grad podnosi svaki tvoj hri, Cotton. Podnio bi i kada bi naredio građanima da jezicima polizu glavnu ulicu. Nije li tako?

Oba muškarca zagledala su se jedan drugome u oči. — Sim je prvi skrenuo pogled.

— Bio sam uviđavam prema tebi — reče. — Izvukao si se na lak način. Nemoj počiniti grešku, pa se vratiti u Cottontown... Nikada!

Green sliježe ramenima i sjedne. Jedan pogrešan pokret i bio bi sasječen olovom a da nitko od građana ne bi podigao ni prsta. Osvrnuo se da bi dobro promotrio te pokorne i poslušne ljude, ali oni su sada već bili zainteresirani za drugog optuženog. Billy Hornby bio je doguran pred sučev stol.

— Ime? — počeo je Kilpatrick.

— Ti ga dobro znaš. Kilpatrick. Znaš i moje zanimanje, gdje živim, znaš da nisam skitnica niti na prosjačkom štapu.

— Za sada! — dobaci netko.

Te riječi potresoše Greena. U glasu je našao zluрадost i to ga je sledilo. Ondašnji su ljudi toliko poniženi i bijedni da su se mogli radovati još samo jednom: nesreći sebi sličnih.

— Odgovori na pitanje! — poviče Parris i skoči naprijed s revolverom u ruci. — I ako se ne želiš loše provesti, pristojno odgovaraj sucu.

— Sjedni, Harry!

Dubok glas Sima Cottona imao je snagu udara bicom. Parris se tako iznenadio da je ustuknuo, spotaknuo se o ispružene noge svog pomoćnika i gotovo pao. Prisutni su se počeli smijati, ali Cottonovi su ostali ozbiljni pa su se i gria ostalih odmah zaledila.

Green je motrio Arta Cottona i zapazio da uopće ne prati događaje u dvorani. Nepomično je sjedio a ruke su mu mrtvo visjele između ispruženih, raširenih nogu. Bezizražajni pogled upro je u neku, ostalima nevidljivu točku na bijelom zidu.

U međuvremenu Hornby je odgovorio na sučeva pitanja, pa je Kilpatrick pozvao šerifa da bi saznao optužbu.

— Ima ih mnogo, suče — izjavio je Parris dostojanstveno — ali bit će dovoljna samo jedna: pokušaj ubojstva!

Svietina je počela šaputati. Oni koji nisu znali što se toga jutra dogodilo u salunu, sada su počeli ispitivati oko sebe. Sudac je udarao o stol sve dok nije nastala potpuna tišina.

— To je već bolje — izjavio je. — A sada, Hornby, smatraš li se krivim ili ne?

— Nisam kriv! — izjavi mladić, visoko podignute glave.

— Tako? Želiš da ti sudi porota?

— Zašto ne? — Billy sliježe ramenima. — Pružimo ljudima zabavu.

— Dosta! — bijesno će Kilpatrick. — Bit će ti pošteno suđeno.

— Što? — Billy se nasmije. — Bilo bi mi to najveće iznenađenje u životu.

Sučevo lice opet se zarumenilo.

— Vrijedaš, momče! Neću dozvoliti da se umanjuje dostojanstvo ovog suda!

Sim Cotton iznenada progovori.

— Dječace, nemoj da te vlastiti jezik odvede u propast.

— Zašto? — upita Billy izazovno. — To mi neće ni pomoći ni naškoditi.

— Možda ćeš platiti visoku globu — nastavi Cotton ravnodušnim glasom — a kako nemaš novaca, možda će sud morati zaplijeniti sve što imaš... na primjer, ranč.

Billyjevo lice se smrklo, a onda problijedi... ne od straha već od stida. Sada mu je bila oduzeta i mogućnost da se naruga ovim lakrdijašima, protiv kojih je ionako bio nemoćan.

— Onda, momče? Govori! — javio se sudac. — Hoćeš li da ti sudi porota?

Billy šutke kimnu, a Kilpatrick najprije pogleda Sima Cottona zatim Parris.

— Imenujte porotu, šerife!

— To je već obavljeno. — Parris mahne rukom prema grupi ljudi koja je stajala u blizini Bucka Cottona.

— Očekivao sam te pa sam ih unaprijed izabrao, da ne gubimo vrijeme. Momci, donesite ovamo stolice i sjednite uz suca. Hajde, malo brže.

Green je gledao kako se Hornbyjevo lice sve više smrkava dok je promatrao članove »porote«. Pijanice, skitnice i nevažniji članovi Cottonove čete. Bilo je tu i nekoliko muškaraca koje Hornby nije poznao. Mora da ih je unajmio Buck Cotton, kako bi bio sigurniji u presudu.

— Šerife, ukratko nam opišite okolnosti pod kojima je došlo do zlodjela, da bi se porotnicima sve razjasnilo.

Šerif je hitro ustane i pride stolu. Palcem pokazuje na Billyja i progovori:

— Ovaj ovdje dojahao je u grad oko deset sati. Stao je ispred saluna i vikao da je došao ubiti Bucka Cottona. Nije rekao zbog čega. Buck je ostao u salunu. Odbio je ulični obračun. Poslao je čovjeka po mene. Ja sam bio u svom uredu i došao sam ovamo, u »Oazu«, što sam brže mogao. Upravo na vrijeme da vidim kako se ovaj — sada glavom pokazuje na Billyja — prijetiti Bucku s revolverom u ruci. A Buck uopće nije bio naoružan.

— To je laž! — viknuo je Billy. — Imao je revolver ali se ukočio od straha.

— Imaš li svjedoka za to? — upitao je Kilpatrick.

— Naravno. Green je sve vidio. Zar ne, Jime?

— Da. Cotton je nosio revolver.

Kilpatrick ga mrko pogleda i okrene glavu prema Bucku.

— Bucky, jesi li imao revolver?

Mladi Cotton se lijeno podigne na noge i odgovori uz arogantan smijeh:

— Ne, nisam, ujače Martine... ovaj suče.

Prisutni su podrugljivo zažagorili, ali ih je Kilpatrick brzo ušutkao svojim batom. Onda izjavi, okrenuvši se prema porotnicima:

— Kao što je porota vjerojatno zapazila, izjavu optuženog podržao je već osuđeni zločinac, a protiv izjave imamo riječ pripadnika najuglednije obitelji u gradu.

Sudac se nasmiješi Simu Cottonu, koji je odobravaajući kimnuo.

— Porota će znati kome treba vjerovati, siguran sam u to — dodao je su-

dac a kad je svih dvanaest porotnika zakima glavama, reče šerif:

— Nastavi, Harry.

— Kada je Buck odbio da se nateže s optuženim, taj je sasvim podivljao. Izjavio je da će ubiti Bucka na mjestu... a nije objasnio zbog čega. U tom času sam ja upao i spriječio ga.

Ponosno se ogledavao, kao da očekuje pljesak.

— Hornby, odgovara li to istini? — upitao je sudac.

— Ima tu nečega — odgovori Billy — ali morao bi biti mnogo pametniji no što jesi da bi mogao otkriti gdje je istina.

— Ništa ti ne brini — odgovorio je sudac ledenim glasom. — Ja ću otkriti sve što želim. Nastavite, šerife!

— Baš kada sam namjeravao odvesti Hornbyja u zatvor, pojavio se ovaj lupez, Green. Opalio je na mene dva puta. Jedan je metak promašio, drugi me je pogodio u ruku — zavrnuo je rukav i pokazao krvlju umrljani povoj. — Imao sam sreću ali taj me je pogodak izbacio iz ravnoteže pa mi je revolver ispaao iz ruke. Onda je taj Green izvukao Hornbyja i bili bi pogledali da se nije pojavio Chris Helm. Bio je u gradu i čuo pucnjavu pa je došao vidjeti što se zbiva. Našao se iza zločinaca i obojicu oborio udarcima. Onda smo ih odveli u zatvor. To je sve.

— Optuženi je namjeravao ubiti Bucka Cottona? — upita sudac.

— Vikao je tako da je mogao čuti cijeli grad, Martine — odgovorio je šerif. — Mogu pronaći tucet svjedoka...

— Ovaj slučaj čini mi se sasvim jasnim i okončanim — izjavio je sudac. — Optuženi je prijetio životu jedne ne-naoružane osobe. Samo joj je pravodobno šerifovo posredovanje spasilo život. Došlo je do pucnjave i šerif je ranjen. — Namrštena čela okrenuo se prema Billyju. — Zatražit ću od porote da donese presudu... osim ako ti još imaš što dodati svojim izjavama, mladiću. Ali, upozoravam te da se ne usudiš opet vrijeđati ovaj sud.

— Sumnjam da bi išime mogao uvrijediti ovakav sud. A da sam slohodan, odmah bi se dočepao one kukavice!

Sudac se naglo osovio.

— Ako je tako bit će najbolje da te u tome spriječimo, zar ne? — Zlobom ispunjen pogled potražio je Sima Cottona. Između dvojice muškaraca došlo je do nijemog, samo njima poznatog dogovora. Sudac se okrenuo poroti:

— Jeste li dovoljno čuli?

Ustao je čovjek slomljena nosa.

— Sigurno, suče. Ne moramo gubiti vrijeme u bilo kakvim razgovorima. Ovaj momak je kriv, to je sigurno kao sam pakao!

— Hornby — ozbiljnim će glasom sudac — porota te je proglasila krivim. Sada me zapada teška dužnost da ti odmjerim kaznu. Odluka je ovog suda da budeš odveden u okružni zatvor i tamo odslužiš deset godina na prisilnom radu zbog pokušaja ubojstva. Serife, pobrinite se da ova osuda bude provedena u djelo!

Kad su Parris i njegovi pomoćnici proveli Greena i Billyja kroz bučnu gomilu, snažan glas Sima Cottona nadjača buku:

— Blasse, za svakoga po jedno piće! Ja častim!

Green je zavrteo glavom začuviši razdragane usklikte.

Kad su ušli u šerifov ured, pomoćnik Norris pokazao je Greenu stolicu, a Billy je bio uguran u hodnik koji je vodio do ćelija. Green je jasno čuo udarac teških vrata i zvuk zasuna. Onda su se Parris i drugi pomoćnik vratili u sobu.

— Ti odlaziš, Greene — reče šerif. — I ako imaš pameti, otiđi što dalje. Pokažeš li opet nos u ovom gradu ode ti glava. — Obratio se nižem pomoćniku. — Ti i Jerry otpratit ćete gospodina Greena. Pripazite da odabere pravi put.

Njegov je pogled bio pun značenja i pomoćnik je spremno kimnuo.

— Razumio sam, Harry. Pokrinit ću se za njega.

Greenu nije promaklo da su pojedine riječi bile posebno naglašene a sjećao se i onoga što mu je Billy rekao dok su ležali u ćeliji.

— Smijem li pozdraviti momka prije no što odem? — upita.

— Smiješ ali kroz zatvorena vrata — rekao je Parris — Jednu minutu. Pođi s njim, Dan i ne puštaj ga s oka ni trenutka.

Green je pošao ispred pomoćnika u taman, prohladan hodnik. Zastao je pred teškim vratima. Bila su zatvorena sa dva jaka zasuna. Nije bilo ni ključanice ni lokota. — Billy! Čuješ li me?

— Čujem, Jime — Mladićev je oglas bio prigušen debljinom vrata. — Čuvaj se. Sjeti se što sam ti rekao.

— Ne daj se, momče! Još nije vrijeme za predaju.

— Neću, Jime. Čuvaj se!

— I ti, momče.

— Hajdemo! — progundala dan. — Doblo si svoju minutu.

Kad su se vratili, Parris upita pomoćnika:

— O čemu su razgovarali? — Kad je Dan pokušao ponoviti rečenice koje je netom čuo, šerif dodade: — Mislilo sam da se možda namjeravaš vratiti i pomoći dječaku.

— Vragaj Više se ništa ne može uraditi — odgovori Green. — Zao mi je da sam ikada pošao na ovu stranu.

— Prva pametna riječ. Krenite, momci!

— Zar neću dobiti svoje revolvere?

— Tamo gdje ideš nisu ti potrebni. Osim toga, ne bih htio da slučajno promijeniš odluku. Hajde, Jerry, odvedi tu skitnicu ispred mojih očiju.

IV

Krenuli su prema jugu, prešli drveni most izgrađen preko rječice Bonito i pojahalili u brežuljke. Tek što su izašli iz grada Parrisovi pomoćnici izvukli su dvocijevke i potjerali konje tako da su se nalazili samo na tri metra od Greena. Pažljivo su održali taj razmak, nikada se ne približavajući toliko da bi on mogao nešto poduzeti niti su se odmakli dovoljno da bi pokušao bijeg.

Green je osjetio kako mu se koža naježila. Dobro je znao za stari meksičanski »zakon vatre«, nepisani zakon prema kojem su zatvorenici redovito ubijeni »pri pokušaju bijega«, da bi se pratnja oslobodila brige oko njihova čuvanja. Kada je netko bio tražen

»Kiv ih mrtave, najlakši način da ga se dopremi na mjesto isplate bio je preko sedla. Sramotni lovci na te nagrade najčešće bi hladnokrvno ubijali već uhvaćene ljude, prikrivajući zločin krinkom zakonitosti.

— Htio bih piti — rekao je glasno.

— Piti ćeš kad budemo spremni — odgovorio mu je Norris. — Nastavi, kauboj.

Sunce je visjelo nisko i golemo na nebu bez oblaka. Ništa se nije mica- lo; ni ptica, ni gusjenica, ništa... kao da je i priroda napustila ovo mjesto, ostavivši samo grobnu tišinu.

Jahali su možda još milju. Onda čovjek zvani Dan reče:

— Neka bude ovdje. Sjaši, Green!

...

— Prokleta budalo!

Zvuk pljuske glasno je odjeknuo u prostranoj sobi kuće koja je pripadala bankaru Fredu Mottu. Fred je bio brat- tić Sima Cottona. Ovu je prostoriju upotrebljavao kad je radio kod kuće, ali kad je god Sim Cotton bio u gra- du, soba je bila njegova. Bila je jedno- stavno namještena: uz pisali sto i ne- koliko stolica bio je tu i jednostavan ležaj.

Na njemu je sada poledice bio izva- ljan Buck Cotton, a iz ugla usta tekao mu je tanak mraz krvi. Udarac najsta- rijeg brata rasjekao mu je usnu.

— Ali, Sime... — počeo je.

— Ali, Sime... — narugao se gorostas, oponašajući Buckov plačljivi glas. — To je bila samo šala, Sime. Šala! Glu- poglavi jarče! Koliko sam ti puta re- kao da ne diraš u naseljenike? Go- vori, dojenče! Koliko puta?

— Mnogo puta, Sime — priznao je Buck tihim glasom.

— A ti ipak napastuješ jednu od nji- hovih žena i izazivaš neprilike. — Okrenuo se prema Artu Cottonu, koji je sjedio na rubu stolice i bezosjećajno promatrao Bucka. — Što si saznao od liječnika?

Art sliježe ramenima.

— Rekao je da je djevojka pretrpje- la šok. Zapravo, ništa opasno. Bucky, kad se opet zaželi romantike, bolje da odjašeš do tvrđavice.

— Ako se opet zaželi romantike, zde- rat ću mu kožu i pribiti je na vrata javne staje da je vidi cijeli grad! — zaprijeti Sim. — Ove je naš grad. —

Imamo ga ovako — sirom je otvorio ruku, a onda je naglo stisnu u pesni- cu. — Uzbudimo li doseljenike do te mjere da pođu u potragu za zakonom, u okrugu ili čak u glavnom gradu, imat ćemo više neprilika no što je otac imao s Apašima.

— Do vraga, Sime, pa mi možemo udesiti svakog predstavnika zakona koji bi ugurao nos u našu dolinu — prosvjedovao je Art.

— Vrlo mudro, Arte. Poslat će nam saveznog šerifa i ti ćeš ga oboriti. I onda? Poslat će još jednoga, pa ako im se ne vrati još dvojicu, trojicu. I tada je sve otišlo do đavola. Ne želim izgubiti dolinu sada kad ćemo napo- kon ubrati plodove tolikih godina. Ne želim! Čuješ! Ne zbog neke siromašne cure. — Prijeteći pogleda Bucka. — Stupiš li još jednom na zemlju »Lazy H«, zažalit ćeš! Upozoravam te!

Tiha i odmjerena prijetnja potresla je Bucka. Problijedio je i brzo kim- nuo.

— Dajem ti riječ, Sime.

— I ja tebi, maleni brate. I održat ću je. A sada, odlazi! I, reci Helmu da mi je potreban.

Buck kimnu i izađe, sretan što si umakao bratovom nesmiljenom pogle- du. Nekoliko minuta kasnije Chris Helm je zakucao na vrata svog poslo- davca. Da bi ušao, morao je duboko sagnuti glavu.

— Stari Martin je obavio dobar po- sao u »Oazi«. Izvukao sam ga napolje jer se sasvim opio i počeo suviše brbljati.

Sim Cotton je dugim koracima mje- rio sobu. Obišao ju je tri puta prije no što je zastao pred revolverašem.

— Onaj dječak... Ti preuzmi brigu o njemu, Chris.

— Misliš da će Harryjevi momci za- kazati? Do sada se to nije dogodilo.

— Ne mogu riskirati. U ovom slučaju ne. Taj je momak nesalomljiv. Ako progovori, može nam nanijeti mnogo štete.

— Vjerujem. Prepusti ga meni. Po- brinut ću se da ti više ne smeta, Sime. — Krenuo je prema vratima a onda za- stao, oklijevajući.

— Onaj drugi momak... Rekao je da se zove Green...

— Da!

— Imam osjećaj da sam ga negdje vidio. Ne mogu se sjetiti... Do vruga, mora da mi se prividaju sablasti.

— Prisjeti se. Gdje misliš da si ga vidio? Predstavnik zakona?

— Ne, ne bih rekao, ali siguran sam da ga odnekud znam. Možda iz Teksasa. Sjetit ću se kasnije.

— To nije nimalo važno — nasmijao se Art Cotton. — Green je sada hrana za zmiје i kojote.

Pridružili su se okrutnom smijehu. Onda je Sim Cotton izvukao fini srebrni sat iz džepa svog prsluka.

— Jedan i po — objavio je. — Hajdemo na ručak!

• • •

— Neka bude ovdje. Sjaši, Green!

Danova zapovijed bila je gotovo olakšanje nakon beskrajno duge napetosti, nakon polako projahanih kilometara. Green se okrenuo i vidio kako Norris odvezuje sa svog sedla malenu lopatu. Bila je sklopiva; iste takve nosili su konjanici američke vojske na duljim ekspedicijama.

— Sjaši, rekao sam!

Ponovljena zapovijed bila je popraćena pokretom pušćane cijevi. Green sliježe ramenima, prebaci nogu preko jabuke sedla i kliznu na zemlju, bez napora, usprkos vezanim rukama. Dan ga je cijelo vrijeme pokrивao dvocijevkom a da nije sjašio. Norris je, međutim, skočio na zemlju i bacio lopatu. Onda je obišao Greena, pazeći da se ne nađe između dvojice muškaraca.

— Ispruži ruke daleko naprijed!

Green ga poslušao i Norris sa dva snažna poteza nožem presječe veze. Green je stajao pokrećući zgrčene i obamrle šake i prste. Ne žureći se, Norris se povuče do svog konja i skinе dvocijevsku sa sedla. Tek tada sjaši i Dan. Pokaže prema lopati i naredi:

— Kopaj!

— Ruke su mi obamrle, momci. Dajte mi minutu dvije da krv opet poteče.

— Samo ti počni. Tako ćeš se najbrže oporaviti — zapovijedio je Norris a onda se nasmijeo svom sudrugu, koji mu uzvрати osmijehom.

Green je ispružio ruke pred sebe a onda se podbočio o kukove i zagledao u protivnika.

— Ako me već namjeravate, izbušiti neću sam sebi iskopati još i grub.

— Zašto nam uvijek dodjeljuju neke svađalice? — upitao je sa uzdahom Dan.

— Da ga naučim pristojnijem ponašanjju?

Norris se zlobno nasmije.

— Pokušaj. Ako ti ne uspiješ, mogu ja nastaviti.

Dan se samouvjereno nasmijao. Njegov debeo podbradak još se više opustio, otkrivajući krnje, pocrnjele zube. Green shvati da je taj čovjek jedan od onih pomalo nastranih nasilnika koji nalaze poseban užitek u premlaćivanju bespomoćnih i slabijih, u njihovom pretvaranje u bezvoljnu okrvavljenу masu.

— Drži ga na nišanu i pomakni se malo u stranu. Pokušat ću ga razvedriti, loše je raspoložen.

— Uradi to, ali ostavi nešto i za mene, Dane. Nemoj i ovome slomiti nogu, ili nešto slično.

— Dobro Jerry, dobro.

Zamjenik položi na zemlju dvocijevku. Green je brzo razmišljao. Norrisova opaska o slomljenoj nozi podsjetila ga je na liječnika. Zar ga je Dan osakatio? Ali, nije bilo vremena za razmišljanje jer je nasilnik krenuo prema njemu.

— Kauboju, imaš li kakvih primjedaba?

— Imam. Sada ću vam ih nabrojiti.

Suzdržavajući se nekoliko sekunda, Green naglo korakne u stranu i nađe se između Dana i Norrisa. Ovaj drugi odmah shvati opasnost: opali li ih dvocijevke, dobar dio naboja zahvatit će i njegova druga.

— Na zemlju, Dane! Na zemlju!

Ali, Green je već krenuo prema napadaču, koji mu je prilazio raširenih ruku, podsjećajući na medvjeda. Kao što je Green i očekivao, gorostas ga je obujmio ručetinama i stegao na grud. Taj je zahvat mogao slomiti kičmu kauboju. Iz njegova je grla izašao neartikulirani odgovor na Norrisovo upozorenje.

— Pusti ga, Danny! Glupi majmunе, makni se! Daj da ga oborim!

Zaplesao je u stranu s uperenom dvocijevkom, a oba su kokota bila već zategnuta. Njegovi su uzvici prodrli u

Danov od bijesa zamračen um. Shvatio je da je kauboj namjerno ušao u njegov zavat i to ga je zbunilo. Nije znao je li izigran ili ne. Zbunjen Norrisovim uzvicima, na čas je popustio zahvat i u tom trenutku Green krenu u akciju. Sakupivši svaki djelić snage, udario je bridom šake u spoj debelog podbratka i grkljana. Velika je glavurda poletjela unatrag, Dan je otpustio zahvat i počeo padati u stranu, a Green je trgnuo njegov revolver iz navilake i opalio.

Jerry Norris dobio je metak ravno među oči. Poskočio je u zrak i raširenih ruku poledice tresnuo o zemlju. Njegovi su se prsti stegli u samrtnom grču i obje su cijevi opalile u istom času. Tutnjava je odjeknula tihom pririjom.

Dvostruki naboj teške sačme podigao je Dana u zrak poput lutke, okrenuo ga i odbacio među kamenje.

Green je zavrteo glavom i promrmlijao.

— Nisam mislio da će se tako završiti.

Opet je napeo kokot revolvera i pošao naprijed do Norrisa. Čovjek je bio mrtav, pa je kauboj odmah pošao do drugoga. Ali, Dan je primio gotovo cijeli naboj obiju cijevi a to nitko ne bi mogao preživjeti.

Green je podigao Norrisovu pušku i opet je nabio, skinuo mu je pojas sa revolverom a onda je zamijenio metak koji je ispalio iz Danova revolvera i zataknuo oružje za pojas. Podigao je i drugu dvocijevku i pričvrstio je za sedlo, pa uzjahao.

Okrenuo je konja i pojurio prema sjeveru. Iza njegovih leđa golemi liješnjari spustili su se na krčljivo drveće i čekali da u pririji opet zavlada tišina.

V

Poslijepodnevno sunce okomilo se na Cottontown. I cesta i drvom pokrivene nenasupstibilni bili su pusti. U sjenu javne konjušnice dašćući se svalio malen, sivi pas i to je bio jedini pokret kojeg je bilo moguće zamijetiti.

Cottontown je nalikovao stotinama drugih gradića Zapada. Oko jedne, šit-roke, prašnjave ceste okupila se gomila najrazličitijih, uglavnom neuglednih zdanja, od kojih su samo neka odavala nešto bolje umijeće i ukus graditelja. Boja se odavno oljuštila sa zidova koje je prekrio sloj fine svuda prisutne prašine.

Gledajući prema sjeveru, s lijeve je strane najveća bila zgrada zatvora povezana sa šerifovom kućom. Iza nje smjestila se labava kućica suca Martina Kilpatricka. Nasuprot zatvoru bila je javna konjušnica a do nje, odvojeno prostranim slobodnim prostorom, zdanje saluna »Oaza«. Ta je zgrada bila nešto bolje dotjerana, imala je uobičajeno lažno pročelje i velike prozore iznutra zastrete zavjesama.

Greenov oštar pogled preleti gradom. Jedna malena kuća na južnom kraju naselja isticala se urednošću. Oko nje bila je podignuta niska, pravilna ogradica i posađeno cvijeće. U sjeni velikog hrasta bio je zavezan osedlani konj.

Privezavši konja za ogradu mosta, Green je krenuo kroz gustiš što je izrastao na obali rječice. Onda je naišao na jarak kojim je, vjerojatno, za kišna vremena voda s obronaka otjecala u Bonito. Zahvaljujući tom sretnom pronalasku, Green je neopažen došao iza kućice koju je smatrao liječnikovom.

Brzo je prešao maleno, travom obraslo dvorište i stigao do stražnjih vrata kuće. Razmišljajući što da radi ako je pogriješio, ili ako je u liječnika neki posjetilac, zakuca; desna mu je ruka ležala na dršku revolvera.

Iza vrata čulo se neko kretanje, i onda se u otvoru pojavio muškarac srednjeg rasta i simpatična mladenačka lica; mogao je imati najviše trideset godina. Pa, ipak, crna kosa bila je prošarana sjedinama a oči, iza metalom uokvirenih naočala, činile su se starijima i zrelijima no što bi odgovaralo tim godinama.

— Da? — upitao je mirno, bez radoznalosti. — Smijem li ući?

— Što želite?

— Prezivam se Green. Da li vam to išta znači?

Liječnik se načas namršti, a onda mu se oči naglo rašire.

— Gospode, pa vi ste onaj koji je pomogao Billyju. — Širom je otvorio vrata. — Brzo, uđite! — Uvukao je Greena, prešao pogledom uokolo i zatvorio vrata. Onda je otišao do prozora i promotrio pustu ulicu.

— Poludjeli ste! Grad je pun Cottonovih ljudi. Uostalom, kako znate da im i ja ne pripadam?

— Pretpostavljam... i na tu sam kartu položio svoj život.

Hight je ostao bez riječi. Kad se pribrao, tiho je upitao:

— Billy vam je pričao o meni? — Green je kimnuo, pa je liječnik nastavio. — Postoje svi razlozi koji me nagne na mržnju prema Cottonovima. Ali, gospodine Greene, ja...

— Prijatelji me zovu Jim.

— Dobro Gre... Jime. — Liječnik se nasmiješi i upita: — Kako ste izašli nakraj s onom dvojicom Parrisovih razbojnika?

— Mrtvi su. — Hightovo lice kao da je obasjala iznenadna nada:

— Onaj... onaj Dan Rodgers. Da li...

— Više nikada neće prebiti nijednog doktora.

Hight se vidno trgnuo.

— Kako ste saznali? Nikada nikome to nisam rekao.

— Jedna njihova primjedba pomogla mi je da naslutim. — Green promijeni temu. — Billy je još uvijek u zatvoru?

— Da, koliko mi je poznato.

— Koliko ljudi imaju na straži?

— Ne znam, Jime.

— Ne bih htio upasti unutra poput budale. Mogao bih više pokvariti no pomoći.

— Jime, vi ne govorite ozbiljno. — Hight ga je zapanjeno pogledao. — Valjda ne mislite da bi jedan čovjek mogao provaliti u njihov zatvor i onda živ izaći iz Cotontowna?

— Mladića ne možemo tamo ostaviti.

— To je ludost! Vi to ne možete uraditi.

— Tko bi to onda, prema vašem mišljenju, mogao — upitao je Green hladno, a kad se Hight trgnuo i približio, doda: — Oprostite, doktore. Nisam vas htio uvrijediti.

— Znam Ali vjerujte, niti šestorica ne bi imala mnogo izgleda protiv Cottonovih revolveraša.

— Zar on unajmljuje revolveraše?

— Da. Bar trojica ili četvorica Simovih kaubojza zapravo su plaćeni ubojice. Recite mi, što se zapravo odigralo u preriji, Jime?

— Namjeravali su me ubiti i zakopati. Ja sam uspio malčko izmijeniti njihove planove, to je sve — odgovori Green i odmah upita — Tko je onaj vrlo visoki momak koji je uvijek uz Cottonove?

— Onaj što nosi dva revolvera i pojas okovan srebrom?

— Da.

— Chris Helm. Predradnik je na Cottonovu ranču.

— U El Pasu ga traže zbog ubojstva.

— To me nimalo ne čudi.

— Billy mi je ispričao o prilikama u gradu. Kako je dugo pod petom Cottonovih?

— Pa, oko deset godina ako računamo i doba Zekea Cottona. Nego zašto ste se vi umiješali u sve to? Zašto bi vama bilo stalo što će se dogoditi Billyju, meni ili Cottontownu?

— Duga je to priča, doktore. Mislim da za nju nemamo dovoljno vremena.

Hight je sjedio nasuprot Greenu i sada se nagnuo naprijed, a u njegovu je pogledu bilo nešto više od puke razdoznalosti.

— Onda je skratite. Recite mi što vas goni u tu zbrku. Ako mi se razlozi čime umjesnima, pomoći ću vam.

— Pomoći? Meni? Kako biste mi vi mogli pomoći?

— Mogu poći u zatvor. Izmislit ću neku izliku i saznati koliko je ljudi na straži.

Green ga začuđeno pogleda i nasmije se.

— A ja sam već počeo vjerovati da u ovom gradu baš nitko nema mrvu hrabrosti. Zaista ste se odlučili?

— Da, ako mi odgovorite na pitanje.

Green je kratko oklijevao, a onda reče:

— Tragam za dvojicom ljudi. Možda ste čuli za njih. Zovu se Webb i Peterson.

Hight je časaak razmišljao.

— Ta mi imena nisu poznata, no, što u ovim krajevima imena uopće znače? Zašto ih tražite?

— Moram srediti jedan dug.

Nešto u glasu kojim je ta rečenica izgovorena zaledilo je krv u žilama mladog liječnika. Greenove su oči bile hladne i nemilosrdne. Hight ne bi želio biti u koži te dvojice muškaraca, ma tko oni bili.

— Tko ste vi, Greene?

— Moje je ime Jim Green. Nije lažno... ali u Teksasu su mi nadjenuli još jedno... Sudden.

Sudden! Iako se Cottontown nalazio bogu iza leđa, nije bio toliko odsječen od svijeta da do Highta ne bi doprle glasine o odmetniku i revolverašu kojemu su nadjenuli ime Sudden. Znači, taj miran muškarac tiha glasa i proračunatih pokreta bio je strijelac i virtuoz revolvera. Čovjek kojem je nadjenut nadimak Sudden svrstavan je u desetoricu najčuvenijih ljudi Zapada.

Liječnik je suspregnuta duha saslušao kratku priču o obećanju koje je Sudden dao jednom umirućem čovjeku, o slijepoj potrazi za dvojicom ubojica i o lažnoj optužbi za ubojstvo koja je jednog momčića bacila na divlju Granicu, ucijenjenog, kao lovinu i plijen svakog lovca na ucjene.

— Vjerojatno ste čuli o meni — završio je Sudden — ali to su uglavnom bile laži. Morat ćete sami odvagnuti činjenice.

Hight nije oklijevao. Ispružio je ruku i rekao:

— Jime, ako ste vi Sudden, tada je velik dio priča koje o vama kolaju laž. — Lako šepajući, otišao je u ordinaciju i vratio se oslanjajući se o tešku palicu. — Poći ću preko, da se uvjerim u kakvom je stanju Billy. Obavijestit ću ga o sestri. — Zastao je kod vrata i okrenuo se. — Ne pokazujte se. Požurit ću natrag.

Prošlo je otprilike petnaest minuta, a onda se doktor Hight vratio.

— Billy je u ćeliji, sam. Mislim da je tamo samo jedan stražar.

— Tko? Helm?

— Ne, jedan drugi. Mislim da se zove Jackson. Šerif vjerojatno uživa zasluženi popodnevi odmor.

— Nastojat ću da ga ne smetam — Sudden se nasmiješi i pruži ruku liječniku. — Hvala! Nadam se da neće doći do pucnjave, ali ako je čujete, pognite glavu i ne pokazujte se. I upamtite: nikada me niste vidjeli.

— A konj za Billyja?

— Mogao bih ukrasti jednoga, ali vjerujem da biste vi dali svojega i uzeli jednu Billyjevu životinju s ranča. Koliko mi je poznato, njegova sestra ima u vas puno povjerenje.

Liječnikove obraze naglo oblije rumenilo. Čini se da su bile točne Billyjeve primjedbe o Hightovim osjećajima prema Jenny Hornby. To bolje, pomisli Green. Netko se ionako mora brinuti o djevojci za Billyjeva odsustva.

— Samo uzmite tog konja — reče Hight. — I sretno!

— Nadam se da će biti.

Izašao je kroz stražnja vrata, produžio iza nekog grmlja i našao se u dubokoj sjeni uz veliku drvenu zgradu javne konjušnice. Došavši do ugla, zastane i pažljivo promotri cestu, pa zgradu po zgradu. Nigdje ni žive duše. Čak je i onaj sivi pas nestao. Cesta je zjapila, široka i pusta.

— Do vraga, što je više gledam, bit će šira! — promrmlja. Nabivši šešir do očiju i gurnuvši ruke u džepove, krene na drugu stranu. Svaki njegov živac bio je napet i spreman za akciju na najmanji znak opasnosti ali sve je i dalje bilo mirno i nepomično. I njegovo bi ponašanje zavaralo svakoga tko ne bi vidio i prepoznao lice. Čovjek koji trči privlači pažnju, a onaj tko normalno hoda mora se truditi da bi je privukao. Bar se Green nadao da je tako. Još nekoliko koraka i on je s olakšanjem stupio na trijem pred zatvorom i zakucao na vrata.

Čulo se škripanje stolice, pa koraci. Čovjek je zastao iza vrata.

— Tko je?

— Helm, Jackson — promrmlja Sudden. — Otvori!

S one strane povučeni su teški zasuni, vrata su se odškrinula i u njima se pojavilo grubo lice obraslo trodnevnom bradom. Izbuljene oči zagledale su se ravno u golemi otvor revolverске cijevi. Sudden je gurnuo oružje do čovjekova nosa i upozorio:

— Jedan krivi pokret i ti si pokojni, Jackson! Otvori vrata i povuci se unutra.

Jackson je poslušao, zapanjeno promatrajući čovjeka za kojega je vjerovao da više nije među živima.

— Ja sam duh — naruga se Sudden, gledajući kako mu ruke podrhtavaju, a onda iznenada uzvikne: — Okreni se!

Čovjek se okrenuo tako naglo da je gotovo pao. Teška cijev nemilosrdno ga je udarila preko sljepoočice, pa se složio na pod poput vreće brašna. Sudden je prekopao šerifove ladice i pronašao uzice od sirove kože. Brzo i stručno sputao je Jacksonu ruke i noge, a zatim se bacio u potragu za svojim pojasom i revolverima. Opasavši se, mekim je korakom ušao u hodnik koji je vodio ćelijama. Pokušao je s onom u kojoj je sam bio zatvoren nekoliko sati ranije. Odgurnuo je zasu-ne i rastvorio vrata. Billy Hornby sjedio je na ležaju držeći glavu u rukama.

— Takav mi se ni malo ne sviđaš — rekao je Sudden i prasnuo u smijeh vidjevši kako se dječak zapanjio.

— Jime, kako si, zaboga...

— Malo crne magije i sve je moguće, No sada nije vrijeme za pričanje. — Pružio je mladiću pojas i revolver koji je skinuo s mrtvog Norrisa i postavio: — Slušaj pažljivo! S onu stranu ceste privezan je osedlani konj. Pripada doktoru Hightu. Ponašaj se slobodno i neusiljeno. Koračaj polako. Ja ću obići blok i sa stražnje strane prići mostu, gdje je privezan moj konj. Ti uzjaši i korakom kreni prema mostu. Kada me ugledaš u sedlu, potjeraj galopom i slijedi me.

— Da, da, Jime. — Mladić se trgnuo. — Ne brini.

— Billy, što je s tobom?

Green je požurio plicakom i uskoro se našao ispod mosta. Konj ga je strpljivo čekao. Upravo kada je odvezivao uzdu, začu zvonak mladenački glas:

— Buck Cotton! Izadi napolje!

Glas je pripadao Billyju Hornbyju. Mladić se opet vratio tamo gdje je sve počelo — pred salun.

VI

Buck Cotton nije se nalazio u Oazis. Pola sata ranije zajedno s braćom napustio je grad i krenuo na ranč.

Nešto prije polaska Sim Cotton je dao specijalne upute šerifu Parrisu. Sastanak je održan u kući bankara Motta. Dok je on tiho sjedio u kutu vlastitog salona i slušao zapovijedi Sima Cottona, Harry Parris je stajao i slušao s vremena na vrijeme nervozno oblizujući suhe usne.

— Hoću da mi tog dječaka maknete s puta — rekao je Sim. — Hoću da nestane... bez problema, bez ogovaranja, bez nagađanja. Ostavljam ti Helma za pomoć.

Parrisov pogled načas susretne revolverašev. Htio je prosvjedovati, ali ga nešto u Helmovim očima spriječi.

— Zar je to potrebno, Sime? — U glas mu se osjetila jadikovka. — Moji momci mogu to lako srediti.

— Možda će biti umorni nakon dugog jahanja — umiješao se Helm tihim, mirnom glasom. — To je težak posao. Ne moraju tvoji ljudi obavljati baš sav težak posao, Harry.

— Oni nisu...

— Tvoji ljudi, to je točno! — presjekao je Sim Cotton. — Znači, bit će onako kako ja kažem. A ja kažem da ovaj posao mora biti dobro obavljen i to znači da će ga preuzeti Helm.

Trojka što je ostala u gradu nije imala posla pa se zaputila prema salunu. Tamo su bezvoljno igrali partiju montea kada je glas Billyja Hornbyja razbio poslijepodnevnu tišinu.

Kauboj se baš bio zanjihao u stolici kada je izazov odjeknuo. Iznenadenje je bila tako potpuno da se čovjek prevadio na leđa, uzaludno lamatajući rukama i nogama. Art Cotton je prekleo, pokušavajući se osloboditi Rickyjeve ruke koja ga je gotovo povukla na pod. Blass koji je, kao i uvijek kad nije imao posla, krpom trljao već sjajnu plohu barske tezge skamenio se u pokretu.

Jedino je Helm zadržao prisutnost duha. Ustao je i jednim elastičnim, sasvim automatskim pokretom izvukao revolver iz navlake.

— Čini se da se naš zečić izvukao iz svoje jazbine — promrmlja.

U međuvremenu su se Art i Ricky osovili na noge. Helm se okrenuo Blassu:

— Nemoj se zabuniti i otvoriti ustašca, jer ćeš ostati bez posla a pogrebnik će ga umati napretek.

Stojeći pred salunom, zavarano Bukkyjevimi konjem zavezanim o gredu, Billy ponovi svoj izazov.

— Arte — reče Helmu — ti i Ricky izaći ćete kroz stražnja vrata. Obidite ga. Malko ćemo se pozabaviti prije no što udesimo tog pijetlića.

Nestrpljivo je mahnuo rukom i oba su muškarca poslušno krenula prema vratima. Čim su izašli, Helm mačjim korakom pođe prema glavnom ulazu. Blass se nervozno ogledao i neodlučno koraknuo prema velikom prozoru, no revolveraš je to zapazio.

— Na čijoj si strani? — upitao je kroz zube i prijeteci zamahnuo prstom. Onome tko ga nije poznavao moglo to izgledati poput šale ali Blass je znao da je Helm smrtonosno ozbiljan.

— Dobro, Helme.

Revolveraš je kimnuo i onda mirno okrenuo leđa sugovorniku, gurnuo pomična vratanca i izašao na trijem.

— Buckyja nema ovdje, sinko — reče mekim glasom — ali evo mene.

Šišao je na prašnjavu cestu, načinio dva, tri koraka i zastao. Njegovo je ponašanje bilo mirno i nenametljivo. Situacija je ležala u njegovim rukama.

Billy se nemirno ogledao. Nije bio pripremljen za to. Ustuknuo je za korak.

— Misliš li nekamo otići? — Pitanje je bilo izrečeno savršeno nezainteresiranim glasom. Čak je i Helmov pogled bio usmjeren nekamo u stranu, kao da Billy i ne postoji. Pa ipak, nije moglo biti sumnje u njegove namjere.

Billy se namršti. Bio je uplašen, ali nije pokazao. Znao je da se može dobro poslužiti revolverom, da bi njegov sukob s Buckom Cottonom bio prilično ravnopravan, ali povući revolver protiv profesionalnog revolveraša sasvim je drugo; u sukobu s Helmom za njega nije bilo nikakve nade. U tom času neki je pokret privukao njegovu pažnju. Billy nije mogao sakriti zaprepaštenje kada su se iza zgrade pojavili Art Cotton i kauboj Ricky. Ne krijući se, prešli su cestu i počeli prilaziti Billyju, kako bi ga okružili.

Mladić uzmakne nekoliko koraka, da bi ih sve držao na oku.

— Nisi bio dovoljno lukav da odmah utečeš, a sada je prekasno. — Helm se iskesi. — Tko te je pustio iz zatvora?

Billy je odmahnuo glavom. Možda će bar Green pobjeći.

— Bolje da razvežeš jezik, momče! — zareži Art Cotton. — To mora da je netko iz grada. A za njega ćemo se već pobrinuti.

— Ja... sam sam se oslobodio... Nitko mi nije pomogao.

Cotton nije povjerovao.

— Ricky, pođi do zatvora i pogledaj!

Art Cotton koraknuo naprijed; da je ispružio ruku, gotovo bi mogao dotaknuti mladića.

— Stani! — viknu Billy. — Ni koraka dalje!

— Oho! — nasmije se Helm. — Mačić pokazuje kandže!

— Ti ne misliš povući revolver na mene, sinko? — upita Cotton bezbojnim glasom. — I kad bi bio brži od mene, u što sumnjam, valjda ne nisi li si bolji od Helma?

— Ne mislim. No, zakoračite li i centimetar dalje, poginut ćemo obojica.

Cotton se nasmijsao i zapiljio u Billyjeve oči. Onda podigne nogu.

— Ne čini to, Cottone!

Glas je bio miran ali toliko pun prijetnje da se Art ukočio.

Helm se naglo okrenuo, da bi se suočio s novim neprijateljem, a ruke mu poletješe prema dršcima revolvera. Ali, te su ruke ostale u zraku kada je ugledao dva velika kolta u Suddenovim čeličnim šakama. Slijegao je ramenima i polako se uspravio. Njegov je pogled samo načas dotaknuo vrata gradskog zatvora, ali Sudden je to primijetio i podrugljivo se nasmijsao.

— Nadate li se pomoći od vašeg kaubojca? Umorio se pa je prillegao. Znaate li da ima vraški tvrdu glavu? Gotovo sam na njoj savinuo cijev revolvera.

Art Cotton sočno prekune.

— Znači, tako je Hornby pobjegao iz zatvora? A ako se ne varam, Norris i Rodgers su nastradali.

— Ne varaš se, no čini se da zbog toga ne umireš od žalosti. No, sada je dosta brbljanja. Otpašite pojaseve. Obojica! I pripazite kako to radite!

Uz poluglasnu kletvu Art Cotton otpusti pojas s revolverima, koji padne u prašinu. I Helmove ruke su se pokrenule ali s drugom namjerom. Pazeći na Cottona, Green je naćao skrenuo pogled i revolveraš to nije namjeravao propustiti.

Helm se pognuo naprijed, njegove su ruke sunule prema dršćima revolvera i već su ih napola izvukle kada se Green velikim skokom našao uz njega a desnica je opisala kratak luk. Teška revolverska cijev pogodila je revolveraša iznad uha i oborila ga na koljena. Iako omamljen, pokušao je podići jedan od revolvera i nanišaniti na napadaća, ali ga Sudden udari još jednom i on se sklopća u prašinu.

— Ovak je momak tvrdoglav koliko i glup — primijeti Green, pa se obrati Cottonu: — Gdje su tvoja braća, Cottenne?

— Nisu ovdje, proklet bio! Da jesu, ti bi pjevao drugu pjesmu.

Događaji na cesti začas su privukli pažnju građana. Dvadesetak ljudi promatralo je obraćun držeći se podalje i na mjestima kamo ne bi letjela zalutala tanad. Green se nasmijao i rekao:

— Billy, skoči preko, u šerifovu kuću i zamoli ga da nam se pridruži. Ne bude li voljan, morat ćeš ga nekako uvjeriti.

Mladić se nasmijao i nestao u susjednoj kući. Začas se na vratima pojavio šerif Parris, pocrvenjela i podbuhla lica i razbarušene kose.

— Malko je pridrijemao — objasn timer Billy. — Hrkao je poput bika.

Cotton bijesno pogleda šerifa.

— Spavaš, a ova dvojica vladaju tvojim gradom dok ti hrćeš!

— Arte, ja... nisam očekivao...

— Prokleta budalo, ti se ne bi nadao ni snijegu usred zime. — Onda se obrati Suddenu. — A što se tebe tiće, bit će najbolje da skočiš na konja i nestaneš. Jednom ti je uspjelo ali to je puka slučajnost.

Sudden se nasmiješio, ali su oči ostale ozbiljne i hladne.

— Zaboravljaš da sam ja taj koji drži revolver u ruci.

— Ništa ja ne zaboravljam. Uhvatio si bika za rep. I što sada? Namjeravaš me ubiti ovako, nasred ceste?

— Ne izazivaj me suviše!

Ton glasa uplaš Cottona. Pokušao je na drugi način:

— Ovak je naš grad, čovječe. Zar očekujete pomoć od ovih ovaca? — Mahnuo je rukom prema znatiželjnicima. — Oni neće pomaknuti ni prsta da bi vam pomogli.

— Meni pomoć nije potrebna. A kako je s tobom?

— Kada biste bili toliko hrabri koliko ste rječiti mogli bismo naš sukob riješiti na drugi način — rekao je Cotton, a oči su mu zasjale kada je Sudden jedva primjetno kimnuo.

— Možda si u pravu, Cottenne. Došlo je vrijeme da Cottontown vidi jedno-ga od vas kako puzi u prašinu. — Spremio je revolvere u korica, otkopćao pojas i bacio ga u stranu.

Billy je zaprepašten uzviknuo:

— Ne, Jimel! Ne bori se s njim. On samo to želi!

— Umukni, mladiću! — proskiče Cotton. — Doći će red i na tebe, kada završim s tvojim brbljavim prijateljima.

— Suti, momče! — zapovijedi Sudden, odmah korakne naprijed i udari Cottona kratkim, snažnim aperkatom, koji je rančera podigao sa zemlje i bacio u prašinu. Rasjedenih usana, uz kletvu koja je nalikovala vrišku, Cotton ustane i baci se na protivnika.

Sudden je mirno doćekao napad, dopustio da ga Cotton uhvati obim rukama za ramena i tada ga udario postrance, u lice i opet poslao na tlo.

Cotton se pridigao na sve četiri, pljujući prašinu.

— Gospode — rekao je jedan od prisutnih, zaboravljajući na strah od Cottonovih. — Art je već gotov!

Ali, Art se uspio osoviti na noge. Onda je iznenada spustio glavu i napao ali Green je bio spreman. Koraknuo je u stranu i udario protivnika u šiju kad je pojurio kraj njega. Cotton je zateturao, uspostavio ravnotežu i opet napao, ali bez uspjeha. Zastao je. Ova taktika nije odgovarala njegovu načinu borbe, a i gledaoci su postali nestrpljivi.

— Stani i bori se! — viknu netko. — Ovo nije plesna škola.

Billy Hornby je zapno kokot revolvera i zapovijedio:

— Tišina!

Borba je postala bezobzirna i okrutna. Cotton se našao na koljenima, a Sudden je morao načas odstupiti. Brada mu je bila otekla, a iz rasječene obrve krv je polako ali stalno klizila niz obraz.

Cotton je prošao još gore. Jedno je oko bilo već zatvoreno oteklinom, usne su bile rasječene a lice prljavo i ogrebeno. Znoj i prašina slijepili su njegovu kosu i pretvorili lice u ružnu masku. Našavši se na koljenima, oslonio se na obje ruke, uvlačeći zrak u izubijane grudi; a onda se naglo uspravio i obim šakama sunuo prašinu u protivnikovo lice.

Zaslijepljen Green nemoćno je podigao ruke da bi se zaštitio od Cottona koji je prešao u bjesomućan napad i obasuo protivnika ubitačnim udarcima u glavu. Green zatetura, noge mu popuste i on poledice padne u prašinu. Trljajući zaslijepljene oči, odvaljao se u stranu kako bi izbjegao ubitačne udarce Cottonovih čizama. Našavši se licem prema zemlji, naglo je ustao. Međutim, prije no što se stigao sasvim uspraviti, Cotton mu se našao na leđima i stegnuo ga zahvatom koji bi slabijem čovjeku mogao slomiti rebra.

Ono jedno još otvoreno oko Arta Cottona izgubilo je ubičajenu ravnodušnost i zasjalo smrtonosnom slavo-dobitošću. Udahnulo je zrak kroz smrvljene usne i polako pojačao zahvat.

— Imaš ga, Art! — javio se oduševljeni glas.

U tom času suze su napokon isprale prašinu i Sudden je ugledao zjurado, iskrivljeno lice šerifa Parrisa.

Izenada, Suddenovo se tijelo sasvim opustilo. Mrtva težina snažnog protivnika iznenadila je Cottona i izbacila ga iz ravnoteže. Dok su padali prema naprijed, Sudden se izvinuo i oni su, svaki posebno, tresnuli o zemlju. Sudden se otkotrijao u stranu i podigao na koljena u času kada je Art već bio na nogama i mahnulo teškom čizmom. Da ga je taj udarac pogodio u glavu borba bi bila završena a on možda ne bi preživio. Ali, on je vidio što se sprema, dočekao je udarac obim rukama, zahvatio nogu i izvrnuo je u stranu. Cotton se okrenuo u zraku i pao tako teško da su gledaoci

uzdahnuli začuvši tupi udarac. Oko rančera podigao se oblačić prašine.

Sudden ustane, slab i ukočen priček.

— Jime! — vikne Billy. — Dotuci ga!

— Ja se tako ne borim, Billy.

Art se brzo oporavio. Zatresao je glavom i uz tešku kletvu osovio se na noge.

— Propustio si priliku strančel

Uvukavši glavu među ramena, napao je ispruženom šakom. Taj bi udarac oborio govedo, ali nije pogodio cilj. Sudden je koraknuo u stranu i spustio stisnutu šaku na protivnikov zatiljak. Kad je Cotton pao na koljena, pograbio ga je za košulju, povukao na noge i počeo udarati lijevom i desnom, svom snagom koja mu je još preostala. Kada je Cotton pao na koljena on ga je opet podigao na noge. Još jedan udarac i Art Cotton se svom dužinom ispružio u prašini, obuhvativši rukama glavu.

— Stani... molim — stenjao je. — Dosta...

Sudden se okrene prema šerifu, koji užasnut ustukne i reče:

— Natovari na konje ovu dvojicu i onog trećeg, koji spava u zatvoru, i odvedi ih iz grada da ga više ne zagađuju svojim prisustvom.

— Što ću... što da kažem? Što će Sim reći...

— Reci mu da si ih ti premlatio, Harry! — viknu netko iz gomile.

Green se nasmiješi; postoji iako malena, mogućnost da se i građani odupru Cottonovima.

— Reci mu što se dogodilo i kako se dogodilo, Parrise, ali ga ne zaboravi upozoriti neka ne dolazi u ovaj grad ako nije spreman da ga napusti u lijesu.

Blass je promatrao visokog stranca kada je širom rastvorio pomična vratanca, zagledao se u mladića koji ga je slijedio i pomislio kako možda još ima nade da Cottontown postane pošten grad. Nakašljavši se, podigao je glas i viknuo ljudima što su slijedili ovu dvojicu ono što već godinama nisu čuli:

— Pridite, momci! Prvo piće plaća kuća!

VII

Ranc Cottonwood nije bio velik u usporedbi sa slobodnim pašnjacima koje je posjedovao i svojatao. Sim Cotton upošljavao je samo petnaestak ljudi, u koje su se ubrajali i kuhar i krotitelj konja. Tu dvojicu nitko ne bi mogao proglasiti borcima. Kuhar je bio prosijedi šezdesetogodišnjak. Nekada vrlo dobar kauboj, ostao je osakaćen kada se stado preplašilo prilikom prelaska Crvene rijeke. Krotitelj konja bio je mladi melez koji nikada nije naučio više od dvadesetak engleskih riječi.

Sim Cotton bio je lukav i proračunat gospodar. On je uvijek smatrao da je i vlast oružje, isto kao i šaka ili revolver, oružje koje valja iskoristiti u najpogodnijem času. S vremenom je naučio kako se mora služiti i vlašću i strahom, pa se njegovo maleno carstvo održalo i onda kada su se raspala mnoga slična carstva na Zapadu.

Stojeći leđima okrenut prema vatri u kamin, šutke je promatrao iznakaženo lice svog brata, zgrčenog šerifa i od mržnje iskrivljene Helmove crte.

— Znači, dopustili ste onom dječaku i njegovom prijatelju da vas izbaci iz mog grada? — upitao je tihim, gotovo nježnim glasom. Na njegovom se licu nije mogao pročitati ni trunak povrijeđenog ponosa koji mu je izgarao utrobu.

— Udario me revolverom prije no što sam ga pravo i ugledao, Sime — progovorio je Helm. — Bio sam u nesvjesti cijelo vrijeme dok su se on i Art tukli.

Sim se okrene prema bratu.

— A ti...?

Art nije odgovorio. Još uvijek nije mogao prihvatiti istinu da je potpuno pobijeđen. Nije to mogao objasniti ni samome sebi, pa zato nije odgovorio ni na bratovo pitanje. Opustio se u stolici, zureći u pod.

— A naš hrabri šerif je spavao. — Okrutne Šimove oči svrnule su se prema Parissu, koji je podigao obje ruke kao da se želi zaštititi od udarca što nije ni upućen.

— Ja... vjetojatno sam kao i ti, Sime... gospodine Cottone... — promu-

cao je — da je Green mrtav a dječak je ležao u beliji... Ja naprosto nisam znao... nisam mogao pretpostaviti...

— Moj je otac sagrađio sve ovo — rekao je Sim Cotton, obraćajući se Helmu, Parrisu, braći i kaubojima koji su se stisli uza suprotni zid. — Izgradio je i Cottontown. On ga je sagrađio a ja ću ga uništiti, bude li to potrebno! Nadam se da neće... Pokušat ću razgovarati s tim čovjekom, Greenom. Neću prijetiti, ali bit će kako ja hoću! — Njegova se teška šaka spustila na masivan stol poput malja. — BIT ĆE KAKO JA HOĆU!

Izraz lica najmlađeg brata privukao je njegovu pažnju.

— Buck! — prasnuo je. — Što je tako proketo smiješno?

Mladić ustane i lijeno se protegne.

— Ti — mirno je odgovorio — Mogao bi odjahati u Cottontown i spaliti ga a da nitko ne bi pomaknuo ni prstom. Mogao bi uhvatiti onu dvojicu i objesiti ih pred salonom a da nitko ne reče ni riječ. Ali, ne ti ne. Dozvoljavaš im da me pokušaju ubiti, da premlate Artu, da onesvijeste tvog predradnika i otjeraju tvog šerifa iz grada. I nakon svega namjeravaš s njima razgovarati.

Nešto iznenadno i naglo izmijenilo se tog časa u Simovu mozgu. Ako je ikoga volio, bio je to njegov najmlađi brat. Čuvao ga je kao dječaka a zaštitnički osjećaji nisu oslabili kada se Buck razvio u kukavicu i podlu pijanicu. Međutim, ovoga je časa sve prestalo. Do tada nije na Bucka gledao kao na pojedinca već kao na člana Cottonove obitelji. Ali, ako su do tog dana bratove nepodopštine bile samo nepodopštine, Sim je shvatio da je taj ljepuškasti mladić podla pogleda poremetio sve njegove planove i gotovo uništio njegov dugogodišnji trud glupim i nepotrebnim nasranjem na djevojku.

A Sim Cotton se godinama svim sredstvima borio da ono što je naslijedio od oca učvrsti, ojača i proširi. Potrošio je stotine pa i tisuće dolara u najskupljim lokalima plaćajući pića senatorima i kongresmenima dok nije saznao željene podatke i pokrenuo potrebne kotačiće. On je saznao za planove o navodnjavanju doline Bonito znatno prije no što su bili i nacrtani. Sada, kada je manjkao još samo je-

dan korak do ostvarenja, Buck bi sve to mogao upropastiti. Buck koji nikada u životu nije ništa radio. Njegove su ruke bile meke kao u gradske djevojke. Rad na ranču morao se zbog njega prekinuti. Već je izgubio tri čovjeka... možda četiri, ako uračuna i Arta koji je izgledao slomljen. A taj bezvrijedni Buck još se podruguje i izaziva, nadajući se da će ga natjerati da odjaše u Cottontown i sravni grad sa zemljom.

Teška, koščata, žuljevita šaka poletjela je i zahvatila Bucka postrance iza uha, podigla ga sa zemlje i odbacila sve do zida. Mladić je tresnuo o kamenu stijenu i kliznuo na tlo, a na oči su mu briznule suze bijesa i povrijeđenog ponosa. Ruke su počele opipavati pojas, ali su prilikom pada korice s revolverom kliznule iza njegovih leđa. U dva velika koraka Sim se našao nad mladićem, a goleme su se šake grčevito otvarale i zatvarale. Lice mu je bilo izobličeno od mržnje.

— Dotakni taj revolver i ubit ću te golim rukama! — prositktao je. Kad je Buck tako naglo odmaknuo ruke kao da za pojasom drži užareno gvožđe, Sim se polako okrenuo i vratio na svoje mjesto kao da se ništa nije dogodilo. Savladao je srdžbu i njegov je mozak već planirao, vagao i odlučivao.

— Odjahat ću u grad — objavio je. — Helme, Harry, vi ćete sa mnom. Ostali neka se vrate svojim poslovima.

Jedan od jahača, kauboj Hitchin, nije se mogao suzdržati da ne upita:

— Zar nećete povesti nikoga od nas, gazdo?

— Ne! Odlazim u taj smrdljivi grad da im dokažem da blefiraju. I oni i njihov gospodin Green.

* * *

— Mislim da moramo zahvaliti Jimu Greenu!

Te je riječi izgovorio trgovac Bob Davis, a prisutni odobravajući zažagore. Glas o porazu Arta Cottona proširio se poput priurijskog požara i pola sata nakon što je šerif Parris odjahao iz grada vodeći tužnu povorku poraženih, svi muškarci Cottontowna skupili su se u Blassovu salunu. Predmet njihove pažnje bio je visok stranac hladnih očiju koji je počinio čudo, i, bar u prvom okršaju, nadvladao Cottonove.

— Zahvaljujem na vašim priznanjima — reče Sudden — ali borba nije završena time što je pretučen jedan od Cottonovih. Oni neće prihvatiti poraz, a to znači da će biti još muke prije no što uspijemo.

— Neka dođu! Dobit će ono što su odavno zaslužili! — viknu netko, drugi se pridruži tom uzviku i uskoro su svi borbeno zagrali.

— Lako je govoriti! — prasnu Sudden. — Ne tvrdim da niste hrabri i da ne mislite onako kako govorite, ali što će se dogoditi ako Cottonovi dojašu sa svim svojim ljudima? Neki od vas imaju žene i djecu. Dođe li do sukoba, bit će pucnjave, pa i poginulih. O tome treba razmisliti prije no što igra započne!

Nakon tih riječi u salunu zavlada tajac. U većini tih ljudi iznenadna hrabrost bila je posljedica pretjerane količine alkoholnog pića. Greenove riječi povratile su ih u krutu i opasnu stvarnost. Ljudi su se zgedali i počeli međusobno šaputati.

— Greene, hoćete li vi ostati i suprotstaviti se Cottonovima? — upita netko.

— Ja sam na prolazu. Da me nisu tjerali, možda bih već i sam otišao. Ovako... ostajem.

Ljudi su odobravajući zažagorili, a onda Billy Hornby vikne:

— Ja sam uz tebe, Jime!

Progurao se kroz mnoštvo i stao uz Suddena. Cas kasnije i doktor Hight je slijedio njegov primjer. I trgovac Rob Davis izađe pred ostale i s nadom se zagleda u lica svojih sugrađana.

— Tko će nam se još pridružiti? — upita.

Ljudi u prvom redu ustuknuše pred njegovim pogledom, okrećući lica u stranu.

— Kakav je ovo grad! — Davis je u nevjerici klimao glavom. — Zar se nećete boriti za ono što je vaše?

— Lako tebi, Robe, ti nemaš obitelji — rekao je bradonja koji se i prije javio. — Neki od nas imaju malu djecu. Ako poginemo, tko će brinuti o njima i o ženama?

Davis je otvorio usta, ali Sudden mu je položio ruku na rame.

— U pravu je, Robe. Nisam očekivao da će nam se mnogi pridružiti. — Okrenuo se prema prisutnima. — Vratite se

kućama i zadržite žene i djecu unutra dok sve ne završi... na bilo koji način.

Ljudi najbliži vratima brzo su izašli. Ostali, suočeni sa Suddenom, povukli su se polaganije. Stid se jasno ocrtao na njihovim licima, a pažljivo su izbjegavali poglede četvorice muškaraca koji su stajali uz barsku tezgu.

Sudden se okrenuo krčmaru.

— Blasse, bit će najbolje da i ti odeš.

— Ne, Greene. Sim Cotton je od mene izvlačio svaki novčić, ispijao je iz mene sve osim krvi. E pa... — pružio je ruku pod tezgu, izvukao prekrasno graviranu dvocijevku kratkih cijevi i položio je na sjajno izglacanu površinu — da vidimo želi li se napiti i moje krvi.

— Sada treba čekati da vidimo što će poduzeti Sim Cotton — reče liječnik.

Blass, koji je slučajno pogledao kroz prozor, naglo se uspravio i izjavio blijeda lica:

— Ne moramo čekati. Evo ga, dolazi.

* * *

Jašući na velikom pastuhu zlaćane diake, Sim Cotton je stigao u grad. Cris Helm je jahao uz njega, a ruke mu se nisu odvajale od drški nisko obješenih revolvera. Parris je jahao na začelju, nemirno zvjerajući očima. Građani su promatrali malenu četu, neki iza prozora, drugi pred kućama.

Sim je osjećao njihove znatiželjne i zastrašene poglede. Bio je zadovoljan znajući da je s beznačajnom pratnjom izazvao utisak kakav je želio. Bio je to dokaz njegove moći. Da je ujahao predvođeci veliku četu, pokazao bi da nije siguran u sebe, da su ga jedan dječak i neki neznani uspjeli izbaciti iz ravnoteže i da im poklanja punu pažnju, a treba ih smatrati samo beznačajnom smetnjom. Zavalivši se u sedlu i promatrajući grad nehajnim pogledom, ostavljao je dojam čovjeka koji ima na raspolaganju svu moć i u rukama drži sve adute.

Zaustavio je konja pred »Oazom«. Kad je htio sjahati zaustavi ga hladan, zapovjednički glas:

— Ne silazi!

Sim se opet zavalio u sedlo. Jedna plava žila izbila je na slijepočici, pokazujući znakove rastućeg bijesa. Ali, na lica se to nije moglo zapaziti.

— Dojahao sam izdaleka — rekao je gotovo molećivim glasom. — Dobro bi mi došlo jedno piće.

— Ispij ga negdje drugdje — javio se drugi glas. — Salun je zatvoren... za tebe!

Sim se zapilji u govornikovo lice.

— Blasse, Blasse — u Cottonovu glasu bilo je slabo prikrivene prijetnje — nadam se da si dobro promislio o svojim postupcima.

— Jesam, i to prvi put nakon mnogo godina. Salun je za tebe zatvoren.

Sim sliježe ramenima, naizgled zabravivši Blassa, i podmukao pogled usmjeri u Greena.

— Znači, vratio si se! Ne izgledaš mi dovoljno sposoban da bi sam premaltio Artu. — Usta mu se prezirno iskri-ve. — Razočaran sam tvojim izgledom.

— Zato te, vjerojatno, razveseljava pogled na brata. Naravno, možda se samo spotaknuo i pao na lice. — Sudden skrene pogled. — Zdravo, Helme! Kako tvoja glavica?

Revolveraš prekune i pokrene duge prste, ali ga Cotton zaustavi.

— Nema pucnjave! — viknuo je reskim glasom. — Nisam došao ratovati.

— Bit će zanimljivo saznati zašto si uopće došao. — Greenov glas nije odavao nikakvu radoznalost.

— Oh, zbog razgovora. Izmjena mišljenja, a možda i sporazuma.

— O čemu?

— Ako si udesio i Artu i Helma, mora da si proketo dobar i brz. A meni su potrebni takvi ljudi. To je sve. Možemo se nagoditi...

— Ne možemo! — Iako je Suddenov glas bio miran i kontroliran, u njemu se jasno osjećala konačnost odluke i početak opasnog bijesa. — Možda si velik čovjek, Cottone, ali odavno si skrenuo na pogrešni put. Možda imaš velik ranč, možda imaš i jaku četu, koju dobro plaćaš da bi uradili sve što zapovijediš. Možda zato mnogi ljudi čine ono što nikada ne bi pomislili uraditi. Ali, ne umišljaj da si svemoćan. Tvoj debeli šerif zapovijedio je svojim pomoćnicima da me smaknu, a tvoj Helm je vjerojatno namjeravao ubiti dječaka. Ti si izvan zakona, Cottone. Treba te uhvatiti i zatvoriti kao divlju zvijer. S tobom nema razgovora, nema pogodbe, nema ničega!

U mrtvoj tišini Helm se promuklo nasmije.

— Taj previše brblja za čovjeka u njegovu položaju. Pogledajte ga! Čime nam se može suprotstaviti? Ima uza se jednog dječaka, trgovca, krčmara i šepavca. Do vraga, svršit ću s njima i ako mi jednu ruku zavežete na leđima!

— Zeliš li pokušati ... odmah, sada?

Suddenove oči stisle su se u uske proreze a tijelo se malo pognulo naprijed, najavljujući munjevitu akciju. I sam pogled na njega izazivao je jezu.

Helm se opet nasmijao.

— S tobom mogu završiti kad god zaželim, Greene — rekao je podrugljivo. — Ali na svoj način, ne na tvoj.

— To znači u leđa.

— Greene — umiješao se Cotton — došao sam ovamo u dobroj namjeri ...

— Došao si ovamo da ocijeniš situaciju i sada znaš na čemu si. Više nisi vlasnik ovoga grada, Cottone. Namjeravam ostat i ovdje sve do dolaska saveznog šerifa.

Ta je primjedba pogodila Cottona više od svega što je dotad izgovoreno. Green je to vidio i podrugljivo se nasmijao.

— Tako je, Cottone. Pazi što radiš, jer ni ti ne možeš protiv savezne policije.

— Ali mogu protiv tebe! — Sve su ograde pale, samosvladavanju više nije bilo mjesta. Lice i snažnu rančorovu šiju obililo je tamno rumenilo, a žile su nabrekle od pojačane navale krvi. — Odlazi brzo i daleko jer ću se vratiti i udesiti ovaj grad! Nađem li te ovdje, objesit ću nasred ceste i tebe i tvoje sljedbenike i ostaviti vas da trunete na užetu! Cottonovi su izgradili ovo mjesto i tako mi svega, Cottonovi ga mogu uništiti! Spalit ću svaku kuću, svaku zgradu. Poredat ću preživjele i postrijeljati ih. Još se nije rodio čovjek koji me nije poslušao i ostao nekažnjen!

— Jesi li završio?

— Ne, Greene — Simov je glasom bio tih ali ispunjen mržnjom — nisam. Nisam još ni počeo. Ali, počet ću. Zelio si rat? Imat ćeš ga. S primirjem je svršeno. Umrijet ćeš prije zalaska sunca!

Trgnuo je uzdu, okrenuo konja u mjestu i zabio mu ostruge u slabine.

Odjurio je praćen svojim predradnikom, a šerif Parris ostade nasred ceste, sam i neodlučan. Sjedio je na konju, u oblaku prašine, gledao za Cottonom i razmišljao da li bi ga slijedio ili ostao u gradu. Onda ipak potjera konja prema svojoj kolibici.

VIII

Nakon što su svi čuli Cottonove prijetnje, u gradu je nastala grozničava aktivnost, da bi sat kasnije sve prestalo. Ljudi su se povukli u kuće i sa strepnjom očekivali naredne događaje.

Promatrajući opustjelu ulicu, Billy Hornby se prezirivo nasmijao.

— Ovo je zaista kukavički grad. Isplati li se za njih boriti?

— Ti se i ne boriš za njih već za sebe — podsjeti ga Sudden. — Ne sudi im suviše strogo. Njih Cottonovi nisu maltretirali koliko tebe. Osim toga, nisu vični oružju. Kladio bih se da u mjesec dana ne ispale više od jednog metka. Ne smijemo očekivati da će se naglavce baciti u sukob protiv profesionalnih revolveraša.

Neprirodna, teška tišina pritisla je mjesto. Nisu se čuli glasovi djece koja se igraju, žena koje razgovaraju u prolazu, ni udarci konjskih kopita, ni škripa kola. Ali, ljudi nisu spavali. Stajali su iza prozora i promatrali cestu koja je vodila prema sjeveru, gdje se nalazio ranč Cottonovih.

U međuvremenu, Sudden je odlučio o taktici obrane.

— Billy — rekao je mladiću — izvuci se iz grada i pođi prema ranču. Na oko kilometar oдавde sakrij se negdje među stijene i pripazi na put. Ponesi čuturicu s vodom. Kad naiđu, propusti ih. Jesi li razumio? Ne pokušavaj ih zaustaviti. Dozvoli im da dođu ovamo. Kada dobro odmaknu, ispali jedan za drugim tri hica. Tako ćeš nas upozoriti da dolaze.

— Da ponesem pušku? Mogao bih smanjiti njihov broj prije no što stignu do grada.

Sudden ga je samo pogledao a onda se obratio doktoru Hightu.

— Koliko ljudi može Cotton sakupiti?

— Petnaestak, uračunamo li Bucka i Arta.

— Namjeravaš li sam obračunati s petnaesticom? — upita tada Sudden Billyja — ili ćeš raditi po mojim uputama?

— Dobro, dobro — nasmiješio se Billy. — Htio sam samo pomoći.

— Ako to želiš, slušaj moje upute. Ovo nije igra. Upozori nas na njihov dolazak, a zatim polako kreni u grad. Tako ćemo imati čovjeka iza njihovih leđa, bude li to potrebno. Budi oprezan i ne izlaži se nepotrebno.

Kad je Billy odjahao, Sudden je podijelio zadatke ostalima. Krčmar i trgovac morali su, leći na ravan krov saluna, sakriveni lažnim pročeljem.

— Bit ćete dobro zaštićeni i sakriveni. Ne pokazujte se dok ne započne gužva. A kada ispucate svoje, nestanite što je brže moguće. To mjesto neće biti sigurno kada se dočepaju saluna.

Blass kimnu, a Davis potapše svoju vinčesterku.

— Dovo me odnio ako ne želim da što prije započnu — reče trgovac. — Toliko su me izazivali i mučili da sam im dužan nešto i uzvratiti.

— Ne budi suviše nestrpljiv — savjetovao je Sudden. — Čeka dok ja otvorim igru. A vi, doktore, prijedite u šerifovu kuću i pripazite na njega. Ako bilo što pokuša, opalite ga po glavi.

— A gdje ćete biti vi, Jime?

— Ja? — upita Sudden hineći iznenađenje. — Pa, bit ću kod zatvora; obavljam tu neke svoje poslove.

— Zar namjeravaš biti mamac za te ubice? — zaprepastio se Blass.

— Mogao bih to postati — Sudden se uozbiljio — ako me vi ostali iznevjerite.

Isprativši svoje sljedbenike, Sudden je polako izašao na cestu i smjestio se na trijemu pred zatvorom. Izvukao je veliku šerifovu stolicu za ljuljanje, zavalio se u nju i nabo šešir na oči.

Sjedio je tako neko vrijeme sasvim nepomično, kao da spava, a zapravo je vagao mogućnosti i izgleda, stvarao pretpostavke i odbacivao ih. Nakon dužeg vremena ustao je i pošao niz cestu s točno određenom namjerom. Kratak pogled pokazao je da je Blass na mjestu, a zatim je otkrio i trgovca,

a druge strane velikog natpisa. Sudden se okrenuo prema šerifovoj kući. Doktor Hight mahnuo mu je iza zatvorenog prozora.

Vratio se na svoj trijem i nehaljno oslonio na stup. Opustio se i čekao.

Kad su iza njihovih leđa odjeknula tri hica, Chris Helm se iskesio poput vuka.

— Sim je bio u pravu — rekao je trojici muškaraca koji su jahali iza njega.

— Čini se da je tako — suglasio se jedan od njegovih pratilaca, mješanac podmukla izraza na licu. — Držale nas vrlo glupima ako očekuju da ćemo ujahati ravno u stupicu.

— Ništa oni ne očekuju, niti znaju što će se dogoditi. — rekao je Helm. — Odigrat ćemo ovu igru onako kako sam vam objasnio prije no što smo krenuli.

— Misliš da ćeš moći otežati dok mi obiđemo grad? — upita čovjek sasvim blisko usađenih očiju. Revolver je nosio na lijevoj strani, okrenut drškom naprijed.

— Ti samo nastoj da što prije dođeš, Hitch, i napadni čim ja udesim Greena.

— Čini mi se da si prokletu siguran u to da će te Green dočekati sam, Chrise.

— Jesam. Pa, koga bi mogao poslati?

Četvorka je zaustavila konje. Pred njima je ležao grad, jasno vidljiv u preri. Kućice po brežulicima doimale su se poput igraćaka što ih je razbacalo od igre umorno djeteta. Samo je linija drveća i grmlja koje je raslo uz rijeku razbijala jednoličnost tog prizora.

— Momci — reče Helm pomalo grubim glasom — ne želim nespornu ni zabunu. Kad vidite da sam ga oborio, jurišajte niz ulicu. Felipe, ti uzmi onu stranu uz salun, Bann će biti u sredini a ti, Hitch, uz zatvor. I, pazi-te na krovove. Možda imaju više ljudi no što to mislimo.

Trojica konjanika okrene konje i odgonjela ih u stranu, da bi obiđala grad. Helm izvuče revolvere, provjeri rad bubnjava i okidača, pa ih gurne natrag u korice od dobro nauljene

kože. Tada bocnu konja ostrugama, i polako pojaše prema sjevernom ulazu u grad.

...

Kad su u daljini odjeknula tri hica, jedan za drugim, dva čovjeka koja su ležala na krovu vidjela su kako se Sudden uspravio, odvojio od stupa i polako otišao do sredine ceste. Prošlo je nekoliko beskonačnih minuta, a onda se na sjevernom ulazu u grad pojavio konjanik.

— Samo jedan! — uskliknu Davis. — Zar su poludjeli?

— Možda jesu, možda nisu — odgovori Blass uzbuđenim glasom. — Jime — uskliknu — dolazi jedan od njih! Mislim da je to Helm.

— Nitko drugi? Vidite li kakvu prašinu u pririji?

— Ništa.

Sudden kimnu i mahnu im neka se sakriju. Mirno je promatrao jahača koji je sjahao pred trgovinom i tamo privezao konja. Helm je izgledao tako ravnodušan kao da se zaista sprema u trgovinu da bi kupio duhana. Sudden polako krene prema njemu.

Helmovo lice se načas zgrči, ali prema sredini ceste. Tamo je zastao, nasmijao se i zanjihao na petama.

— Priđi bliže, kauboju, samo priđi — promrmrljao je, a onda uzviknuo: — Jesi li odredio što da ti uklesaju u nadgrobni spomenik?

— Jesam. Molim te pobrini se da uz ime napišu i »zvan Sudden«.

Helmovo lice se načas zgrči, ali ubrzo poprimi izraz samopouzdanja.

— Znači, ti si Sudden. — Znao sam da te odnekud poznajem. Kažu da si brz.

Sudden je zapazio da su Helmove oči samo načas promatrale neku udaljenju točku iza njega, ali on se nije smio okrenuti.

— Imaš prilike da to provjeriš.

— Polako, gospodine Sudden — namiješio se Helm. — Udesit ću te kada ja to odlutim.

Dva su se čovjeka netremice promatrala, vrebajući i najmanji protivnički pokret. Onda su se jedna vrata otvorila s treskom, a na jedinoj cesti Cottontowna započeo je pakao.

...

Od trenutka kad je začuo tri pucnja upozorenja, doktor Hight je pazio na šerifa Parrisa, poput orla. Šerif nije ništa govorio; stajao je uza zid kako mu je liječnik zapovijedio, držeći podignute ruke sklopljene iza glave.

Tek kada je Helm ušao u grad, Parris se počeo poigravati živcima svog čuvara.

— Vaši prijatelji će podvući rep i nestati iz grada, doktore — rekao je s podsmijehom. — Naći ćete se u grdnom škripcu kad budete sami protiv Cottonovih momaka.

— Umukni! Ako ne, poslušat ću Greenov savjet i zatvoriti ti usta ovime. Hight mahnu pušćanom cijevi.

— Samo me dotakni pa ćeš dobiti dvostruko kad te dohvatim. Bolje me pusti dok još imaš za to prilike.

— Ako se ne smiriš, dobit ćeš kuglu u tu trbušinu.

Liječnik nije mogao vidjeti cestu niti je znao što se tamo događa. Gdje je Green? Što radi. Povukao se do prozora i bacio kroz pogled napolje. Ugleđao je Suddena kako polako hoda sredinom ceste, u smjeru sjevera, prema nekome ili nečemu što Hight nije mogao vidjeti.

Parris je iskoristio nepažnju svog čuvara. Pokrenuo se brzinom neočekivanom za čovjeka njegove dobi i težine. Tri brza koraka i tada se teška šaka spustila na liječnikov zatiljak.

Omamljen Hight je, pao na koljena, a šerif je istrгнуo iz korica njegov revolver. Teška cijev podigla se visoko i naglo spustila. Liječnik se, onesviješten, srušio na pod.

— Ni ne pogledavši ga, Parris je jurio prema vratima koja su vodila na ulicu, širom ih rastvorio i zauriao:

— Krov saluna, momci! Pazite na ...

Više nije stigao reći, jer je istrčao na cestu upravo u trenutku kada su se tri jahača s Cottonwooda odlučila na juriš. Dolazili su jašući u propanj, s izvučenim revolverima, videći pred sobom samo jednu metu: osamljenu priliku Jima Greena, koji je nepomično stajao nasred ceste.

Mješanac Felipe preplašeno je kriknuo kada je njegov konj naletio, na istrčalog šerifa. Narednog trenutka sva su tri jahača imala pune ruke posla da bi se održala u sedlima pucnjavom preplašenih konja.

Helm je posegnuo za oružjem u času kad su tresnula vrata. Šerifove kuće, računajući da će topot konja načas skrenuti pažnju njegova protivnika. Bio je vrlo, vrlo brz. Pokrenuo se prije Suddena, ali njegovi su se prsti tek stegli oko držaka revolvera kad su sa Suddenovih bokova liznula dva duga, narandžasta plamena. Helm je poskočio u zrak i srušio se na leđa, ispalivši u padu oba revolvera.

Sudden nije čekao da vidi rezultate svojih pogodaka ... on ih je znao. Bacio se na zemlju i otkotrljao u stranu, a iz cijevi njegovih revolvera letjelo je olovo u trojicu jahača. Jedan je konj, ranjen, pao, a druge su dvije životinje počele uzmicati ne obazirući se na želje svojih jahača. Felipe je ležao na tlu, noge priklještene lešinom konja, i uzalud se pokušavao dočepati revolvera što je ležao u prašini izvan dohvata njegovih ruku.

Blass i Davis ustali su i obasuli mećima grupu na cesti. Uzvitlala se tolika prašina da se gotovo ništa i nije vidjelo, ali oni su nastavili pucati sve dok nisu ispraznili svoja oružja.

Tišina koja je slijedila pucnjavu bila je zastrašujuća. Green se povukao do saluna i oprezno se kretao uza zid, podignuta revolvera. Onda se prašina počela razilaziti. Pred očima prisutnih opet su se pojavile prilike napadača. Jedan je konj bio mrtav, a pod njegovim kopitima ležali su ostaci nekadašnjeg šerifa Parrisa. Druga dva konja povukla su se dalje, niz cestu, dok ih nisu zaustavile duge uzde o koje su se spoticali. Tamo su zástali i preplašeno rzali, udarajući kopitima po prašini. Tri jahača iz Cottonwooda bila su mrtva; ni jedan od njih nije ispalio metka.

Green je zastao nasred ceste, promatrajući sumorni prizor. Blass i trgovac uskoro su mu se pridružili.

— Gospode! — uskliknu krčmar. — Zar smo to mi uradili?

— Ja sam samo pucao — progovorio je Davis. — Ništa nisam vidio od prašine, ali sam nastavio pucati.

— Sada je sve gotovo. — Sudden se osjećao silno umornim. — Podite pogledati što je s doktorom Hightom. Možda je ranjen.

Pogledavši niz cestu, Sudden ugleda Billyja Hornbyja, koji je trčao što su ga noge nosile.

— Jime — vikao je mladić — čekao sam na sjevernom izlazu da ih spriječim ako pokušaju tuda pobjeći. Nisam znao da su se podijelili. Da li je netko ranjen?

— Samo oni. Mi smo prošli bez ogrebotine.

— Vidio sam kada si oborio Helma — uskliknuo je mladić oduševljeno.

— Sam je to tražio — odgovorio je Green bezbojnim glasom. — Ali nije mi ni najmanje drago što se to dogodilo.

Blass i Davis pojavili su se na vratima šerifove kućice vodeći doktora Highta koji je vrtio glavom. Protrljavši tjeme, liječnik reče:

— Jime, žao mi je ...

— Nije važno. To nam je na neki način i pomoglo. Da im se Parris nije sapleo pod konje, ta bi nas trojka možda poubijala. Mahnuo je glavom prema »Oazi«. — Mislim da bi nam dobro došla po čašica viskija.

Sim Cotton bijaše zabrinut. Nije to bio njegov običaj ali događaji posljednjih nekoliko sati poremetili su sve njegove pažljivo pripremljene planove. U sebi je po stoti put prekleo onog buntovničkog dječaka i svog pustopašnog brata, čija je glupost izazvala slijed nesretnih događaja.

Izvana dopre krik čuđenja i galop konja. Kad je izišao pred kuću, ugleda jednog od svojih jahača. Kauboj je visoko u ruci vitlao komadom papira.

— Našao sam Helmova konja, gazdo! Ovo mu je bilo pričvršćeno na sedlo.

Cotton je gotovo istrgnuo papir iz mladićeve ruke i pročitao poruku. Bila je kratka i nedvojbenja:

»Ti si na redu!«

Izgužvao je papir i bacio ga na zemlju.

— Proklet bio! Mora da je udesio Helma! Ali kako? Chris je bio najbrži strijelac u državi.

— Možda je upao u zasjedu.

— Natrag na posao! — rekao je Cotton odsjedno, ušao u kuću i zalupio vratima.

— Sime — uskliknuo je Art s izrazom nevjerice na licu — nisu mogli udesiti Helma!

Sim ga je pogledao, ali nije progovorio. Art je pognuo glavu i zavalio se u naslonjač.

— Gospode!

— Tko je, zapravo, taj tip Green?

Buck, koji je upravo ušao, reče:

— Kauboj luralica sigurno nije.

— Bio on i Abraham Lincoln! — zarežao je Sim Cotton — moramo ga se riješiti. Dok je god živ, nemamo u svojim rukama Cottontown a dokle god ne držimo grad, sve nam izmiče iz šaka. Sagradit će branu i podijeliti zemlju farmerima, a nama će ostati samo površina ranča i nijedan kvadratni metar više. Bit ćemo osuđeni na životarenje a ja to ne želim doživjeti.

Art podigne glavu; u njegovom se pogledu mogla primijetiti neuobičajena radoznalost.

— Što namjeravaš?

— Hoćemo li jurišati na grad i sve ih pobiti? — upita Buck, pun očekivanja.

— Kako da ne! — Gorostas se namršti. — To je dobar prijedlog, ali u prilog Greenu. Mi ujahujemo svi zajedno, a oni leže na krovovima i gađaju po volji. Pobili bi nas prije no što bismo došli do banke. Ako odjašimo u grad, bit će to zato da ga osvojimo i ostanemo tamo. Pitanje je samo da li je Green uistinu poslao po saveznog šerifa.

— Ne nalikuje mi na nekoga tko bi se prijetio u prazno — zamijeti Buck.

— Prokletstvo! Prokletstvo! — kleo je Sim Cotton. Sve je uradio kako treba. Njegova vlast u gradu bila je neprijeporna. Sve je bilo pripremljeno za posljednji udarac... a sada ovo. U čemu je pogriješio?

— Napast ćemo — naposljetku će glasno. — Moramo dobiti natrag taj gradić. — Udario je stisnutom šakom u otvoreni dlan. — Suviše je toga stavljeno na kocku da bismo se mogli povući. Zauzet ćemo grad, a tog Greena hoću vidjeti kako se njiše na kraju užeta.

Art hitro ustane.

— To je prava riječ, Sime! — rekao je oduševljeno. — Zgazit ćemo ih poput prostirača!

— Ne! — oštro će Sim. — Pažljivo ćemo to pripremiti. Ubacit ćemo se u grad tiho i neprimjetno. Jedan, dvojica... Prije no što napadnemo moramo saznati koliko je ljudi uz Greena. — Okrenuo se prema najmlađem bratu. — Bucky, napokon ti se pruža prilika da popraviš nešto od gužve koju si nam zamijesio. Ali, pazi da to bude dobro obavljeno, jer ti neću pružiti još jednu priliku!

Mladić brzo zakima glavom. Bio je blijed u licu i pun želje da zadovolji ovog strašnog čovjeka koji više nije nalikovao na popustljivog starijeg brata.

— Samo reci, Sime i možeš to smatrati izvršenim.

— Oni imaju grad. Mi ga želimo. A ne možemo im ništa ponuditi u zamjenu. Ali, Bucky zna gdje se može naći nešto što će Hornbyja začas izvući iz grada, na otvoreno... je li, Bucky?

— Djevojka! Izlći će poput ovaca budemo li imali djevojku. Sime, ti si genije!

Buck Cotton je gorljivo kimao, oduševljen zamišlju o otmici Hornbyjeve sestre. Bučno je napustio kuću i pošao prema oboru. Dok je sedlao konja, poluglasno je gundao.

— On misli da sam budala, ali ja ću mu pokazati. Kada opet dohvati grad u svoje šape, sjetit će se mog udjela.

Vinuo se u sedlo i zabio ostruge konju u rebra. Dok je preko valovite ravnice jurio prema ranču »Lazy H«, razmišljao je o djevojci a oči su mu gladno sjale.

IX

U malenoj dolini ležala je niska, iz kamena izgrađena kuća ranča »Lazy H«. Sazdana u obliku slova L, imala je pet soba. Nedaleki šumarak bio je navodnjavan jakim potokom koji se daleko nizvodno, ulijevao u Rio Grande.

Buck Cotton zauzda konja na obronku iznad doline. Nigdje znakova života. Obor za konje bio je prazan.

— Treba samo pružiti ruku i uzeti. — Buck zadovoljno kimnu glavom.

stam se gdje se djenula ona Meksikanka?

Kao da odgovara na njegovo pitanje, iz kuće izide snažno građena žena, noseći korito s rubljem. Položila ga je ispod crpke i počela snažno trljati i pljuskati.

Buck se oprezno spustio do kuće i prišao joj straga, tako da ga je ugledala kada je je bio udaljen samo nekoliko metara. Zaprepašteno se zabuljila u otvor revolverске cijevi. Kažiprst druge ruke Buck je položio na usne.

— Da nisi progovorila! — Ili... — mahnuo je revolverom. — Razumiješ? Comprende? Donde es la senorita? Gdje je gospodica?

Žena pokaže prema kući.

— En la casa.

— Sama?

Meksikanka kimnu.

— Dobro. Ti ćeš ići naprijed. Vamos! Plašljivo se ogledavajući, žena pođe prema vratima. Ušavši, odmah je skrenula udesno, a Buck zakorači za njom trepćući vjedama da bi navikao oči na polumrak. Zamijetio je neki pokret, a onda je strašan udarac pogodio, zaglavak njegove ruke. Revolver je ispao iz ukočenih prstiju. Ali, Buck je imao dobre reflekse, pa je mačjim skokom natraške iskočio iz kuće. Pri tom se spotaknuo a ozlijeđenom rukom nije si mogao pomoći u padu.

Ležeći poleduške, ugleda Billyja Horbyja. Teški »45« ležao je u njegovoj šaci, obarač je bio zapet i samo je kratak pokret Billyjeva kažiprsta bio nit između života i smrti. Užasan strah obuzeo je Bucka Cottona. Lice Billyja Hornbyja bilo je iskrivljeno gotovo neprirodnim bijesom. Desetak dugih sekundi Buck je užasnut promatrao kako se njegov protivnik bori sam sa sobom, pokušavajući se prisiliti na to da opali i uništi bezvrijedno, omrznuo biće. Ali, nije mogao. Uz uzvik nalik na jauk, Billy spusti cijev i opusti se: Buck je znao da je, bar za sada, spašen. Pokušao se uspraviti, ali je Billy odmah podigao revolver:

— Ostani u prašini, gdje ti je i mjesto! Pogriješio sam što te već nisam smaknuo.

Buck poslušno spusti glavu u prašinu. S Billyjem se nije moglo rasprav-

ljati dok je još ovako divljački bjesan.

— Green me je upozorio da ćeš poduzeti nešto slično. Rekao je da mu je teško uživjeti se u razmišljanje jednog štakora, ali kada se u to uživi, nije mu teško zaključiti što ćete vi Cottonovi zamisliti i izvesti. Buck, budalo, Jenny sam poslao u Fort Lane prije no što je sve to počelo. Da je ovdje, ti bi već bio meka za lješinara. Cotton je samo malo podigao glavu.

— O čemu to pričaš, Hornby?

— Znao sam da si glup, Buck, ali ako još ne razumiješ... — Billy zavrti glavom. — Došao si ovamo da otmeš Jenny, da bi vam služila kao talac, zar ne?

— Ne znam o čemu govoriš.

— Doista? — Situacija je, međutim, obrnuta. Sada si ti naš. Bit će zanimljivo vidjeti koliko je tvom bratu stalo do tebe i hoće li odustati od svojih namjera da bi te spasio.

Strah stegne Buckovo grlo. Sim se zaprijetio da je s njim svršeno ako ne uspije dovesti djevojku Poznajući brata, Buck nije nijednog časa sumnjao u njegovu riječ.

— Ti si lud! — viknuo je promuklim glasom. — Sim se neće s vama pogađati!

— To ćemo provjeriti. No, ti u svakom slučaju gubiš. Morao si ostati kod kuće i biti sretan da si izvukao živu glavu. Ustani!

Buck je nesigurno stao na noge, a glava mu je bila puna ludih misli. Postoji li način da se oslobodi svog divljeg protivnika a da pri tome ne pogine? Kako bi obavijestio Sima? Smije li mu uopće izaći na oči ako ne dovede djevojku? Onda se usudio postaviti pitanje koje ga je odavno mučilo:

— Kako si mogao znati da ću samo ja dohajati ovamo?

— Nisam znao, ali da vas je bilo mnogo, Manuela bi vam rekla da Jenny nije ovdje. Ja bih se sakrio i čekao da odete. Ali, došao si sam i sada si moj, huljo. Nadam se da osjećaš kako ti život visi o niti. Kako je s tvojim nogama?

Buck se namršti. Posljednje pitanje nije shvatio. Primijetivši zabunu na njegovu licu, Billy se nasmijao.

— Čudiš se što te to pitam? — Vraga, pa to je bar jednostavno, momče. Otpješačit ćeš do grada.

— Pješačiti? — uskliknu užasnuto Cotton. Hodati više od dvadesetak metara bila je muka za svakog zapadnjaka. Ako je trebalo preći cestu, radije bi zajahao no da to uradi pješice. Siljate čizmice visokih potpetica, vrlo spretne za jahanje, nakon nekoliko stotina metara učinile bi od pješaka patnika. I sama pomisao na pješačenje do grada dovodila je Bucka u agoniju.

— Zar bi... natjerao bi čovjeka da hoda tako daleko? — promucuo je.

— Čovjeka možda i ne bi — odgovori zajedljivo Billy. Za mene ti nisi ni pola čovjeka.

Skinuo je laso s Cottonova konja, napravio omču i prebacio je zarobljeniku oko vrata.

— Nemoj ni pomisliti da je skineš — upozori ga — Prije ćeš se zagušiti. — Uzjahao je i zatresao krajem lasa.

— Krenimo! Cottontown je vrlo daleko. Spotičući i psujući, sa suzama bijesa i povrijeđenog ponosa u očima, Buck je započeo sramotni put u grad. Billy Hornby je jahao iza njega, promatrajući pažljivo svaki njegov pokret.

Ipak, jedna je misao olakšavala Bucku položaj: Billy ne zna da će, kada stignu do grada, Sim već biti u pokretu, kako bi napao Hornbyjeve prijatelje. Razmišljajući o tome, izravnao je pognuta ramena i nastavio nesigurni, mukotrpni put prema gradu.

...

Bob Davis je stražario uz širok prozor »Oaze«, promatrajući čas jedan čas drugi kraj ceste i vrebajući na bilo kakav pokret. Ali, u gradu je sve bilo mirno i tiho.

— Zavukli su se pod zemlju — mrmljao je Davis. Uostalom, ne mogu im zamjeriti. I meni bi bilo draže da sam na njihovu mjestu. — Glasno upita:

— Što misliš da će poduzeti, Jime?

— Tvoja su predviđanja dobra kao i moja. Ako smo ispravno zaključili i oni se pokušaju dočepati djevojke, Billy bi morao svakog časa dojahati s novostima. Ako ne... Tko zna?

— Ne sviđa mi se sve to. Suviše je tiho i mirno — promrmlja liječnik.

Tišinu prekine meki topot po debeloj prašini. Sudden se jednim skokom našao na nogama i požurio do vrata. Blass i liječnik odmah zauzmu svoja mjesta i obojica u isti čas uskliknu od iznenađenja.

— To je Billy! — objavi Hight. — Pogledajte, pred sobom tjera Bucka Cottona!

Buck je bio alika vrijedna pažnje. Odjeća mu je bila prekrivena bijelom prašinom, koja je oblijepila i njegovo lice, tako da ga je bilo teško prepoznati. Suze i znoj pretvorile su prašinu u blato koje se sasušilo i skrutilo u nakaznu obrazinu. Čizme od fine kože bile su upropaštene a i izgubio je i jednu potpeticu pa je smiješno šepao. Pa ipak, pogled mu je još uvijek gorio od mržnje a usta su prosipala gadne kletve. Hornby je zategao užu i gotovo ga oborio. Mladić je bio oprezan, jahao je s izvučenim revolverom, promatrajući zgrade lijevo i desno. Prošao je kuću doktora Highta, dojahao u visinu zatvora i onda zaustavio konja okrenutog prema ulazu u »Oazu«.

— Neka sam proklet ako taj dječak nema hrabrosti na bacanje! — oduševljeno usklikne Blass. — Idemo mu pomoći! Sudden se pokrenuo da bi ga zaustavio, ali je krčmar već istrčao na ulicu, dovikujući mladiću:

— Bravo, Billy...

Nije mu bilo suđeno da dovrši započetu rečenicu. Iz zgrade zatvora sunuo je plameni mlaz, pa još jedan. Buck Cotton zaurila poput ranjene životinje, spotakne se i padne na koljena, vičući:

— Sim! Sim!

Iz saluna osuta je brza paljba na strijelce sakrivene u zatvorskoj zgradi.

Blass je načas zastao u trku, pokušao se okrenuti prema salunu, a onda ga je zahvatilo nekoliko metaka, podiglo sa zemlje i oborilo pred samim trijemom. Billy je trgnuo laso i podigao na noge Bucka Cottona, koji je grozničavo pokušavao strgnuti omču koja ga je gušila. Pod zaštitom Suddenove vatre Billy je okrenuo konja. Ljudi u zatvoru načas su prestali s pucnjavom, jer je kiša olova zasula vrata i prozore zatvora, i Billy je dotle okrenuo konja i počeo vući Cottona prema zaklonu koji je mogla pružiti velika

javna konjušnica. Doktor Hight nemoćno jauknu, gledajući kako iz zatvora koncentriraju vatru na Billyja Mladića se zgrčio, boreći se da ostane u sedlu, a onda se skotrljao na zemlju i ostao ležati kao slomljena lutka, samo nekoliko metara od željenog skloništa.

Ali, preplašeni se konj nije zaustavio. Najprije se visoko propeo a onda je zateguno laso koji je vodio od jubeke na sedlu do grla Bucka Cottona.

— Zaustavite tog prokletog konja! — zaurila zapovjednički glas. Kroz otvorena vrata zatvora iskočio je čovjek i podigao pušku. Sudden je opalio i čovjek je spustio glavu na grudi, a puška je ispala iz obamrlih prstiju. Taj je hitac sasvim izbezumio konja. Položivši uši unatrag, konj divlje zarže i pojuri poprijeko ceste, zaletivši se u procijep između šerifove brvnare i zatvora. Za sobom je vukao tijelo koje je vrištalo i odskakivalo, sudarajući se s kamenjem i udarajući u uglove zgrada.

— Gospode! — uskliknu Davis. — Jadnik!

— Zar je zaslužio bolje? — zarežao je Sudden. — Idem po dječaka? Pokrivajte me!

Istog trenutka iskočio je kroz prozor na kome više nije bilo stakla, potrčao nekoliko koraka, bacio se na zemlju, i počeo valjati prije no što su se Davis i Hight snašli i počeli pucati.

Olovo je udaralo oko njega ali on je, usprkos brzom kretanju, odgovarao vrlo preciznim hicima. Jedno mu je tane prošlo kroz kosu, drugo strgnulo komad rukava. Pa ipak, još je bio neozlijeđen. Svih dvanaest metaka njegovih revolvera prošlo je kroz vrata i prozore zatvora, a onda ih je i Davis počeo zasipati brzom vatrom. Doktor Hight je podigao Blassovu dvocijevku i osuo zgradu teškom sačmom.

I tako se dogodilo da je Sudden, u istom času kada se našao uz Hornbyja, primijetio nekoliko nejasnih prilika koje su istrčale kroz stražnja vrata zatvora i izgubile se između zgrada i plotova.

Podigao je Billyja kao dijete i posrćući utrčao kroz otvorena vrata konjušnice. Paljba iz zatvora nije prestajala i nekoliko se taneta zahlo u dovratnik. Položio je dječaka na hrpu sijena i puneći revolver pošao je do vrata.

Poslao je nekoliko metaka prema prilikama koje su pretrčavale ulicu, a onda je zavladao iznenadno zatišje. Iskoristivši ga, Sudden je gurnuo teška drvena vrata i zatvorio ih jakim zasunom.

Puneći revolver išao je od jednog prozora do drugog proučavajući stanje oko konjušnice. Cesta je bila prazna i tiha. Jesu li liječnik i trgovac uspjeli pobjeći? Već su se ranije dogovorili da će, ako se slučajno razdvoje, njihovo zborno mjesto biti Fort Lane. U tom času šuštanje je privuklo njegovu pažnju i on se naglo okrenuo. Billy je sjedio, njišući se naprijed-natrag i drhtavim prstima opipavao čelo okrnuto metkom, i ne znajući za ranu na grudima.

— Jime... — počeo je slabim glasom — doveo sam Bucka Cottona... Onda je počela pucnjava.

— Ljut sam na tebe, Billy. Nisam očekivao da ćeš ujahati u grad kao da si na paradi. Da nemam toliko posla, isprasio bih te...

Ušutio je, jer se Billy slabo nasmijevao i onesviješten pao na leđa. Pogledavši još jednom cestu i uvjerivši se da je prazna, Sudden nožem rasječe Billyjevu košulju i otkrije ranu. Metak je ušao u leđa i izišao pri korjenu vrata, proučivši kost.

— Izgubio je mnogo krvi ali kost nije taknuta — promrmlja. — Momak ima sreće.

Umočio je košulju u bačvu punu vode i isprao što je bolje mogao, a onda je rastrgao u nekoliko komada. Nakon toga počeo je tražiti po staji i konačno pronašao sandučić sa grubom soli.

— To nije baš najugodniji lijek, ali najbolji koji mi je pri ruci — promrmljao je. Protrljao je ulaznu i izlaznu ranu solju, zatim na obje pritisnuo malc smotanog platna i povezo komadima košulje. Nakon toga je zavezao i mladičevu ruku uz tijelo da je, kada se osvijesti, ne bi pomaknuo i opet izazvao krvarenje. Za sada nije mogao uraditi ništa bolje. Razgledao je staju. Bila je to velika snažna drvena građevina s kosim krovom pokrivenim drvenim daščicama. S greda što su držale nisku krovnu konstrukciju visjela su sedla, uzde, hamovi i ostala konjska oprema. Prozori su se nalazili samo

na stijen! okrenutoj cesti, a na suprotnoj strani postajala su malena, dobro osigurana vrata.

Glavna vrata bila su od teškog drva ali ipak je nekoliko metaka prošlo i kroz njih. Na velikim prozorima više nije bilo stakala; porazbijalo ih je olovo Cottonovih. Prikravši se jednom prozoru, podigne šešir. Tek što se kruna pojavila na otvoru, započne žestoka pucnjava, koja mu istrgne šešir iz ruke. S prozorskog okvira letjeli su komadi drva.

Sudden se zabrinuo za dvojicu muškaraca koji su bili dovoljno hrabri da se bore uz njega. Možda u ovom času Cottonovi ljudi opkoljavaju »Oazu«.

U tom času netko je užurbano zabubnjao na stražnja vrata. S zapetim revolverom, Sudden kliznu uza zid. Pred vratima je stajao doktor Hight, a iza njega, okrenut leđima Davis s podignutom puškom. Ugledavši Suddenov revolver, Hight preplašeno uzviknu:

— Jime, mi smo! Ne pucaj!

— Nisam vas očekivao. Kako ste uspjeli neopaženo doći ovamo?

— Zapazili smo malenu vatru posred saluna — objasnio je Davis — i bacili u nju šaku metaka. Dok je to praskalo, mi smo se povlačili a Cottonovi su ljudi vjerovali da još uvijek pucamo. Mislim da su proračunali salun; ako se ne varam, još pucaju.

— Iskoristili smo jarak i neopaženo stigli ovamo — nadovezao je liječnik. — Kako je Billy?

— To ćete najbolje sami prosuditi. Kad je Hight kleknuo uz ranjenika, Billy je otvorio oči i pokušao se nasmiješiti.

— Zdravo, dokt...

— Psst, čuvaj snagu, momče! — Govorit ćeš kada ojačaš.

Skinuo je zavoj i pogledao ranu koje su rubovi bili bijeli i izjeđeni solju.

— Jime, jeste li što stavili na ranu?

— Da, doktore, soli. To je jedino čime sam je mogao dezinficirati.

— Hmmm... nije loše, ali nije najugodnije za ranjenika. Nemate ništa protiv da primijenim svoja sredstva?

— Bit ću sretan preuzmete li tu odgovornost s mojih leđa.

— Pa... možda ni ovo nije loše — mrmrljao je liječnik. — Sinko, ti si zal-

sta sretnik. Izgubio si dosta krvi, ali je metak prošao kroz meso glatko i čisto, ne dotaknuvši kost. Za osam do deset dana bit ćeš bolji no prije.

— Ako Sim Cotton ne dovrši što je započeo — upozori Davis, koji je zauzeo mjesto pokraj jednog prozora i pažljivo mjerio cestu.

— Miruj, momče — rekao je Hight. — Nitko to ne voli, ali ne traje dugo. — Iz džepa je izvadio bočicu i tekućinom natopio čistu maramicu, pa naglo položio na ranu. Billy se naglo trgnuo i probiljedio sve do usana ali nije ispuštio jauka. — Prokletstvo... doktore — dahnu naposljetku. Što je to bilo? Gvožđe za žigosanje?

— Alkohol — nasmiješio se liječnik.

— Alko... — Billy je zavrtio glavom. — Znači to je kao da ispiješ viski na teži način.

Liječnik je ponovio postupak na ulaznoj rani, povezao je i od užeta napravio omču u kojoj je mladić mogao osloniti ruku.

— Neka ruka miruje što je više moguće — upozorio je Billyja. — Budeš li je micao, može započeti krvarenje.

— Ne budem li se micao, i to brzo, vjerojatno će mi izbušiti još koju rupu. A nisam naučio pucati lijevicom.

— Sada ti se pruža najbolja prilika da naučiš — umiješao se Sudden. Poduprt liječnikovom rukom, Billy mu je prišao.

— Što se događa? — upita Hight.

— Ne znam — odgovori Davis. — Nije li to lupa čekića? Što bi to, do vraga, mogli zabižati?

Izvirivši kroz prozor, liječnik ugleda grupu ljudi okupljenih na cesti, izvan domašaja revolverskih metaka. Bili su okupljeni oko nečega što je bilo sakriveno od očiju Suddenovih sljedbenika. U gradu je vladala tišina, pa se jasno čula lupa teškog čekića.

Billy je oštro promatrao, ali onda nemoćno odmahne glavom.

— To nema smisla... izradili su nešto nalik velikom stolu.

— Naravno! — uskliknuo je Sudden i odmaknuo se od prozora. — Bob, doktor i ti, Billy, pazite na cestu i neprekidno je pokrivate. Nemojte skrenuti pogleda s nje! Ti, Billy, govorit ćeš mi što se dolje događa.

Sudden je brzo pretraživao staju, sve dok nije našao ono što mu je, čini se, bilo potrebno. Bio je to jaki, savije- ni nož za rezanje kože. Slomio mu je oštricu i položio je na stol. Zvuk slom- ljenog čelika natjerao je Billyja da okrene glavu.

— Što radiš, Jime?

— Pazi na cestu! Što rade tamo do- lje?

— Čini se da su završili s nabija- njem. Podigli su taj stol i odlaze iza trgovine.

— Na putu su prema stražnjem ula- zu u zatvor — reče Sudden. — Ako ti se pruži prilika, pošalji im nekoliko metaka ali nemoj trošiti municiju ulu- do.

Sada je Sudden obratio pažnju pre- gracima u kojima su inače boravili konji. Pregradne stijenke nisu bile od dasaka već isprepletene od jakog pru- ča. Izvukao je nekoliko prutova i oda- brao jedan deblji i drugi mnogo tanji.

Ne mogavši suzbiti radoznalost, Bil- ly bi kadkad pogledavao preko rame- na.

— Što je to? Jime, zar ih namjera- vaš pretući tim prutovima?

Green se nasmijao.

— Nisi daleko od istine, momče.

Hight i Davis slijegoše ramenima i pažnju opet posvete cestu. U tom je času nekoliko Cottonovih jahača prela- zilo otvoren prostor između šerifove kuće i zatvora. Liječnik ispali nekol- ico metaka. Nikoga nije pogodio niti su mu uzvratili vatrom.

— Sada se nalaze iza zatvora, Jime — viknu Billy. — Vjerujem da se pri- premaju na napad.

— I ja — začuo se ravnodušan odgo- vor.

Doktor Hight se radoznalo okrenuo, ali to što je vidio nije mu moglo objas- niti Suddenove namjere. Kauboj je skinuo kugle s oko tucet metaka i sasi- pao barut na komad voštanog papira.

— Oni nam nešto spremaju, Jime! — uskliknu Billy.

— Pričaj!

— Izgurali su nešto... onaj stol... iz saluna. Čini se da je teži no što bi to trebao biti. Jedva se miče, a dvojica ga guraju.

— Naravno da je težak. Stari je to trik. Zabiješ zajedno nekoliko stolova

i upotrijebiš kao štiti. Malo koji metak može te probiti. Dokle su stigli?

— Otprilike u visinu zatvora. Ne ide im baš lako. Svakog časa se zaglavi u prašini.

— Pošalji im nekoliko metaka, da vidimo što će se dogoditi.

Billy je lijevom podigao revolver i opalio. Metak je promašio dasku za desetak centimetara i daleko iza nje zarovao u prašinu.

— Prokletstvo! — uzrujao se mladić. — Ovom rukom ne bih pogodio ni zgra- du na deset metara.

— Osloni šaku na prozorski okvir — posavjetuje Sudden. — Pripazi prili- kom opaljivanja... povuci sasvim pola- ko.

Billy je uradio kako mu je rečeno i ovog se puta tane zabilo u drveni štiti koji je do tog časa prešao oko četvrti- nu puta između zatvora i staje. I Hight je dva puta opalio. Komadići drva koji su poletjeli u stranu dokazi- vali su točnost pogodaka. Međutim, sudeći po napredovanju, tanad nije probila štiti niti je koga pogodila.

U tom se času iz zatvora i kućice šerifa Parrisa osula po staji žestoka zaštitna vatra, pa su branitelji morali potražiti zaklon. Tanad je prozujala kroz već otprije razbite prozore i tu- pim se udarcima zarivala u sedla i grede i okove. Jedno je pogodilo me- talnu kuku koja je visjela s tavanice i stajom se pronio zvonki zvuk gvožđa. Pucnjava je bila tako jaka i uzastop- na da je postalo vrlo opasno izviriti iznad prozorske daske. Doktor Hight se ipak usudio.

— Jime, prošli su otprilike pola puta — izvijesti.

— Ja sam spreman — odgovori Sud- den. — Neka pridu još bliže.

Brzim, spretnim pokretima ugurao je omot s barutom u malenu limenu posudu koju je pronašao u jednom ku- tu, gdje je bila improvizirana kovačnica i onda se uspravio, mjereći visinu bala sijena u odnosu na prozor.

— Billy! Doktore! Maknite se od tog prozora!

Uzmaknuli su i zapanjeno pogledali Suddenovu majstoriju. Od pruča je bio izradio luk i strijelu, na koju je pričvrstio kutiju s barutom. Oko sve- ga bilo je omotano nešto suhog sijena.

Vrh streljca bio je izrađen od oštrice slomljenog noža.

— Koji je to bijes? — uskliknu Hight.

— Šutite i nadajte se da će moj pronalazak raditi kako treba. Posljednji puta sam gađao s lukom kada mi je bilo petnaestak godina. Ako ne uspijem, unaprijed vas molim za oproštaj. Poslije više neće biti prilike za to.

Nakon tih riječi popeo se na bale sijena.

Što sve to znači? — upitao je Billy šaptom.

— Neka vrsta indijanske plamene streljce — odgovori mu liječnik. — Gledaj!

Sudden je zapalio šibicu i prinio je smotku sijena zavezanog na vrhu streljca. Plamen je zatinjao a zatim rasplamsao. Tada je Sudden hitrim pokretom uložio streljca na njemo mjesto, zategao luk i odapeo.

Plamena streljca poletjela je ostavljajući za sobom roj iskara, pronašla put kroz prozor i u vrlo zaobljenom luku poletjela prema zemlji. Činilo se da je njen put prekratak, ali ipak je doprla do mete i zabila se u podnožje drvene ploče koja je i dalje napredovala.

Otprilike desetak sekundi nije se dogodilo ništa; samo je sijeno i dalje gorjelo. A onda odjekne zaglušna eksplozija. Poletjeli su zemlja i kamenje a sve je obavio oblak barutnog dima. Billyju se učinilo da je čuo krik ali nije bio siguran.

— Pošaljite nekoliko metaka u taj dim! — viknu Green. — Svi zajedno!

Sva četvorica zapucala su kroz dim koji se lijeno vukao jer nije bilo povjetarca da ga rastjera. Onda se polako prorijedio i razvukao u stranu.

Na cesti je eksplozija iskopala plitku udubinu, pocrnjelih rubova. Drveni štitić ležao je pet do šest metara daleko, razbijen u tri dijela, a između tih ostataka i rupe na cesti ležala su dva nepomična tijela.

— Gospode! — dahnuo je Davis.

— Nikada neće saznati što im se dogodilo — promrmljao je Hight.

Sudden je skočio na nabijeno zemljano tlo i pritrčao prozoru. Na cesti je opet vladala potpuna tišina. Činilo se da su Cottonovi ljudi zaprepasteni događajem koji je rastrgao dvojicu nji-

hovih drugova. U međuvremenu Sudden je pregledao cestu, nastojeći da se što manje izloži pogledima neprijatelja.

— Kamo su to svi nestali? — promrmljao je. — Sada bi trebali već biti izbezumljeni od bijesa. Valjda se ne boje četvorice ljudi... osim...

— Što »osim«, Jime? — radoznalo upita Billy.

— Ako su i sami ostali bez dovoljno ljudi.

— Možemo ih prebrojati.

— Rekao si mi da Sim Cotton ima petnaestak jahača, zar ne?

— Otprilike — potvrdi Billy.

— Zar mu je to bilo dovoljno?

— Zašto ne? Za ovakav grad bilo bi mu dovoljno i pola tuceta razbijača.

— Do sada smo dokazali da se prevario u mnogim svojim procjenama. Ako se ne varam, Sim Cotton je sada najzabrinutiji čovjek u ovom kraju države. Nije načistu s tim hoće li savezni šerif doći ili neće. Mi znamo da neće, ali on u to ne može biti siguran. Osim toga izgubio je nekoliko ljudi, među kojima i svog najboljeg revolveraša. Do sada mu nije uspio nijedan pokušaj da nas uništi.

— Da... sigurno — umiješao se Davis.

— Ali, ne možemo računati da ima premalo ljudi. Preostala su mu bar sedmorica, osmorica.

— To je odnos dva prema jedan — oglasi se Billy. — Sredit ćemo ih.

— Mogli bismo — promrmljao zabrinuto Green — ako ne trošimo više municije no što je imamo.

Svi su provjerili pojaseve s municijom, a izrazi njihovih lica pokazali su da su zaprepasteni brojem metaka koje su ispalili u dotadašnjim okršajima.

— Prokletstvo, Jime! — usklikne Billy. — Zar ćemo odustati sada kada smo otišli tako daleko? Moramo nabaviti municiju!

— Znam. Doktore, imate li metaka u kući?

Hight kimnu, no odmah se namršti shvativši značenje Greenova pitanja. Koraknuo je naprijed i položio mu ruku na rame.

— Ne, to ne! Ubit će te pokušaj li pretučati onamo i natrag.

— Ako ne nabavimo municiju, ionako će nas sve pobiti.

— Imam bolji prijedlog. Razmisli malo, tko zna da sam ja ovdje? Samo Sim Cotton, zar ne?

— Vjerojatno. Ako nije imao prilike ispričati ostalima.

— Znači, pojavim li se u blizini svoje kuće, nitko neće pomisliti da se cijelo vrijeme nisam tamo krio, zar ne?

— Najvjerojatnije

— Sigurno! Ako se iskradem kroz stražnja vrata, mogu neopažen stići do svoje kuće. Vi ispalite nekoliko metaka, da biste privukli njihovu pažnju. Uzet ću municiju i vratiti se istim putem. Time smo skinuli jednu brigu s vrata.

— Prokletstvo, zar ja to ne mogu izvesti? — začudio se Sudden. — I to bolje. Samo mi kažite gdje se nalazi municija...

— Jime — strpljivo će Hight — Zar ne vidiš u čemu je problem? Nije teško neopaženo doći do moje kuće, no sasvim je drugo ugleda li koji od Cottonovih ljudi mene ili tebe. Osim toga, ako te odsjeku od ostalih, mi smo gotovi. Drugim riječima: mene se može žrtvovati bez težih posljedica, a tvoja smrt znači pobjedu za Cottonove.

Ostali nisu mogli da se ne suglase s tom sumornom izjavom.

— Izlažeš se velikoj opasnosti — ipak je izustio Green.

— Ništa opasnije no da ostanem. A sada, manje razgovora i više akcije. Krećem.

Sudden se nasmiješi i kimnu.

— Uspješt ćeš!

Skinuo je tešku polugu sa stražnjih vrata i počeo ih otvarati. Prorez nije bio širi od nekoliko centimetara kada se teško tane zabilo u okvir vrata i odlomilo priličan komad drva. Iver je uletio u staju oderavši putem kožu s liječnikove sljepoočnice. Sudden je odmah zalupio vratima, a u njih je zabubnjala kiša metaka. Neki od njih probili su debele daske i zabubnjali po drvenim zidovima.

— I tako je propala još jedna dobra zamisao — promrmlja liječnik, obrisavši nadlanicom krv. — Odsiekl su nam i odstupnicu. Što sada, Jime?

X

Opsjednuta četvorka održala je ratno vijeće. Sudden je svojim mirnim i ravnodušnim glasom iznio plan akcije. Svima je bilo jasno da je to isto što i samoubojstvo, a liječnik je odlučno prosvjedovao:

— Jime, to je ludost! — Neću dozvoliti da to uradiš!

— Možeš li predložiti nešto bolje?

— Mi čak ne znamo s koliko ljudi Cotton raspolaže — javio se trgovac. — To je velik rizik...

— Mislite da ja to ne znam? — Nisam rekao da ću uživati, ali drugi izlaz ne postoji. Sačekamo li dok ne ostanemo bez metaka čeka nas vrlo gđana sudbina.

— Da ja pođem, Jime? — upita Billy.

— Zašto ne? nasmijao se Sudden. — Imaš izvrsne izgledе budeš li protiv plaćenih revolveraša pucao ljevicom.

Mladić se smrknuo kao da će svakog časa zaplakati, pa ga je kauboj potapšao po ramenu.

— Zahvalan sam ti na ponudi, Billy — rekao je uozbiljivši se — ali pogledaj činjenicama u oči. Da bi se liječnik mogao prikrasti svojoj kući i nabaviti municiju, netko mora pokrivati cestu i spriječiti da oni koji su u zatvoru izađu u pomoć ovima koji su nam iza leđa. Bob i ti moći ćete to obaviti. A sada dosta razgovora. Prioritimo poslu.

— Jim je u pravu, ljudi — umiješao se liječnik.

— Highte, je li sve jasno? — upita Sudden.

— Naravno. — Ti iskačeš napolje, da bi se pozabavio lopuzama koje su legle u korito potoka. Čim čujem pucnjavu...

— Bez obzira na što nalikovala...

— Ma na što nalikovala, ja izlazim i prikradam se svojoj kući.

— Dok ti uzmeš municiju — nadoveže Sudden — ja ću se pojaviti na izlazu iz rova, ili neću. U prvom slučaju vraćaš se ovamo, u drugom. Bob i Billy se probijaju napolje. Od toga časa svatko misli samo na sebe i bježi što dalje od Cottontowna.

Ljudi su se zgledali i nevoljko kimnuli glavama. Hight nastavlja:

— Pokupit ću svu municiju koju imam.

— Pazi, ne vraćaj se ako sve nije čisto. Uspijem li — iza staje neće biti nijednog revolvra koji bi nišanio u tebe.

Sudden izvuče revolvere i provjeri punjenje, pa ih gurne natrag u korice. Lice mu je bilo ozbiljno i pribrano. Bio je svjestan da ne postoji drugi izlaz ali i dovoljno iskusan da bi znao koliko malo izgleda ima u uspjeh.

— Ja sam spreman. — Vidiš li koga na prednjoj strani, Billy?

— Ni žive duše, Jime.

— Dobro. Pripremite se za pucanje. Ako se ltko pojavi, morate ga otjerati natrag u zaklon. Čak i nije toliko važno hoće li biti pogođen, ili ne. Morate ga pošteno zaplašiti i obeshrabriti za daljnja izvirivanja. Jesi li spreman?

Billy je kimnuo. Zapeo je kokot revolvra i oslonio dugačku cijev na prozorski prag, oštro promatrajući ulicu. Stojeći uz drugi prozor, Davis je slijedio primjer mlađeg čovjeka.

— Idemo! — dahnu Sudden.

Prikravši se prozoru, položio je ruku na dasku i onda se jednim skokom prebacio na ulicu. Sekundu je ostao nepomičan, uza zid, nisko pognut i s podignutim revolverom a onda se naglo uspravio, okrenuo i potrčao uz zid, prema onoj strani koja je bila bliža kući doktora Highta.

Iz zatvorske zgrade odjeknu povik, zatim hitac.

— Pokušavaju se probiti! — poviče netko, a li je glas ušutkan iznenadnom i snažnom paljbom Billyja Hornbyja i Boba Davisa. Olovo je zaparalo po zidovima i ulazilo u otvore na zatvorskoj zgradi.

Jedan je metak prohujao ispred Suddenovog lica u času kada se dočepao kuta i trenutačne sigurnosti. Iza njegovih leđa odjeknula je nova serija hitaca, koje su ispalili Davis i Hornby, a netko je počeo vikati:

— U zaklon! U zaklon!

Sudden se sada nalazio u dubokoj sjeni. Obrisa je znoj s čela i polako krenuo prema stražnjoj strani zgrade. Spustivši se na koljena i laktove, polako je puzao kroz rijetku travu prema ogradi koja je okružavala kuću doktora Highta. Napredovao je luđački polako. Pa ipak, nakon minuta koji su mu

se činili satima, našao se na jarku pre-sušenog potoka, kojim je prije nekoliko sati prvi puta došao do liječnikove kuće. Njegove su oči pažljivo pretraživale okolinu... ali, ništa se nije micalo.

Iza njega pucnjava je opet otpočela. Sada su se javili Cottonovi.

Namjeravaju one u staji natjerati u zaklon, da bi mogli nekoga poslati za mnomo, zaključiti Sudden. Nadam se da će ih Billy spriječiti.

Odgovor dvaju teških revolvra dokazao je da su Bob i Billy još uvijek aktivni. Sudden se pomaknuo u stranu i skotrljao u plitko korito. Sada je mogao nastaviti četveronoške. Ne mareći za ogrebotine i ozljede, brzo je napredovao, u isto vrijeme pazeći da ne nabaše na nekog od protivnika. Korito je dosta oštro zavijalo ulijevo i sada je znao da se nalazi već sasvim blizu.

Ako sam u pravu, pomisli, momci koji su nam namjeravali presjeći odstupnicu morali bi se nalaziti u koritu, iza ovog zavoja.

U tom času začuo je kašalj. Tiho je zveknula jedna ostruga i nešto je zašušalo. Netko je mijenjao položaj.

— Što se tamo, do vruga događa? — upitao je netko prigušenim glasom. — Čujem viku.

— Ne brini za viku — odgovori mu drugi glas oštrije. — Već pazi na vrata, kao što ti je zapovijedeno.

Sudden se namršti. Dvojica su progovorila, da li ih je više? Nije bilo vremena za čekanje i nagađanje, trebalo je to otkriti na najopasniji način. Uspravio se i oštro viknuo: — Bacite oružje!

Tri su čovjeka ležala na kosini korita, u sjeni kršljivog stabla. Očajnički su se pokušali okrenuti i vinčesterkama pogoditi neočekivanog napadača, ali Sudden je to očekivao i oba njegova revolvra već su počela paliti. Prvi je metak pogodio i odbacio unatrag divovskog bradonju zaledivši na njegovu licu zauvijek izraz zaprepaštenja i straha. Drugi je zahvatio njegova druga, malenog muškarca u plavoj svilenoj košulji; odletio je na drugu stranu jarka, poledice pao na rub i polako kliznuo na dno.

Treći je bio Jackson, kojega je posljednji put vidio u zgradi zatvora. Bio

je vrlo brz i dok je Sudden pucao u njegove drugove, uspio je ispaliti metak koji je napadaču rastrgao rukav. Sudden se bacio na koljena i u isto vrijeme opalio. Pogodio je Jacksona posred grudi. Kauboj je pao, jaučući i psujući, ali njegova je ruka ipak posegnula za revolverom.

— Nemoj, Jackson! Suddenovi su revolveri bili nanišanjeli i kauboj se umirio, očiju razrogačenih od bola i mržnje. Onda se nespretno bacio u stranu i usput izvukao revolver. Možda bi taj manevar zavarao nekoga drugoga ali ne i Suddena. Jedan njegov revolver poskочи, izbacujući olovo i plamen. Jackson padne na lice, trznu nogom i premine.

Sudden je brzim pokretima otkopčao i skinuo sa pognulih pojaseve s municijom. Nije bio suviše zadovoljan vidjevši da im je ostalo malo metaka. Ipak, bolje i to no ništa. Pogledao je prema konjušnici. Liječnik je izišao i provirio iza ugla. Mahnuo mu je da je put slobodan, pa pošao prema konjušnici. Baš u tom času Bob i Billy pojačali su zaštitnu vatru.

Hight je pošao prema svojoj kući, a Sudden ga je zabrinuto promatrao onih nekoliko trenutaka dok je prelazio brisani prostor do svoje kuće. No, nitko nije pucao u liječnika, pa odahne. Činilo se da je Hight uspio. Sudden se okrene i zatvori za sobom teška stražnja vrata. Billy ga veselo pozdravi.

— Kako je bilo na izletu? — upita, smiješeći se. — Brzo si se vratio.

— Brzo? Meni se pričinilo kao vječnost.

Davis ih je zabrinuto pogledao. Nikako nije shvaćao da se netko suočen sa životnom opasnošću može šaliti.

— Koliko ih je bilo, Jime? — upita.

— Trojica... sada pokojnih.

Davis se nervozno promeškolji. Sudden, koji ga je promatrao, zaključio da je trgovac pri kraju života. Kapak lihog oka mu se trzao, pokazujući pod kakvom je napetošću. Njegove su riječi to i potvrdile.

— Zašto se Hight tako dugo zadržao? — Odavno je otišao.

— Daj mu vremena.

— Uvjeran sam da će doći čim obavi posao.

Davis je kimnuo, ali lice mu je ostalo i dalje napeto. Prešao je rukom preko očiju.

— Silno sam umoran. Dan mi se čini proketo dug.

Njegovi su drugovi kimnuli s razumijevanjem. Sudden nije glasno izrekao svoje sumnje: da najgore tek dolazi. Takva bi primjedba mogla dokrajčiti Davisa, nenavikla na opasnosti i napetosti. Misli mu odlutaju do liječnika. Niti Hight a ni dječak nisu bili vični obračunu oružjem. Obojica su pokazala i hrabrost i izdržljivost, ali to ne znači ništa ako zaliha municije uskoro ne bude obnovljena. Sudden je povadio metke iz zaplijenjenih pojaseva i podijelio ih u tri jednake hrpice; u svakoj je bilo četrnaest komada.

Nadao se da Sim neće jurišati. Bio bi to vrlo kratak sukob.

Po deseti put se zapitao je li s Hightom sve u redu.

XI

Buck Cotton nije bio mrtav.

Kad ga je preplašeni Hornbyjev konj povukao za sobom, poput nemoćnog, užasnutog, vrištećeg bezobličnog bića, mladi mješanac, krotitelj konja, nalazio se uz konje Cottonovih i pazio da se od straha ne bi razbježali. Svi su konji bili prikupljeni iza šerifove kuće, kako ih ne bi pogodila zalutala tanad.

Kad je podivljali Hornbyjev konj pojurio prolazom između zatvora i šerifove brvnare, Pasquale je djelovao sasvim spontano i nagonski, jer je cijeli život proveo u kroćenju i uvježbavanju divljih životinja. Bacio se naprijed i obavio žilave ruke oko vrata ustrašene životinje, pa mu zario svoje dugačke prste u nozdrve. Potpetice čizama zabile su se u prašinu i konj je bio zaustavljen na mjestu, gotovo se prebacivši preko glave. Odmah je nekoliko jakih ruku pograbilo konja, a poput britve oštar nož presjekao je laso. Onda su podigli Bucka izvan domašaja oštih kopita i poput vreće odnijeli u šerifovu kuću i položili na krevet.

Na njemu je Buck Cotton i sada ležao. Lice im je bilo zguljeno i nije ga se moglo prepoznati, koža na rukama bila je sastrugana sve do lakata, odjeća zderana u krpe, a kosa slijepljena prašinom, krvlju i znojem. Mladić se tresao kao u groznici a okrvavljene usne pokušavale su kleti, no bilo je to više nalik stenjanju. Uz postelju je stajao Sim Cotton i bezosjećajno promatrao brata.

— Steta što te nisu ubili — rekao je nemilosrdno. — Takav nam nisi ni od kakve pomoći.

Art Cotton, koji je do tog časa stajao oslonjen na stol, zakorači naprijed.

— Lakše, Sime. Nije Buck kriv.

— Nije kriv? Zar je važno je li kriv ili nije? Sve što znam jest to da je moj brat doveden ovamo zavezan lansom oko vrata poput apaške skvo i da je cijeli grad uživao promatrajući to. Proklet bio! I proklet da je onaj prokleti kauboj koji je sve to započeo! — Približio se prozoru i šutke promatrao cestu.

— Uradio je samo ono što si mu ti zapovjedio. Pokušao je uhvatiti sestru onoga mladića...

— I sve pokvario. Dozvolio je da ga taj doseljenik nadmudri...

— Nadmudrio je on sve nas! Kao da je unaprijed znao što namjeravamo poduzeti.

— Bah, čista sreća; neke budale imaju sreću. No, sa mnom još nisu završili — reče i spusti se na rasklimanu stolicu.

Art dotakne rame najmlađeg brata i upita:

— Kako se osjećaš, Bucky?

Jedini odgovor bio je jauk. Art je pogledao mješanca koji je pokušavao oprati okrvavljeno lice, a Pasquale uzvрати bezizražajnim pogledom.

— Bucky je teško ranjen.

— Zar ja to ne znam, proklet bio? — prasnuo je Art.

— Potreban je liječnik — nastavi mirno Pasquale.

Sim Cotton skoči. Obrve su mu bile šakupljene u čupavu liniju, pogled gotovo luđački. Za brata nije osjećao baš ništa, ali udarac njegovu ponosu pred gradom koji je osjećao svojim nije mogao podnijeti.

— Izliječi ga, ako je tako! — I prestani brbljati o tome!

Pasquale je odmahnuo glavom. Lice je podsjećalo na drvenu obrazinu.

— Ja nisam liječnik.

— Pasquale je u pravu — uskliknu Art. — Bucku je potreban pravi liječnik.

Sim Cotton duboko udahne i zagrm:

— Arte, postaješ mekan pod stare dane! Dječaku je potreban liječnik! Zar si takva budala da si zaboravio kako ovdje postoji samo jedan liječnik a taj ovog časa puca na naše ljude? Namjeravaš li otići do staje i zamoliti ga neka dođe ovamo i njeguje našeg Buckyja? — Nasmijao se. — Taj bi ti pljunuo u lice, a to bi uradio i ja na njegovu mjestu. Ali, neka te moje brbljanje ne zbuni. Pođi i pokušaj. Dobit ćeš metak u slabine, ali to su tvoje slabine. Hajde, pođi! Tamo su vrata... pođi po liječnika.

Širokim pokretom mahnuo je prema vratima. Art Cotton ga pogleda, mirno i bezizražajno.

— Zar ti ni malo nije stalo do Buckyja?

— Ne mnogo... više ne. Sam se u to uvalio. Kada bolje razmislim, sve nas je uvalio u tu svinjariju.

Pasquale naglo ustane. Čovjek vičan ocjenjivanju drugih mogao bi ispod tvrdih crta primijetiti prikriveno gađenje, ali Simu Cottonu izbezumljenom od bijesa i mržnje, to je izmaklo.

— Mogu poći do liječnikove kuće — predloži mješanac. — Ima rijeka i korito. Možda nađem lijek.

— Pasquale je u pravu, Sime — reče Art. — Može nezamijećen stići do liječnikove kuće. Jackson i ostali ionako su prikovali Greena i njegove.

Sim Cotton kimnu, iako su mu misli bile zaokupljene drugim problemima.

— Pođi, ako želiš. Mislim da ionako nije važno gdje se nalaziš. Od kada te je ona skitnica prebila nisi više ni za što.

Izenada njegov je glas postao hladan i rezak i on se unese mlađem bratu u lice.

— Uvijek sam predosjećao da ću se kada kocka bude bačena i dođe do borbe na život i smrt boriti sam — postavio je. — Bucky nikada nije vrije-

dio ni prebifene pare a-ti... ti si najčešće udarao umjesto da razmišljaš. Kada treba uraditi nešto pametno, obitelj Cottonovih ne vrijedi baš mnogo, zar ne? Podi — narugao se — pronadi neku pomadu za svog malog brata. Proklet bio ako ti ne navučem suknju kada se vratiš! — Njegov glas prijede u grmljavinu. — Odlazi! Neka me đavo odnese ako onaj momčić, preko u staji, nema više mozga od svih vas zajedno!

Bez ijedne riječi Art Cotton je izašao kroz stražnja vrata. Mozak mu je bio zamagljen mržnjom protiv najstarijeg brata. Godinama je slijepo slijedio Sima, bez riječi je izvršavao njegove zapovijedi, činio je nasilja, tukao, čak i ubio. I nikada ni riječi pohvale za objavljeni posao, jer Sim je Sim i nitko ne postavlja pitanja kada on nešto zapovijedi, kao što nitko nije raspravljao o zapovijedima Zekea, njihova oca, dok je bio živ. A sada je taj kauboj-skitnica razorio svijet Sima Cottona i doveo ga na granicu ludila. Art je počeo vagati. Kada bi... pomisao je bila zastrašujuća. Oštre, bezobzirne bratove riječi učvrstile su odluku. Kada bi... to je samo pretpostavka... Sim prešao granicu normalnog? A kada bi poginuo? Kada bi mu se dogodilo nešto što bi ga onespособilo... Tko bi tada poveo jahače Cottonwooda? Tko bi ubrao bogatu žetvu koju je Sim godinama pripremao?

Usko*lice Arta Cottona iskrivilo se u vučji smiješak. Da, tko? Zar bi Bucky stao uz najstarijeg brata kada bi saznao kako ga je bez trunke žaljenja osudio na smrt? Ne, Bucky sigurno ne bi. A jahačima sa Cottonwooda sasvim je svejedno tko ih vodi. Oni koji su preživjeli slijedit će svakoga tko bude isplaćivao revolverašku nadnicu. Da, i opet, da. Ako pobuna građana bude skršena, on, Art Cotton, preuzet će vodstvo. Ako se do tada Simu ništa ne dogodi, osobno će se za to pobrinuti.

— Hoću! — zarežao je Art glasno i ne primjećujući gdje se nalazi.

— Što ćeš, Arte? — upita jedan od jahača, Whitey.

— Hoću da se nabave lijekovi — izvukao se spretno Art — ili Bucky neće preživjeti. Whiteyju, ti ćeš me pokrivati. I Nick. — Pogledao je prema dru-

gom jahaču koji je, provirujući iza ugla, promatrao staju.

— Sto namjeravaš — upita Nick.

— Uvući ću se u liječnikovu kuću i uzeti lijekove. Vas dvojica ćete sa mnom. Hight je u staji sa Greenom i Billyjem, pa ne očekujem neprimilke. Ipak, možda ćete me morati, ako me primijete, zaštititi vatrom. Ne bih želio ostati zarobljen u toj kući.

Kauboji kimnu. Bili su plaćeni da slušaju i ne postavljaju suvišna pitanja. Dio njihova posla bio je i izlaganje opasnostima.

Sva trojica pošla su iza kuće, poslušili se zatvorom kao zaklonom i zatim krenuli dolje, prema rijeci. Do grmlja koje je raslo na obali bilo je lako. Art Cotton je vodio, ključujući se na vlažnoj ilovači, ali su visoke potpetice kaubojskih čizama pomagale da ne padne. Krenuli su prema mostu.

— Iza staje nalaze se Jackson, Platt i Caldecott. — rekao je Art. — Ali, oni nas ne mogu vidjeti iz svog zaklona.

— Nadam se da ne mogu — promrm-ljao je Whitey. — Metak iz revolvera prijatelja nije ništa bolji od metka neprijatelja.

Art se okrenuo i podsmjehnuo:

— Pune gaće?

— Zar je hrabar samo onaj tko želi dobiti metak u trbuh? — upita Whitey.

— To se neće dogoditi — promrm-ljao je Nick. — Nisu valjda tako glupi!

— Vraga nisu — odgovorio je Whitey. — Uvijek sam mislio da je Wild Bill Hickok pametan momak pa ipak je u Abileneu zabunom ustrijelio vlastitog pomoćnika.

— Umuknite! — prosiktao je Cotton. — Brbljate poput žena na zabavi.

Oba jahača uvrijeđeno ušute, a Art produži, pognut, uz samo vodu, s do mjesta gdje se korito potoka spajalo s riječnim. Dalje nastavi četvoronoške.

Uskoro su se našli nasuprot stražnjoj strani liječnikove kuće. Pred njima je zjapilo desetak metara slobodnog prostora.

— Ne vidim nikoga — prošapće Cotton. — Ni od naših niti od njihovih. Do vraga — nastavi glasnije — ovdje nas nitko ne može vidjeti! Naprijedi!

Uspeo se iz rova i preko otvorenog prostora pošao prema kući. Nakon kratkog oklijevanja i dvojica kaubojska kre-

nu za njim. Dotrčali su do kuće i nablili se do vrata. Nitko nije pucao na njih.

— Jesam li vam rekao? — upita Art. — Uđimo!

Začas su se našli u kući. Bilo je toplo i zagušljivo, jer kapci prozora nisu bili zatvoreni i sunce je sjalo u malenu prostoriju.

— Nemojte zadržijemati — upozori Cotton svoje ljude. — Ti, Whiteyju, pripazi na prostor pred kućom, a Nick neka čuva stražnja vrata. Ne pucajte ako baš ne morate. Ja ću prekopati po lijekovima da pronađem nešto što bi pomoglo Buckyju.

Ušao je u sobu koja je Hightu služila kao ordinacija. Tamo je bilo malo namještaja, velik stol prekriven bijelim platnom i ormarić s ostakljenim vratima. U njemu su ležali jednostavniji kirurški instrumenti i niz boca i kutija. Art Cotton pođe prema ormariću, pazeći da ne prođe ispred otvorenog prozora.

Nije bilo ključa, pa je udarcem revolverskog drška razbio staklo. Sočno je prekleo kad je vidio da su svi natpisali na bocama nečitki. Počeo ih je uzimati redom i gurati u džepove.

Jednim pokretom ruke prosuo je sve instrumente na pod i počeo ih bijesno gaziti. Putem prema izlazu prevrnuo je stol, slomivši mu pri tome jednu nogu. Ogledao se, divlje tražeći što bi još mogao uništiti, kad odnekud dopre divlja pucnjava. Hitro je podigao glavu, poput ulovljene životinje, pa potrčao u veću sobu. Tamo je pronašao oba svoja čovjeka. Prilijepivši se uz zidove, provirivali su kroz prozor.

— Što se, do vraga, događa! Jesam li vam rekao...

— To nismo bili mi, Arte — prekine ga Nick. — Rekao bih da to dolazi iz korita potoka.

— Možda su se pokušali probiti iz staja, pa su ih naši momci opametili — doda Whitey. — Čujete? Prestalo je.

Nakon nekoliko minuta osluškivanja Cotton zakima glavom.

— Mislim da si u pravu. Našao sam ono po što smo došli, pa možemo nestati odavde.

Krenuo je prema stražnjim vratima i već je okrenuo kvaku kad Whitey prigrušeno usklikne:

— Oekaj, Arte! Nešto se događa! Cotton priskoči prozoru.

— Što je?

— Vidio sam onog tipa, Greena, kako pretrčava iz potoka u staju. Do vraga...!

Cottonov je pogled slijedio Whiteyjev kažiprst. Tiho je zazviždio kroz zube. Polako, njegovo se usko lice ozarilo krvoločnim osmijehom.

— Pa to je Hight! — uskliknu, čudeći se. — Mora da je Green izmislio neku diverziju da bi mu omogućio izlazak.

Odmaknuo se od prozora i mašući rukama dao na znanje ostalima da urade isto.

— Hight! — ponovio je i prvi puta nakon sukoba sa Greenom, njegove su oči poprimile hladan, okrutan sjaj. — I dolazi ravno nama u ruke!

XII

— Kako ste, doktore?

Glas Arta Cottona bio je tih i podmuklo sladak. Hight se trgnuo i povukao ruku, kao da je umjesto kvake uhvatio zvečarku. Napola se okrenuo, da bi pobjegao, a usta su se otvorila na krik upozorenja.

— Ne usuđuj se!

Cottonov glas jedva se izmijenio, ali Hight osjeti jedva suspregnutu želju za ubijanjem, tako očitu kao što je bio realan revolver u Artovoj košćatoj šaci. Otvor cijevi zjapio je ravno u liječnika. Prsti koji su stezali držak tako su se zgrčili da su zglobovi na zglobovima pobijeljeli. Samo malo jači pritisak kažiprsta i bio bi mrtav. Mozak mu je grozničavo radio. Kako su saznali? Kako su mogli predvidjeti što će Sudden uraditi? Kako su uopće dospjeli ovanu? Zar su mogli znati da opsjednuti više nemaju municije?

Prisilio se na opuštanje, a na licu mu se pojavio napola podrugljiv, napola radoznao izraz.

— Što radite u mojoj kući?

— Oh, samo smo svratili — nasmijesho se Cotton. — Nije li lijep dan za obilazak prijatelja? — Mahnuo je re-

volverom. — Udite prije no što se vaši prijatelji zapitaju zašto tako dugo stojite na vratima.

Hight je ušao u kuću i oprezno podigao ruke u visinu ramena. Art se obratio Whiteyju:

— Događa li se što vani?

— Ništa.

Cotton se opet suočio s liječnikom, široko raskoračen, i unio mu se u lice.

— A sada, doktore, — ispričajte nam nekoliko pojedinosti koje nas zanimaju. Vidjeli smo vašeg prijatelja Greena kako se vraća u staju da bi vama omogućio izlazak. Zašto ste toliko željeli povratak kući?

Hight nije odgovorio.

— Predmnijevam da je Green iznenadio moje ljude — prošapće Cotton glasom od koga se liječniku sledila krv u žilama. — To samo povećava dug koji mora platiti. Ali, to ne objašnjava zašto ste sami izašli. Vi ćete mi to ispričati.

Hight progovori, nastojeći da Art ne osjeti prevaru u njegovu glasu:

Rekli su da će izaći čim se ja uspijem prebaciti...

Cotton odmahne glavom, podrugljivo se nasmijavši.

— S time nećete proći, doktore. Izmišlite nešto bolje. Pružam vam još jednu priliku... zašto su vas poslali napolje i zašto ovamo?

Očajni Hight pokuša još jednom.

— Dječak — promućao je. — On je ranjen. Potrebni su mi lijekovi... zavojci...

— Onaj dječak koji je prije manje od pola sata pucao po nama? — hladno upita Whitey. — Ja sam ga vidio.

— Znači... — prošaptao je Art Cotton — opet lažete!?

— Ne... ja...

— Lažac!

Ova je optužba bila popraćena snažnim šamarom. Liječnik je zateturio i udario o zid, a iz duboke rasjekline na sljepoočici koju je otvorio Artov teški pečatnjak potekao je potocić krvi.

— Ne... — Hight podigne drhtavu ruku. — Govorim istinu.

Cotton je pošao za njim, iskrivljena lica i podignutih ruku.

— Ne... nije... istina!

Svaka riječ bila je popraćena snažnim udarcem. Nakon trećega Hight je

pao na koljena, boreći se protiv nesvijestice. Borio se i protiv panike koja ga je pomalo obuzimala. Taj je čovjek poludio, tući će ga do smrti.

Art Cotton se nagnuo nad njim; dugi prsti su se grčili, a oči nalik mačjima bile su čudno prazne.

— Rekli su mi... neka pokušam... neka se pokušam spasiti — promuća Hight.

— Opet lažeš! — Cottonov je glas rezao poput bače. — Nisi pokušavao pobjeći... vraćao si se vlasitoj kući! — Njegova se šaka ponovno spusti. — Zašto, proklet bio?

— Ne... — Hight pokuša uzmaknuti. — Govorim istinu...

Cotton pograbí krvlju poprskanu Hightovu košulju, trgnu liječnika na noge i unese mu se u lice, tako da su im oči bile razmaknute samo nekoliko centimetara.

— Bolje da progovoriš, jer inače nećeš proći samo sa slomljenom nogom.

Hight širom otvori oči.

— Ti... ti? — promuća. — Uvijek sam mislio...

— Da je to uradio Dave Rodgers? Pa, i on je bio tamo, ali nije ni dirnuo tvoju nogu? — nacerio se Cotton.

Highta obuze bezumna, iako bespomoćna, mržnja i bijes. To je čovjek koji ga je osakatio! Nestalo je bolova i muke, preostala je samo mržnja. I ne razmišljajući, pljunuo je Cottonu u lice. Blo je to najhrabriji pothvat u njegovu životu i uskoro je požalio njegovu uzaludnost.

Art Cotton se izbezumio. Koščata šaka udarila je Highta među oči i ovaj je kriknuo od boli. Iz slomljena nosa niz lice je potekla svijetla krv. Pred liječnikovim očima soba je potamnijela i on je pao licem prema dolje, napola onesviješten. Pred njim kao da su igrale čudne vizije a prva jasna slika otkrila mu je vrh Artove čizme, trenutak prije no što mu se zabila u rebra. Bol je bila užasna, kao da je svako rebro polomljeno.

Hightov je razum utonuo u pomrčinu, koja je potrajala dugo... vrlo dugo. Onda ga je nešto podiglo i on je pokušao okrenuti glavu, ali nije ništa vidio. Obuzeo ga je užasan strah da ga je Cottonov udarac oslijepio. Nije mogao znati da mu je lice već jako ote-

klo a napola zatvorene vjeđe prelila je i krv. Podigao je dršćuće ruke i s mukom obrisao oči. Nazreo je svjetlost. Cotton ga je podigao i Hight je uzalud pokušao stajati na nogama koje su se savijale kao da su od gume.

Cotton je nešto pitao ali glas kao da je dolazio iz velike udaljenosti. Hight ga nije pokušavao razumjeti samo je promućao:

— Idi... do...vraga!

Osjetio je strašan udarac unutar lubanje i opet je sa zahvalnošću utonuo u tamu.

Cotton se okrenuo od liječnika, lica izobličena u krik nezdrava bijesa.

— Nick — rekao je promuklim glasom — donesi vodu!

Kauboju koji ga je zaprepasteno promatrao, brzo je kimnuo i obišavši Artu i njegovu žrtvu, nestao u kuhinji. Začas se vratio noseći vedricu. Cotton je pograbbio i pljusnuo vodu u lice onesviještenog čovjeka.

Hight tiho jaukne i dršćućim prstima opipa lice. Pokušao je sjesti, ali nije uspio. Cotton ga podigne u zrak i držeći uspravnog snagom svojih mišića upita:

— Još uvijek prkosite — ili ćete odgovoriti? — Potresao je Highta kao što lovački pas stresa žrtvu... Okrutno nepotrebno, bijesno. Glava žrtve klatila se bespomoćno lijevo-desno. — Govori, proklet bio! — Govori! Govori! Govori!

Hight polako podigne glavu. Pogledao je kroz uzak prerez, koliko je dovoljavala oteklinu, svog mučitelja:

— Za tebe je najbolje da me odmah ubiješ, Arte — promrmljao je kroz otekle usne. — Ubij me, jer ću inače... tako mi svega što volim... ja ubiti tebe! Ne znam kada će to biti. ali bit će...

Uz neartikulirani urlik Cotton svom snagom baci bespomoćnog Highta u zid. Kuća se zatresla od udarca. Još prije no što je pao na pod iz liječnikovih usta potekao mlaz krvi.

— Gospode... — zavapio je Whitey — ublo si ga!

— Proklet bio on, a proklet budi i ti! — prosikće Art Cotton, čije su se grudli naglo nadimale. — Brini za svoje stvari! Ako je mrtav — napokon je spustio glas — dobro je što je tražio.

Stajao je lako se njišući i, dok je gledao nepomičnu žrtvu, lice mu se polako smirivalo. Onda se na njemu oortalno iznenađenje pa likovanje. Nasimijao se glasno, gotovo histerično:

— Sjetio sam se, tako mi bogal — viknuo je. — Zašto nisam prije pomislio na to?

Nick i Whitey se pogledaju. Zar je Art poludio?

— Sto... što je, Arte? — usudio se upitati Whitey.

Cotton ih je pogledao kao da su najveće budale na svijetu.

— Zar vam nije jasno?

Oba su revolveraša zaniijekala. Artov neprirodni glas, izbezumljen pogled, pobjedonosni izraz, pjena na ustima, sve ih je navodilo na pomisao da je poludio. Ali, kada je progovorio glas mu je bio normalan.

— Sim misli da je sa mnom gotovo — promrmljao je. — Pokazat ću ja njemu. Uskoraćao se prostorijom kao tigar u kavezu. — Požalit će što me je otpisao! Vidjet ćete. Sve će biti moje. Uхватit ću ih i sve će biti moje. — Podigao je glavu i pogledao kauboje. — Jeste li vi, momci, uz mene?

Whitey brzo kimne.

— Naravno, Art, naravno.

— Doobro. — Cotton nastavi korazati. — To je dobro, jer ste mi potrebni.

U njegovoj lubanji misli su pretjecale jedna drugu. Nasilje koje je izveo posljednjih petnaestak minuta srušilo je neke osrade što su do tada sputavale njegov oduvijek bolesni um. Zagledao se u Whiteyja i, rukom pokazavši onesviještenog Highta, rekao:

— Svuci ga!

Kauboju ga zaprepasteno pogleda.

— Kako to misliš?

— Budalo, uradi što ti je rečeno i ne zapitkuj! — Skini odieću s njega. — Okrenuo se Nicku, koji je ustuknuo. — Svlači se!

Kako ga je revolveraš zapanjeno promatrao, Cotton se nestrpljivo udario po koricama s revolverom.

— Brže, proklet bio!

Ne razumjevajući ništa osim da mu život ne vrijedi ni novčića ako se odupre, Nick sliježe ramenima i otkopča košulju. U međuvremenu Whitey je s Highta svukao kaput, košulju, hlače i

čizme. Art Cotton je to promatrao klimajući i mrmļajući:

— Dobro, dobro.

Kad su uradili što im je zapovijedeno, oba su ga jahača upitno pogledala. Art je opsovao.

— Još uvijek ništa ne razumijete? Pa, možda previše očekujem od vas. Nick, navuci Hightovu odjeću. Ti ćeš služiti kao mamac.

— Mamac?!

Obojica su istog časa shvatila Artove namjere i s olakšanjem se nasmijala.

— Ha! — dahnu zadivljeno Whitey. — Misliš da ga očekuju natrag?

— Ha — podrugnu se Cotton. — Trebalo vam je mnogo da to shvatite.

Bio je pribran, miran i na neki način hladan. Pregledao je Nicka sa zlobnim zadovoljstvom.

— Poslali su ga ovamo po nešto... možda je govorio istinu, možda mu je bio potreban lijek za dječaka. Možda nemaju vode... ili municije. To bi bilo najbolje, iako nije važno. Ako očekuju njegov povratak, imat ćemo ih ovako — pucnuo je prstima — bez po muke!

XIII

U konjušnici je bilo mirno i tiho, ako se ne računa nekoliko pucnjeva koji bi s vremena na vrijeme prćparali tišinu ulice. Sudden je zamijenio Davisa na stražarskom mjestu pored prozora, a trgovac je pripalio vatru pod malenom pećicom na kojoj je stajao lonac s kavom. Oštar, dobrodošao miris kave ispunio je zrak i otjerao kiselkasti zadah baruta.

— Moj trbuh traži nešto čvrsto — primijetio je Billy, ne obraćajući se nikome posebno. — Ništa nisam stavio u usta od zajutarka.

— Kada sve to završi — nasmijao se Sudden — kupit ću ti najveći odrezak u državi.

— Vrijedi, Jime, ali ja ću platiti! Već ga sada mogu vidjeti... ogroman odrezak govedine, koji pokriva cijeli, veliki tanjur, umočen u vlastiti sok. Možda i tri jaja povrh. I velika zdjela prženih tanko narezanih krumpira, iz-

vana isprženih a u sredini mekih kao maslac. K tome, pola kilograma graha...

— Billy, Billy, tebe mora da su odgojili Apaši kada si tako vičan mučenju. Još dvije, tri riječi o jelu i vapit ću za milost.

Bob Davis je odmahnuo glavom, ustao i pošao prema stražnjoj stijeni. Već po stoti put provirio je kroz pukotinu koja mu je služila umjesto prozora.

— Evo, Highta! — uskliknu.

Sudden se oprezno odmaknuo od svog prozora i prišao Davisu, koji mu odmah prepusti mjesto, Billyju domahnuna neka pripazi na cestu.

— Ako se bilo što pomakne, počni pucati što brže možeš.

U to vrijeme Davis je već skidao gredu sa vrata. U času kada je Sudden prislonio obraz uz pukotinu, vrata su već bila otvorena. Davis je isturio glavu i pozvao:

— Hajde, doktore, požuri...

Prije nego što je završio rečenicu, Sudden viknu:

— Zalupi vrata!

Davis je naglo, zatečen, okrenuo glavu. U istom trenutku lažni je liječnik pojurio prema vratima, a za njim dvije pognute prilike. Serija metaka pogodila je napola otvorena vrata a Davis je pao natraške, lamatajući nogama u zraku.

Sudden je odskočio, da bi ga mogao pokrivati svojom pucnjavom i viknuvši u znak upozorenja Billyju. Povukao je oba revolvera u času kada se trojica muškaraca istovremeno natisnula na vrata, nasumce pucajući. Podigao se oblak prašine, koja je svjetlucala na sunčanoj zruci što je ušla kroz širom otvorena vrata.

Međutim, sada su i Suddenovi revolveri odgovorili na vatru. Kauboj se bacio prema pregracima i brzo nastavio četvoronoške, neprekidno pucajući. Osjetio je bol kao da je netko užarenim gvožđem povukao preko njegovih rebara. Iza njega odjekivalo je mirno, sistematsko tutnjanje Hornbyjeva revolvera.

Čovjek u Hightovu odijelu klečao je odmah do ulaza, pritiskujući obim rukama želudac. Glava mu je gotovo doticala zemlju. Drugi, čije je lice bilo ukrašeno teškim brkom, teturao je u

stranu, pogođen serijom Hornbyjevih metaka. Staja je bila puna barutnog dima, a tupim udarcima metaka pridružio se ružan zvuk posljednjih izdisaja i krkljanja jednog od umirućih.

Nastala je kratka stanka, čudna tišina. Sudden je povukao noge poda se i naglo ustao. Ravno pred njim, na daljini ispružene ruke, ugledao je iskrivljeno lice Arta Cottona. Usne su bile povučene unatrag a zubi otkriveni podsjećajući na vučje. Njegova je košulja bila potamnijela, oči bezizražajne a ruka je pokušavala podići revolver koji je bio sve teži i teži, jer je snaga isticala zajedno s njegovom tamnom krvlju.

— Proklet bio! — vrisnuo je Cotton i posljednjim naporom zapeo obarač revolvera.

Međutim, prije no što je stigao povući opanak, sa Suddenova boka sunuo je mlaz plamena i oborio ga u prašinu. Teški revolver kliznuo je iz košćatih prstiju.

Sudden je uzdahnio i počeo puniti revolver iz kojega se još dimilo.

— Morao sam to uraditi — promrm-ljao je kao za sebe i pogledao Billyja. Dim se još uvijek vukao stajom i punio nosnice preživjelih ostrim mirisom. Tako su stajali nekoliko sekundi, promatrajući jedan drugoga, a onda se Sudden pokrenuo.

— Natrag do svog prozora! Neka cesta ostane prazna!

Billy se trgnuo, okrenuo i onda je, opsovavši, ispalio nekoliko metaka. Nekoliko Cottonovih jahača, koji su izišli privučeni pucnjavom unutar staje, naglo je potražilo zaklon. Časak kasnije njihovi su meci počeli lomiti iverje s prozorskih okvira, pa se Billy morao sagnuti da bi spasio glavu. Okrenuo se i vidio da se Sudden bavi Davisom.

Stražnja vrata bila su opet zatvorena i zavravljena. Sudden je podigao glavu i susreo Billyjev upitni pogled.

— Mrtav je.

Mladić nije ništa odgovorio. A što bi i mogao reći? Njegov je pogled pao na lonac u kome je kipjela kava što je maločas Davis kuhao. Brzo je okrenuo glavu i zagledao se u mecima izbušen zid.

Sudden je dotle pogledao tri poginula napadača, zadržavši se na onome

koji je bio odjeven u Hightovu odjeću. Taj je čovjek bio pogođen na samom pragu i Sudden ga je izgurao napolje kad je zatvarao vrata.

— Čini se da su se dotepali Highta — promrmlja a samo ludoj sreći možemo zahvaliti da nisu uhvatili i nas.

Bila je to pobjeda, ali gorka i nesretna. Još su tri Cottonova borca završila neslavnu karijeru, ali cijena je bila previsoka. Sudden je počeo puniti sva ispražnjena oružja, grizući usne.

— Kako je napolju? — upitao je tek da nešto kaže.

— Nigdje nikoga, Jime. — U mladićevu glasu osjećao se umor. Billy se nagnuo na zid uz prozor. Na njegovoj košulji bilo je svježije krvi.

— Rana ti se opet otvorila — upozori ga Sudden.

— Malko sam skakao lijevo-desno. — Da li je doktor Hight...

— Momak što leži napolju nosi njegovu odjeću, a u kući ne primjećujem nikakav pokret.

Billy je počeo sočno kleti.

— Psovanje je kao ljuljanje u stolici za njihanje — prekinuo ga je Sudden. — Neprekidno se krećeš a nikuda ne stižeš. Ako ništa drugo, sada imamo dodatak municije.

Prokleta skupo plaćen. Radije bih bio bez toga.

Na to nije se imalo što odgovoriti, pa je Sudden usmjerio pogled prema prozoru.

— Već je kasno — reče. — Za koji sat spustit će se tama.

Nekoliko su minuta šutjeli zabavljajući vlastitim mislima, a onda Billy upita:

— Vjeruješ li da će nas napasti prije mraka, Jime?

— Teško je na to odgovoriti. — zaci-jelo znaju da nas je malo. Sim Cotton vjerojatno neće čekati, ali ovisi o tome koliko mu je ljudi ostalo.

— Ako napadnu za mraka, naš će položaj biti bezizlazan.

— Uvijek postoji izlaz, Billy — odgovorio je kauboj ozbiljno. — Samo moraš čekati da se pokaže i odmah ga iskoristiti.

Nasmiješio se, ali Billyja to nije umirilo.

— Bilo bi lakše kada bismo nešto poduzimali. Ne sviđa mi se ovo beskonačno čekanje.

Obojica su s oružjem u rukama promatrali praznu cestu. Na kraju gradića dva prozora već su bila osvijetljena.

— Drugo nam ne preostaje — promrmljao je Sudden kao odgovor na mladićevu pritužbu.

Već je dugo vladalo nedogovoreno primirje, tijekom kojega nije ispaljen nijedan metak. Billy je pronašao nekakav sanduk i sjeo, tako da je mogao vidjeti svoj dio ceste. Sudden je bio prilično zaposlen. Najprije je zaustavio krvarenje u mladića, a zatim i sam svukao košulju. Tane je iskopalo pedalj dugačku ranu duž njegovih rebara. Isprao je ranu vodom i primijenio isti lijek kao prije u mladića.

— Da je bilo malo bliže — primijetio je Billy — bilo bi polomljenih rebara. Mogu li pomoći?

— Osjetim li da padam u nesvijest, pozvat ću te.

Završivši s ranama, i on je sjeo pa zavio cigaretu. Billyjeva šala bila je dobar znak. Mladić je imao hrabrosti za šestoricu zrelih muškaraca. Pa ipak, hrabrost nije bila dovoljna da ih izvuce iz gotovo beznadnog položaja. Sudden je razmišljao o reakciji građana na poljuljani Cottonov autoritet. Hoće li ih bilo tko od građana podržati kada dođe do završnog napada? A da će taj uskoro uslijediti, u to nije sumnjao. Cotton je ostao bez mnogo ljudi, ali još ih ima dovoljno da savlada dvojicu neprijatelja.

Kao da dijeli Suddenove misli Billy iznenada progovori.

— Ne mogu shvatiti ove ljude... milim građane. Nisu slijepi, valjda su vidjeli što se događa i da smo udesili mnogo Simovih ljudi. Zašto se nitko od njih nije trgnuo i došao nam u pomoć?

Sudden sliježe ramenima.

— Teško je na to odgovoriti. Osvetilo bi im se ako Sim Cotton pobijedi. Rekao bih da je on gadno zloпамtilo.

— Znam, ali da nas je bar šestorica mogli bismo natjerati Sima i njegove plaćene ubojice u brda i začas osloboditi grad.

— Možda u tome i jeste problem, Billy. Jesi li ikada pomislio što bi se do-

godilo u ovom gradiću kad bi Sim Cotton bio slomljen?

— Naravno! Svatko bi opet postao svoj čovjek, živio kako treba i kako hoće, kupovao i prodavao i radio što želi. To ne bi bilo loše, zar ne?

— Ovisi. Lako je zadobiti naviku da netko drugi razmišlja i odlučuje za tebe. Kad se to jednom dogodi, sa svakim danom koji prođe sve je teže misliti i odlučivati vlastitom glavom.

— Koješta, Jime! Billy. se uzbudio. — Nikada nisam tako osjećao.

— Ti možda nisi, ali većina jeste. I nije im jasno neće li nakopati na glavu nove probleme kad se riješe starih. Zato sjede i čekaju. Ako preživimo, neće im biti gore no prije; ako ne, barem su sigurni da ih Cotton neće progoniti.

Dječak se namrštilo.

— Znaš, nikada nisam tako razmišljao — priznao je. — Mora da si u pravu... kao i u svemu ostalom. Nije mi jasno kako ti uspijeva... nisi baš star...

— No, hvala i na tome.

— Ipak, možeš shvatiti kako različiti ljudi gledaju na isti problem — nastavio je mladić — Osim toga, nikada nisam vidio da netko tako brzo poteže revolver kao ti, Jime. Kako to radiš?

— Čista sreća... vjerojatno —

Suddenov glas nije bio ravnodušan kao inače. Iz tona kojim je izgovoren Billy Hornby je naslutio duboku tugu. I bio je siguran, ne znajući zašto, da su njegove riječi zapogle prijatelja poput soli utrljane u svježu ranu.

— Do vraga, Jime, nisam namjeravao gurati nos..

Sudden pokretom ruke prekine mladića.

— Ne ispričavaj se! — Nasmiješio se. — Nisi mogao znati. Svatko prolazi kroz drugačiju životnu školu, zar ne?

Ali, ni sam se nije mogao otestiti uspomena koje su pobudile mladićeve riječi. Sjetio se vremena kada je kao poluizgladnjeli dječak lutao ogoljelom ravnicom jugozapada, sluga i gotovo vlasništvo starog Indijanca Piute, trgovca konjima. Sjećao se beskrajnih putovanja i neimaštine, a posebno je pamtio dan kada je shvatio da stari Indijanac nije njegov otac. Nakon toga došle su godine uz Billa Eveshama. Stari, ljubazni rančer otkupio ga je od Indijanaca, odgojio ga i dao

mu ime. To je ime Sudden poslije odbacio, kada je, vjeran zavjetu što ga je dao umirućem dobročinitelju, krenuo tragom dvojice ljudi.

— Znaš — opet se javio Billy — teško mi je povjerovati da se sve to dogodilo u jednom, jedinom danu. Čini mi se da je počelo prije nekoliko godina.

Slušajući ga, Sudden se otrešao razmišljanja o prošlosti.

— Osrednji su nam izgledi da se izvučemo. Snaga Sima Cottona znatno je naćeta. Do sada je izgubio dvanaest ljudi, a mi samo dvojicu.

— Ipak su mu preostala trojica ili četvorica, ne računajući njega. I koliko si god brz, Jime, morat ćeš se dobro napregnuti da savladaš Sima Cottona.

Sudden začuđeno podigne glavu.

— Brz je?

— Poput zmiје zvećarke. On ne razgovara, niti odgađa. Odmah vuće. Neki, koji su ga vidjeli kako puca, prićaju da je brži ćak i od teksaškog odmetnika Suddena.

Kauboj se nasmiješio ali nije odgovorio.

XIV

Zapoćelo je pola sata kasnije.

Billy Hornby se po tko zna koji puta uspravio i pogledom preletio cestu. Već se htio zavaliti natrag u stolicu kad se naglo trgnuo i podigao revolver. Sudden, koji je zapazio njegovu reakciju, brzo priće svom prozoru.

— Mašu nećime... zastavom... kroz zatvorski prozor.

Jedan pogled potvrdio je mladiceve rijeći. Prijava krpa, zavezana na kraju neke motke groznićavo se vijala amo-tamo.

— Zastava primirja? — promrmija Sudden. — Koji ih...

Ušutio je, jer se na vratima zatvora pojavila prilika muškarca. Oklijevao je na trijemu, pa na stubama. Oćito, netko mu je zapovijedio da izaće na pustu cestu, kojom je već satima gospodarila samo olovna tanać, a on to nije ćelio.

— Kilpatrick! — uskliknu Billy. — Ne vjerujem da mu se taj posao svidi.

Oronuo i zapušten muškarac spotićući se krene cestom. Onda je sudac podigao ruku u zrak i promuklim, pijanim glasom uzviknuo:

— Primirje! Pregovori! Bijela zastava!

— Čini se da ćeli pregovarati — primijeti Billy. — Ako uopće išta moće ćuti koliko mu zubi cvokoću.

Sudden se nasmiješi.

— Uistinu izgleda nervozan. Onda uzvikne. — Naprijed, suće, ali oprezno!

— Nisam naorućan! — vrisnuo je sudac i zastao posred ulice. — Ne pućajte! Nisam naorućan!

— I bolje da niste — oćtro će Sudden. — Doćite i recite što namjeravate. No, ako vaši prijatelji išta pokućaju, s vama je gotovo.

Kilpatrick je neprekidno gutao sline, tako da je Adamova jabućica stalno poskakivala. Billy ga je gledao preko nišana revolvera.

— Savršena meta — reće.

— I zaslućuje da to postane — potvrdi Sudden — ali ni ti ni ja ne moćemo hladnokrvno povući otonac.

Billy je uzdahnuo.

— U pravu si, Jime, ali mislim da ću to jednog dana moćda poćaliti.

Kilpatrick je stajao nasred ceste. Znoj je tekao debelim, oronulim licem, a ruka koja je drćala »zastavu« vidljivo je drćtala.

— Živci vas izdaju, suće — viknuo je Sudden. — Jutros ste bili mnogo sigurniji.

Sudac je doćvolio da mu se na licu pokaću pravi osjećaji. Sudden je znao da su njegove rijeći pogodile u živo.

— Moji su živci dobri, proklet bio! — zarećao je Kilpatrick a u njegovu glasu mogao se osjetiti trag nekadašnjeg dostojanstva. — Nudim vam priliku da odjaćete iz ovog grada dok još nije prekasno.

— Vi nudite priliku nama? — poćdrugljivo upita Sudden.

— Sim Cotton je voljan da vas pusti iz grada i time neka bude sve izbrisan.

— Vrlo milostivo s njegove strane, ali u ćemu je zamka? Negdje mora postojati!

— Uvjeti su jednostavni, Greene: predaj Billyja i odjahat ćeš odavde živ. Ako odbiješ, iznijet će te iz grada s nogama naprijed.

Starački glas bio je ispunjen otrovom. Kilpatrick je žmirkao prema otvorenom prozoru konjušnice.

— Jesi li me čuo, Greene?

— Jesam — oštro će Sudden. — A sada slušaj ti mene, stara gadna mješino! Odlazi s ceste prije no što probijem tvoju bezvrijednu kožu. I reci svom gospodaru da se može pogadati samo sa Sotonom.

Kilpatrick ipak pokuša još jednom.

— Griješiš, Greene!

Sudden je odgovorio, ali ne riječima. Naizgled ne nišaneći, opalio je i tane je zaoralo cestu nekoliko centimetara od Kilpatrickove noge i uzvitalo oblaci prašine i sitnih kamenčića.

Starac poškoći kao da je udaren, izbuljenih očiju i otvorenih usta, iz kojih je izlazio čudan vrisak smrtnog straha. Ispustivši zastavu, smiješnim je koracima potrčao natrag prema zatvoru. Odande odjeknu nekoliko hitaca, kao odgovor, pa su se branioći morali skloniti s prozora.

Sudden se nasmiješio Billyju, a ovaj je uzvratilo smijehom. Onda se, iznenađa, uozbiljio.

— Jime, ponovno ti se moram zahvaliti. Mogao si odjahati odavde i...

— Gluposti, ne bih prešao ni pet metara a već bih dobio metak u slabine. Zato ne zahvaljuj. Ja ne volim riskirati.

— O, da — podrugnuo se Billy. — Ti ne voliš riskirati, a ja sam predsjednik Sjedinjenih Država.

— Sada znam zašto si mi se činio poznatim — nasmiješio se Sudden. — Nisam te prepoznao jer nemaš brade... Što misliš što je naumio Sim Cotton? Zašto je natjerao suca da nam izađe pred cijevi?

— Ne znam. Ali što god bilo, dobro nije.

Samo nekoliko minuta kasnije pokazalo se da je Billy bio u pravu.

Dok je sudac Kilpatrick zaokupio pažnju Billyja i Greena, Cottonovi ljudi nisu gubili vrijeme. Dvojica su se povukla na sjeverni dio grada, služeći se kućama kao zaklonom. Jedan od njih bio je Ricky, koji je prijavom mara-

mom povezao ozlijeđenu glava... uspomenu na prijašnji sukob sa Suddenom.

Drugi, nezgrapni kauboj zvan Rolfe, nespretno je slijedio druga. Ušli su u otvorenu, napuštenu trgovinu i tamo uzeli dvije velike, zatvorene limene posude s petrolejem. Onda su se vratili do konjušnice, prolazeći kroz vrtove i dvorišta. Naposljetku su se našli uz sjeverni zid zdanja, na kome nije bilo otvora. S tog mjesta vidjeli su Kilpatricka i čuli kraj njegova razgovora sa Suddenom.

Dok je Rolfe pridržavao limenke, Ricky je gomilao uza zid sasušeno lišće, grančice i kojekakvo zapaljivo smeće. Onda je otvorio jednu limenku i poprskao tu gomilu, a tekućinom iz druge polio je zid. Napola prazne limenke postavio je na vrh zapaljive hrpe.

— Misliš da će uspjeti? — prošaptao je Rolfe promuklim glasom.

Ricky se podbočio rukama o bokove i, nagnuvši glavu u stranu, promatrao djelo svojih ruku.

— Mora. Ako ne, Sim Cotton je otpjevao a i mi s njime.

Rolfe je kimnuo. Plan Sima Cottona bio je jednostavan i smrtonosan: lažnim pregovorom o primirju omogućio je pripremanje požara koji će opsjednute natjerati na otvoreno.

Ricky je podigao ruku... znak da je sve spremno... a onda pripali šibicu i bacio je u petrolejem ovlaženo granje. Zapaljiva tekućina planula je tipljnim zvukom i uskoro je cijela hrpa bila obavijena razbuktanim plamenom. Kad je Sudden hicem iz revolvera otjerao Kilpatricka, plamen je već visoko lizao zid konjušnice.

Stojeći iza zatvorskog prozora, Sim Cotton je s okrutnim smiješkom promatrao razvoj događaja. Neprilike starog Kilpatricka — nije se ni osvrnuo kada se debeli sudac stenjujući i dršćući uvalio u prostoriju hvatajući zrak širom otvorenih usta — nisu značile ništa u usporedbi s mogućnošću da napokon završi s dva omrzruta neprijatelja. Sim je vagao mogućnosti i izgleda i zaključio da su one na njegovoj strani. Na neki neobjašnjiv način jedna se skitnika dovukla u dolinu i gotovo upropastila njegove planove. Nekada velika četa svela se samo na dvojicu jahaca. Cottonove su se usne s ga-

đenjem iskrivila. Dobro je znao kako će dugo potrajati vjernost preostale dvojice ako ni ovaj posljednji pokušaj ne uspije.

— Psi — promrmljao je. — Kukavički psi! Ako pobijedim, dobit će veći udio a izgubim li, nekako će se izvući i pobjeći. Tako oni misle.

Njegov se um koprcao, mučio, tražio izlaze i rješenja. Da li je Green zaista poslao po saveznog šerifa? Tko zna! Cotton odmahnu glavom. Nije mogao riskirati. Ako je ovaj na putu, Green mora biti mrtav prije njegova dolaska.

Ispod čupavih obrva pogledao je Kilpatricka, koji se teško strovalio u jednu stolicu.

Stara luda, pomisli. Šteta što mi ga jedno tane nije zauvijek maklo s puta.

Otvorila su se stražnja vrata i Ricky, praćen Rolfeom, upao je u prostoriju.

— Kako gori? — radoznalo je zapitao.

Pritrčao je prozoru i veselo zagrohotao, zadovoljan rezultatom svog posla.

— Nije loše, nije loše — promrmljao je. — Lijep požarić.

Sam Cotton je i dalje šutio. Zgledao se u plamene jezike koji su lizali uz suho drvo, uz već čujno pucketanje. Onda se počeo tako luđački smijati da se i otvrdnulom Rickyju zaledila krv u žilama:

— Gori! Gori! Gori! — Smijao se sve jače. — Neka se isprže oni prokletnici!

• • •

— Vatra! — viknuo je Billy. — Zapalili su konjušnicu.

Počeo se povlačiti sa svog mjesta kada su se prvi oblaci gustog, crnog dima počeli probijati u staju. Stijena je gorjela i glasno praskala i pucala.

— Ostan! na svom mjestu! — zapovijedi Sudden. — Pazi i dalje na cestu... neću dopustiti da nas istjeraju pred svoje cijevi.

Sišao je sa svoga mjesta, a u istom času Billy je ispalio dva metka.

— Rio si u pravu, Jime. Jedan je radoznalac isturio nos iz zatvora. Mislim da to neko vrijeme više neće pokušati.

Sudden je pograbbio vedricu punu vode, koja je stajala do jaslara, i zapljusnuo grede što su se brzo pretvara-

le u žeravicu. Požar je već poprimio tipičnu, stalnu tutnjavu, proždirući presušeno drvo. Dim je bio sve gušći. Voda bi samo načas prigušila plamen, da bi se taj zatim još jače razbuktao. Sudden je bjesomučno grabio vodu i sipao je u razbuktali pakao, koji je zahvatio već cijelu bočnu stijenu. Sve manje i manje plamen se povlačio pred vodom. Dok bi Sudden ponovo zagrabbio vedricu, požar bi već zahvatio novi meter stijene.

Znoj je tekao niz Suddenovo čelo i punio mu oči, a plamen je već pekao lice i ruke i opržio obrve i kosu. Košulja mu je na prednjem dijelu, bila crna. Iskre i komadići zapaljenog drva letjeli su kroz staju, ispunjenu prašinom i gustim dimom. Ali i dalje je bjesomučno radio. Iako je gotovo ispraznio bačvu, činilo se da njegov posao nije bezuspješan. Posljednje minute požar nije napredovao. Opet je zagrabbio vodu. Zar mu se samo pričinja, ili požar doista jenjava?

Opet je zagrabbio ali je limena vedrica zvonko udarila o dno bačve. Sudden ispruži ruku. Preostalo je još samo nekoliko centimetara vode. Tiho je prekleo.

Jednim skokom našao se uz Billyja, koji je očiju suženih zbog dima promatrao cestu.

— Ugasio si? — upitao je mladić, ali se nije okrenuo.

— Vraga sami! Nemam više vode. Bez riječi su se zagledali.

— Znači, za nas više nema izgleda? — upita naposljetku Billy.

— Možemo pokušati s pljuvanjem. Mladić se pokušao nasmiješiti ali nije uspjelo.

— Prokletstvo! — promrmljao je. — Prokletstvo!

Dim je bivao sve gušći, a u staji je postalo već sasvim tamno. Plamen koji je načas bio zaustavljen, sada je opet nesmiljeno napredovao: isprva polako, a kada je dopro do suhog drva, sve brže. Dugi jezici vatre načeli su i grede krovne konstrukcije i daske što su zamjenjivale crijepe. Težak miris goruće kože ispunio je nosnice opsjednutih, dok je plamen, nošen večernjim povjetarcem, počeo lizati i stražnju stijenu.

Krov je već bio sav zahvaćen i gorio je jarkim plamenom. Veliki komadi zapaljenog drveta padali su na tlo, prosipajući rojeve iskara. Sudden je promatrao napredovanje požara i naposljetku slijegao ramenima. Za nekoliko minuta staja će se pretvoriti u pakao. Već je i sada bilo neizdrživo vruće. Oba su muškarca bila mokra od znoja, a odjeća na njima pocrnjela je od dima. Jednom, kada vatra zahvati velike bale sijena,...

Sudden se zgrozio, znajući da će bale eksplodirati kao da su nabijene barutom. Preostao je samo jedan izlaz: izići na cestu, na nišan Cottonovih revolveraša.

Suddenom mozak je grozničavo radio. Iskočiti kroz prozor značilo bi samoubojstvo. Predaja? Billy, vjerojatno, ne bi pristao na takvo poniženje; radije bi umro boreći se. Sudden je grozničavo tražio izlaz, dok je mladić pokušavao obraniti lice od letećih varnica.

Izvana je dopro snažan glas, koji je nadjačao buku požara:

— Greene, čuješ li me?

Bio je to glas Sima Cottona, jak poput rikanja bika.

— Da, čujem te! — viknu Sudden.

Billyjevo zagaravljelo lice se ukočilo.

— Predaj se, Greene! U težem si položaju no gruda snijega u paklu! Za deset minuta pasti će vam krov na glavu!

Sudden je otvorio usta, da bi odbio poziv, ali onda je na Billyjevu zavoju ugledao svježu krv. Rana se otvorila dok je dječak ranjenom rukom odbijao zapaljene komadiće drva i varnice što su ga obasipale. Ne, Billy ne bi mogao iskočiti i pobjeći.

— Dobro, Cottone, pobjedio si! — viknu. — Izlazim!

— Ne, Jime! — prasnu Billy. — Postrijeljat će nas kao pse!

Green nije odgovorio, samo je pokretom ruke pokazao plamen koji je živo napredovao prema njima i sve zahvaćao. Jedna od teških krovnih greda u tom je času popustila, pala na pod i raspala se u tisuće plamtećih komadića. Počelo je gorjeti i sijeno.

— Billy, ovdje ne možemo preživjeti ni pet minuta — rekao je Sudden.

Glas mu je bio promukao od dima. — Ako moramo umrijeti, bolje napolju.

— Izbacite revolvere! — zapovijedio je glas izvana — i izadite sa podignutim rukama.

— Uradi što ti kaže.

Billy je oklijevao. Pogledao je revolver, a onda se željno zagledao u prozor zatvora. Pogađajući njegove namjere, Sudden oštro reče:

— Baci revolver, Billy!

Da bi podvukao te riječi, zapeo je kokot svog revolvera i usmjerio ga u dječaka. Billyjeve su se oči raširile od zaprepaštenja.

— Nikada ne bih povjerovao da ćeš se ti preplašiti, Jime — rekao je zajedljivo.

— Nemam namjere postati mrtvim herojem — odbrusi mu Sudden. — Baci!

Billy je opsovao i bacio revolver na cestu. Onda se odvojio od prozora i prišao vratima. I Sudden je odbacio oba revolvera, koja su se nasred ceste gotovo zakopala u debelu prašinu.

Plamen je dotaknuo obojicu kada su se provlačili do vrata. Kašljući i suznih očiju, Sudden je nekako napipao gredu na vratima i širom ih rastvorio. Navala svježeg zraka načas je suzbila plamen, ali on se ubrzo razbuktao slijedeći dvije pocrnjele prilike koje su teturale cestom.

Kada im se vid opet razbistrilo, ugledali su pred sobom ogroman, zastrašujući lik Sima Cottona. U golemim ručetinama držao je tešku pušku s neobičajenom, osmorokutnom cijevi i starijskim obaračem. I nišan i kundak bili su ukrašeni srebrom, na kome je sada poigravao odsjaj požara.

— Dižite šape! — viknu rančer. — Ovo ću obaviti s užitkom!

— Dobro si se naoružao — podrugnuo se Sudden, poslušavši zapovijed. — Ovo je šarpova puška za bizone, zar ne?

Iza njih je zatutnjalo. Krov se sasvim nagnuo, svakog se časa mogao strovaliti u zgradu.

— Pusti nas da se odmaknemo, ili ćeš se i ti ispržiti — rekao je Sudden.

U Cottonovim očima zasjalo je neko ludo svjetlo, ali onda je kimnuo i povukao se, dopustivši zarobljenicima da se odmaknu od vatre. Billy Hornby je

šutio. Nije htio ni pogledati svog su-borca.

— Da, to je šarpova puška za bizone — potvrdi Cotton. — Izbacuje metak kalibra 12 i po milimetra. Vidio sam kako takva puška obara čovjeka na gotovo dva kilometra udaljenosti. Uvijek sam se pitao kakvu ranu zadaje iz blizine.

Prvi puta nakon predaje Billy Hornby otvori usta.

— Ako nas namjeravaš ubiti, obavijesti me prije, Cotton — rekao je promuklim glasom. — Od tvog blebetanja već mi se smučilo.

Cotton se nasmijao, naizgled vrlo zadovoljan.

— Nećeš proći tako lako, dječče. Vi ćete služiti kao primjer cijelom gradu. Pogledaj!

Mahnulo je glavom i oba su zarobljenika pogledala niz ulicu. Dva su revolvveraša, s oružjem u ruci, tjerala gomilu preplašenih i uzbuđenih građana. Kauboji su podvikivali kao da pred sobom imaju krdo stoke.

— Cottontown će upamtiti dan kada se netko usudio meni suprotstaviti. Gledat će kako umirete. I gledat će to svaki puta kada se netko usudi ne poslušati moju zapovijed. Ovaj je grad bio moj prije no što ste došli ovamo. On je još uvijek moj! I zauvijek će to ostati! Moj, čujete li?

Rančerov se glas uzdigao do vriska, koji je zaustavio i potresao svjetinu koja se približavala. Sudden je pažljivo promatrao Cottona. Čovjek je gotovo sasvim poludio. Postojala je mogućnost... sasvim malena ali ipak mogućnost.

— Ti nećeš... nećeš nas ubiti tako, hladnokrvno — zavapio je molećivim glasom, ne obazirući se na Billyjev prezrivi pogled. — Nećeš imati srca... samo smo se branili.

Sim Cotton je zabacio glavu i počeo se grohotom smijati. Okrenuo se prema gomili, visoka, snažna, zastrašujuća pojava, poput komada granita kome nitko ne može nauditi.

— Vidite ga kako puže? Kako moli? — zauriao je. — Čujete kako je hrabar sada kad ne može pucati svojim ljudi-

ma u leđa i sakrivati se u staji? Zna-te li sada što se događa ljudima koji se suprotstave čovjeku kao što je Sim Cotton? Slamam ih, ovako!

Pucnuo je prstima slobodne ruke i u tom jednom časku nepažnje, dok je lijeva ruka bila u zraku a desna držala tešku pušku po sredini, Sudden je krenuo u akciju. Desnica je sunula u stranu, oborivši Billyja, a revolveraš je poletio zrakom poput opruge koja se naglo izravnala, ispružen pao na zemlju i otkotrljao se prema mjestu gdje je sunčeva zraka sjala na metalu napola zakopanog revolvera.

Mnogo se toga dogodilo u samo pola sekunde. Rocky je viknuo: — »Sime pazi!«, a Cotton se zaledio na mjestu, lica iskrivljena od zaprepaštenja. Građani su se razletjeli na sve strane, predosjetivši pucnjavu. Pri tome je svjetina oborila i gotovo pregazila Rolfe.

Sim se okrenuo na mjestu i udarcem dlana ljevice zapeo kokot teške puške, a cijev usmjerio prema vitkij, brzij prilici koja se već uspravila na koljenima s podignutim i nanišanjenim revolverom u ruci. Uz urlik bijesa i mržnje, Sim Cotton je povukao otporac i snažna tutnjava golemog naboja savim je nadvladala znatno tiši prasak kolta kalibra 45.

Ali, Sim Cotton je već bio mrtav kad se njegov kažiprst zgrčio oko otporca. Suddenov metak izbušio je crnu rupicu čistih rubova, točno između obrva. Sim Cotton se ukočio, zateuturao i onda srušio na lice, ukočenih nogu, poput oborenog hrasta... u prašinu grada koji je nekada smatrao svojim.

Revolversko tane velikog kalibra zabilo se u zid saluna; to je Ricky pokušao pogoditi Billyja Hornbyja, koji je upravo skočio na noge. Sudden, koji je tog časa oborio Cottona, okrenuo se i opalio. Ricky se srušio, srca probijena s dva metka. Sudden je ustao a u tom času i Rolfe je uspio uspostaviti ravnotežu. Istog je časa počeo brzo pucati.

Prisutni su zadržana daha gledali kako Sudden tetura, ali istog časa opali još dva metka u kauboja, koji je trčao prema njemu. Rolfe je poletio

zrakom... to je već bio laž, jer je jedan metak pogodio revolveraševo srce a drugi glavu.

Sudden je pao na koljena, poduprvši se lijevom rukom o zemlju a desnom je opipavao glavu. Metak ga je pogodio u glavu, otvorivši dugu iako ne duboku ozljedu. Samo centimetar niže i bio bi smrtonosan. Nije bio siguran da je onesposobio Rolfe, pa je opet podigao revolver i opalio u priliku koja je ležala nedaleko od njega. Međutim, obarač se spustio uz metalni »klik«. Revolver je bio prazan. Ne vladajući svim svojim osjetilima, Sudden se pokušao uspraviti, slijepo teturajući i zgrčenom šakom brišući krv s očiju. Onda je od krvi kliskim prstima počeo izvlačiti metke iz pojasa, da bi napunio prazno oružje. Doimao se poput sasvim onemoćalog starca koji tetura kroz maglu.

Koraknuo je naprijed kad je Billy Hornby ustao s mjesta kamo se odvalja da bi izbjegao mecima. U času kad je krenuo prema prijatelju, a građani su opet ustali da bi otresli prašinu... sada, kada je sve bilo gotovo... poznati je glas prosjekao tišinu ceste.

— Greene!

Pokušavajući izoštriti zamagljen pogled, tresući glavom da bi nadvladao strašnu bol, Sudden je napola podigao prazan revolver. Visok, strašan glas presjekao je maglu koja ga je okruživala.

— Pokušaj!

Ruka je pala poput mrtve i on je slijegao ramenima. Pokušao je ali nije išlo. Bio je nadvladan. Taj glas... kome pripada? Odakle ga poznaje? I tada se njegov vid razbistrio i on je ugledao vlasnika glasa, čovjeka kojega je odavno smatrao mrtvim — Bucka Cottona.

Posljednji član strašne obitelji isteturaio je iz kuće šerifa Parrisa. Užasnu to mrmljanje popratilo je njegov izlazak, jer je Buck Cotton u isto vrijeme ulijevao i strah i sažaljenje. Sasušena krv slijepila je njegovu kosu i lice, koje nitko nije ni oprao. Odjeća zderana u krpe vukla se za njim. Koža njegovih šaka, ruku i koljena bila je zgurana, otkrivajući živo meso. Na izdera-

nom licu jedino su oči podsjećale na ljudsko biće a i te su bile izbezumljene od mržnje. U izranjenim rukama držao je pušku. Koraknuo je naprijed, nesigurnim ali odlučnim korakom, a nitko se nije usudio pomaknuti.

— Ti si mi to uradio, svinjo! — vrisnuo je. — Ti! — Jecaj je potresao jako tijelo. — Ubio si i Sima. Ti tvoj prijatelj sve ste upropastili. Ali to ćete platiti... hoćete, hoćete! Isjeckat ću te na komade, čuješ? Na komade! Metak po metak... — Luđački se nasmiyao i onda vrisnuo: — Proklet bio!

Njegov se prst savio oko otkopca, a Sudden, bespomoćan i nenaoružan stegao je mišiće, pripremajući se na udarac vrućeg olova. Ipak, trgnuo se kada je pucanj odjeknuo.

Ali, metak nije došao iz Cottonove puške. Izletio je iz cijevi starog vojničkog revolvera, koji je ležao u slabim rukama doktora Highta. Liječnik, čije je lice toliko oteklo da ga je bilo teško prepoznati, stajao je posred ceste, kao posljednji osvjetnik. Na njemu su bili jasno vidljivi tragovi svega što je prepatio od Arta Cottona. Njegova se kugla zabila u kundak Buckove puške, probila ga i izbila mu je iz ruku. Hightov iznenađujuće snažan glas prekinuo je tišinu.

— Kakav je to grad? Kakvi ste vi ljudi? Stojite i gledate kako ubijaju čovjeka koji vas je spasio! Zar nikada nećete shvatiti da se za slobodu valja boriti?

Svjetina se pokrenula. I u taj čas, najnepogodnijem od svih, Buck Cotton je uz životinjski urlik krenuo prema palom bratu, da bi se domogao oružja.

— Nećeš mi pobjeći, Greene!

Sudden je koraknuo naprijed, ali tada začuje čudan i strašan zvuk, glasanje pobješnjele zvijeri, krikove ljudi koji su konačno i nepovratno krenuli putem nasilja. Sudden je poznavao tu pojavu. Tako se javlja probuđena svjetina. Boreći se protiv nesvijesti pokušao ih je zaustaviti, prepriječiti im put, ali grube iako prijateljske ruke gurnule su ga u stranu. Kriknuo je: Nel... ali nisu ga slušali. Onda je naljudski vrisak označio kraj posljednjeg od Cottonovih.

Green je polako podigao teške vjeđe. Svjetlo je rezalo poput noža. Trep-tao je, ali nije odustajao. I kada je naposljetku progledao, iznad njega su bila dva mlada lica. Mladić i djevojka. I još jedno, puno modrica i ogrebotina. Tada se sjetio:

— Hej, doktore!

— Hvala bogu — dahnu Hight. — Izvukao se.

Prošlo je desetak dana od kada su onesviještenog Suddena dovežli na ranč »Lazy H«. Kauboj je sjedio u udobnom naslonjaču i slušao Billyja koji je opisivao događaje nakon završetka borbe. Doktor Hight, kome je lice već zacijelilo, blaženo se smješкао obgrlivši ramena Jenny Hornby.

— Jime, tek smo sada saznali kakvu su golemu prevaru pripremali Cottonovi — tumačio je Billy uzbuđeno. — Da se ti nisi pojavio, u tome bi i uspjeli.

— Još mi uvijek nije sasvim jasno zašto je Simu toliko stalo do ovog nevrijednog gradića — priznao je Sudden.

— To je fantastična priča, Jime — umiješao se Hight. — Najprije je, tek što je završila pucnjava, pobjegao naš bankar, Fred Mott. Bio je Cottonov čovjek i s pravom se pobojavao da će se bijes ljudi okrenuti i prema njemu. Srećom, nije dospio odnijeti i ono što je bilo u njegovoj blagajni, jer je naša bijedna ušteđevina spašena. Drugog ili trećeg dana pojavio se dobro odjeven tip i predstavio kao član zemljišnog ureda iz glavnog grada. Bio je zaprepašten saznajući da nitko nema pojma o planu da se gradi velika brana za navodnjavanje, nedaleko odavde. Bit će podignuta u brdima, na ulazu u ovu dolinu.

— Raspitivao se za Sima Cottona — nastavio je Billy. — činilo se da sumnja u njegovo poštenje. I tako smo saznali da je Sim znao što se sprema. Čekao je samo da odluka o gradnji bude konačna. Tada bi jeftino od nas otkupio zemlju i zgrade ili bi ih oteo. A kada započne navodnjavanje, sve će vrijediti deseterostruko.

— Mnogi siromašni ljudi sada će živjeti u blagostanju — rekla je djevojka. — Zahvaljujući vama.

— Da — kimnu Billy. — Da nisi slučajno naišao... Jime, jesi li zaista naišao slučajno?

Sudden je začuđeno pogledao mladog prijatelja.

— Kako možeš to i pomisliti? Glas je bio otegnut i ravnodušan ali je Hight u njemu otkrio nešto što mladić nije osjetio.

— Do vraga, Jime, ne znam... — promrsi mladić. — Bilo je kao... kao da netko zna što se ovdje događa pa je poslao po tebe da to raščistiš.

— Misliš? Slučajnost, ništa drugo.

— Dobro, dobro. — Billy sliježe ramenima. — U svakom slučaju, i za mene i za grad je vraška sreća da si baš sada naišao. Cottonovi bi nas progutali.

— U tome su gotovo uspjeli.

— Ni govora! Protiv tebe nikada nisu imali ni najmanjeg izgleda. U isto vrijeme protiv trojice, a jedan od njih je bio Cotton...

— Malo je manjkalo pa da uspiju. Doktore, kako ste se uspjeli pojaviti baš u pravom času? Još vam nisam zahvalio, ali sigurno je da ste mi spasili život.

— Art me užasno premliatio — smrknuo se Hight. — Onesvjestio sam se i ne znam kako sam dugo tako ležao. Kada sam se probudio, nekako sam se dočepao boce s viskijem i povukao sam dobar gutljaj! To mi je pomoglo da se održim na nogama. Kroz prozor sam vidio ljude na ulici i zaključio da je sve svršeno. Priznajem, mislio sam da ste obojica mrtvi. Onda sam ugledao Bucka Cottona. Billyjev revolver je ležao u prašini...

— Bio je to težak dan — promrmlija Sudden. — Što se zbilo s Kilpatrickom?

— Htjeli su ga objesiti — rekao je liječnik — ali smo ih uspjeli uvjeriti da je on bio samo oruđe u Cottonovim rukama. Svukli su ga golog, zavezali za konja i potjerali prema sjeveru. Nije se vratio.

— Uvjerili smo ih — narugao se Billy. — Slušajući ga, čovjek bi pomislio da su ljudi sjeli i dogovorili se što bi bilo najpametnije poduzeti sa sucem.

Jime, ovaj ovdje miroljubivi čovjek stao je ispred suca i s revolverom u ruci objavio gomili da je s ubijanjem gotov, osim ako netko pokuša staviti ruku na Kilpatricka. Povjerovali su mu i uzmakli.

Jenny je tako zadivljeno promatrala svog zaručnika da se ovaj zarumenio. Sudden se nasmiјao:

— A što sada?

— Osnovano je gradsko vijeće, koje će podijeliti zemlje prema tome koliko tko boravi u dolini. Hight je imenovan privremenim načelnikom, a ja mislim da će ga nagovoriti da i dalje zadrži tu dužnost. — Billy se nasmiјao.

— U tom svojstvu i u ime grada — progovorio je Hight. — nudim vam mjesto šerifa, Jime. Naravno, kada se oporavite.

— Sa mnom je sve u redu, prijatelji. Ali ja sam litalica i ne mogu se zadržati na jednom mjestu. Nakon posljednjih iskustava naš Billy bit će savršeni šerif.

— Jime — nastavi liječnik — jednu molbu zacijelo nam nećete odbiti... Gradsko vijeće je odlučilo promijeniti ime grada. Ako pristajete, nazvat ćemo ga Green Valley.

Suddenovo lice bilo je kao isklesano od kamena. Njegovi su se prijatelji zabrinuli.

— Ne... ne sviđa ti se to? — upita Billy oklijevajući.

Kada je progovorio, Suddenov je glas bio nešto dublji. Bio je dirnut i nije mogao sasvim prikriti osjećaje.

— To je lijepo od vas... svih vas, doktore... ali nije li bolje nazvati ga po Blassu ili Davisu. Oni su živjeli i poginuli za ovaj grad. A ja sam litalica,

netko tko je samo prošao ovuda, da se nikada više ne vrati. Rođena skitnica. Po njima se ne imenuju gradovi.

— Reći ću to ljudima, ali ne vjerujem da će izmijeniti odluku.

Poslije, kada su sami stajali pred kućom i pušili, Sudden upita liječnika:

— Jeste li ispričali Billyju... o meni?

— Niti riječi.

— Neka tako i ostane. Još dugo...

— Zašto, Jime?

— Pa to je bar jasno, doktore. Možda će o meni čuti ružne stvari, pokušat će me braniti i može se uvaliti u neprilike... čak i poginuti. Moje ime nije toga vrijedno.

— Vaša briga služi vam na čast, Jime, ali ja bih uvijek bio ponosan da mogu ustati i reći da sam vas poznao.

...

Nekoliko dana kasnije na brežuljku iznad grada Sudden se opraštao od Highta i Billyja. Ispod njih bujao je život, a na mjestu spaljene konjušnice već se uzdizala nova, gotovo dovršena zgrada.

— Green Walley, ha? — Nasmiјao se. — Prokletu šaljivo ime za tako zgodan gradić.

Okrenuo je konja, mahnuo na pozdrav i pojahao prema sjeveru.

Prijatelji su dugo gledali za njim sve dok nije nestao s vidika, zaklonjen brežuljcima.

— Nije mi jasno što je Jim htio reći posljednjom rečenicom? — promrmљao je Billy.

— Možda to da Green Walley nije ime kakvo običavaju davati gradovima — zamišljeno odgovori liječnik. — Ali ni čovjek po kome smo ga nazvali ni po čemu nije bio običan.

K R A J

DJEVOJKE!

tina

JE REVIJA ZA NAS

tina

JE REVIJA SA STRIPOVIMA

tina

PIŠE O NAŠIM RADOSTIMA

tina

PIŠE O NAŠIM BRIGAMA

tina

PIŠE O NAŠIM TAJNAMA

u TINI ćeš naći sebe

u sebi ćeš naći TINU

Whit Burnett:

NOC »GRAN BAILE MASCARE«

Drže me u ovoj kući kao zatočenika. Ne znam više koliko me dugo drže ovdje. No to baš i nije važno. Postupaju sa mnom vrlo dobro i osoblje udovoljava mojim željama s uljudnom redovitošću i točnošću. Jedino što mi nedostaje jest razumijevanje. Jer, Španjolci su posve osobeni ljudi; dvojim da razumiju same sebe... a kamoli još i mene!

Nisam Španjolak; rođen sam u Americi. Pa ipak, možda nisam ni pravi Amerikanac; možda ima u meni nečega drugoga, nešto Rusa, divljeg i bistrog. Ne znam. No tu i tamo, iako sam još mladić, neke sam stvari sagledao bistrije od drugih ljudi koje sam poznavao, i to svojim znatiželjnim i gotovo četvorodimenzionalnim okom. Ponekad mislim da je cijeli taj svijet jedna velika i bolesna duša, iako se katkada pokoji pojedinac oslobađa kompasa što pokazuje iluzije toga svijeta.

No to je besciljna spekulacija. A nije ni moja priča. Jer, sada bih želio ispričati svoje iskustvo kome nema premca u suvremenom dobu.

Započelo je u Toledu. U to sam primarno siguran. Znam to po tome što

sam se s mojim drugom, umjetnikom koji je tražio slikovita mjestanca prikladna za crteže, zadržao u Španjolskoj ne mnogo dulje od jednoga tjedna. S francuske granice, preko Barcelone i Madrida, došli smo, eto, izravno ovamo, tražeći u starim tvrđavama, vratima i dvorcima uz obale Taja nešto što će produbiti naš dojam o cijeloj Španjolskoj.

A događaji o kojima ću vam pričati dogodili su se u noći »gran baile mascare«; zbog toga je u dan našega dolaska cijeli grad bio okićen, sav pun iščekivanja, napetosti i neobično živ.

Smješten je na vrhu uzvisine, s koje puca pogled na blatnjavu, vijugavu zmiју rijeke što se povija oko tri nje-ne stjenovite padine; kad smo prošli kroz njegova vrata, Toledo me se dojmilo čudnovato; a kad sam sišao s vozila što nas je dovezlo sa stanice, osjećao sam se kao da sam dospio u neku vrst kaveza ograđenog zidom.

No taj je osjećaj bio posve prolazne prirode i ubrzo se rasplinuo u bučnoj i pokretnoj vreli svjetline na staroj »Plaza de Zocodover«, ispunjenoj skupinama Španjolaca koji, prema svemu sudeći, ne rade ništa drugo od svita-

nja do mraka već samo lunjaju, korčaku i smiješe se.

I dok je moj prijatelj, Talijan, pregovarao za sobe, stajao sam napolju i promatrao ljude; kadete u svijetlim pješadijskim odorama, »guardias civiles« pod tamnoplavim kapama, ukrašenim krvavocrvenom bojom što je Španjolcima tako draga; stare i smežurane ljude i žene iz drugih doba i pokoljenja; žene uvijene u velike rupce i u bijelim širokim suknjama; bučne karnevalske raspložene momke s krabuljama ili zagaravljenih lica; seljake uvijene u pokrivače; bakice koje su se natovarile košarama i djevojke s velikim zemljanim »botijasima« napunjenim vodom.

Osobito me se dojmio jedan stariji čovjek; zapravo, ne baš vrlo star čovjek. Bio je odjeven u crni pokrivač što ga je jednom koščatom rukom pridržavao na grudima, na nogama je imao izlizane cipele, a na glavi otrcani šešir što ga je nakrivio na lijevo oko; u prolazu mi je okrenuo svoje osebujno, bradato lice, a onda krenuo dalje. Crte njegova lica odavale su vedro raspoloženje; povijene obrve, oštro smeđe oko i dugi i gomoljasti nos, zajedno s općim izgledom, činili su ga nekako čudnovato nestvarnim i stvarnim istodobno.

Moj prijatelj je izišao iz maloga hotela.

— Popunjeno! — reče on. — Sve su sobe zauzete zbog večerašnjega plesa.

Jedva sam ga uopće čuo.

— Upravo sam vidio Menipa — rekoh.

— Menipa?

— Da — uzvratih mu. — Velasquezova.

— Oh — zausti on — Toledo je krcat tipova. Čovjek može ovdje provesti godinu dana i nikako ih ne može pravilno ocijeniti. Misliš li onoga staroga dugajliju u pokrivaču što, čini se, uvijek prati Velasquezova Aesopa? Sjajan tip!

I on pođe u drugi hotel. Također pun! Tada nas pošalju u neku manju kuću, »posadu«, »za čovjeka i životinju«, kako rekoše, i za kratko vrijeme uzesmo »habitaciones« u »Posada de la Sangre« na Calle de Cervantes; malo izvan javnoga trga, kroz Arco de la

Sangre, gotovo u sjeni velike, ubojite šiljate tvrđave Alcazara.

Ipak, sada je već bio kasni sumrak, iako se još prilično dobro vidjelo; moj je prijatelj ostavio kovčeg u svojoj sobi i odjednom napustio »posadu« sa »svežnjem papira ispod ruke; u skladu sa svojim navikama, očito je namjeravao odmah pogledati grad kako bi se ujutro, pri boljem svjetlu latio posla.

A ja ostadoh sâm u staroj gostionici.

Sa Zocodovera sam čuo izmiješane glasove toledanske svjetine: kako se bližila noć, njeno je raspoloženje sve više raslo. Na suprotnoj strani uske »calle« pojavilo se svjetlo u prozoru; unutra sam sada vidio Španjolku kako sjedi u kutu i šije neko veliko bijelo platno što je nalikovalo na neuprijanu mrtvačku ponjavu. Lice joj je bilo puno crta što ih je na njemu ostavio život i što su podsjećale na nj. Nečujne i posve mirne kretnje njene igle oćarale su me; dugo sam stajao i promatrao je iz svoje zamračene sobe, pa sam tek onda upalio svjetlo. (Jer, ovo se svratište iz 14. stoljeća nije mnogo izmijenilo od doba Cervantesa i njegovih kmetova i vlastele, no moglo se pohvaliti barem tim suvremenim dostignućem.)

Prilično me je izmorilo putovanje željeznicom od Madrida; pa ipak bio sam posve svjež: odmarao sam se ležeći na postelji i promatrao svoju malu bijelu sobu; crveno kameno popločenje, istrošeno pokoljenjima, prelijevalo se nekako čudnovato prema vratima i balkonu, odakle je pucao pogled na »patio«; odjednom me obuzela želja da uđem u duh i život ovoga grada dok sam još u Toledu, kako bih upoznao ljude ili barem nekoliko njih.

Ima li bolje zgode za moju namjeru, pomislih, od te noći kada je cijeli grad zakrabuljen i svečano raspoložen zbog »gran baile mascara«?

Ta me misao privukla; brzo sam se umio i počeshljao, te odlučio da odmah nabavim kostim za ples; prema najavama na velikim plakatima, moći ću ga nabaviti u Teatro de la Rojas.

Pritisnuh golemu, starinsku kvaku na vratima sobe; tek pošto sam je još jednom pritisnuo i rukom pomakao

zasun, ona popusti s oklijevanjem što me gotovo razdraži.

Moram ukratko opisati »posadu« Kristove Krvi, jer me se snažno dojmila svojom suludom arhitekturom ili, točnije rečeno, kao posve obična građevina što se s godinama upala u arhitektonsku starost i očaj. Njene su sobe, uske i nalik na ćelije poput moje, bile izgrađene na tri kata oko otvorenog dvorišta, na čijem su popločenju bila ostavljena seljačka vozila s dva kotača za prijevoz gostiju s ladanja. Na južnoj strani, izvan glavnoga dvorišta, nalazile su se staje za mule, strpljive španjolske »burros«; iz staja je dolazio jak vonj mokre slame i gnolja.

Povrh sebe sam vidio posve jasne zvijezde što su sjale s neba modrijeg od dubine mora. Malo svjetlo pokraj vode, dolje u »patiju«, bacalo je sjene iz starinskih stupova što nose balkon; u tom sam svjetlu odmah prepoznao stare klupe i ljude koji su spavali na njima. Stajao sam na sjevernom balkonu, dvorišta i odjednom me iznenadila ova strana kata; pošao sam gotovo nesigurno ukoso prema lelujavim stupovima i nasmiješio se na pomisao da ni najjače »vino de Jerez«, što smo ga popili u kavani prije nego što smo ušli u »posadu«, ne bi moglo izazvati takvu vratolomnu ravnotežu u mojoj duši.

Negdje u 16. stoljeću ovdje je živio Cervantes i pisao svoje »Novelas Ejemplares«, u kojima je opisan i onaj trg napolju. Zar doista, zapitah se. Zar je ta kuća već onda bila tako naherena, tako propala krovišta, tako slaba u koljenima? Zacijelo nije!

Stajao sam, razmišljao, dokoličario, promatrao zidove oko »patija«, upijao neobičnu tišinu i mračnu zabačenost kuće i zurio u suprotnu stranu balkona čija je samrtnobijela površina bila isprugana sjenama ograde...

— Mogu poći — pomislih — zakrabuljen u matadora. No svi se odijevaju tako. A u Španjolskoj ima uvijek tako mnogo krabuljnih plesova. Možda nešto drugo... Eto, kao gusar? Kao gusar odjeven u starinsku nošnju. Kao klaun? Pierrot? Kao seljak? Ah, čovjek doista nije maštovit u novoj situaciji — zaključih naposljetku.

Slegnuh ramenima i pođoh zapadnom stranom balkona prema vratima što vode u prizemlje. Ovdje ću pričeti i vidjeti što da učinim.

Na pretposljednjoj stubi padne mi na um zamisao, gotovo bitna za razumijevanje moje nedoumice.

— Pođi — reče netko duboko u meni — pođi kao Menipol!

— Poći ću! — rekoh.

I, kao nekom čudnovatom povezanošću volje i uviđanja mogućnosti, pođoh ravno prema žlijebu za vodu pokraj vrata što vodila u staje; s golemog klina dohvatih veliki tamni pokrivač što je visio o njemu, prebacih ga preko ramena i nabih na glavu neki tamni šešir nepoznatog vlasnika.

Kako bih izgledao poput Menipa, sada mi je nedostajala još samo brada.

Izenada me razvedri to što sam se tako prerusio; na neki sam način bio čak izvan sebe; osim onih koji su to iskusili i doživjeli, nitko to ne bi mogao razumjeti.

I dok sam stajao na ulazu u staje što su gledale na »patio«, te s druge strane u Calle de Cervantes, duša mi je bila podvojena između potrebe za bradom i razmišljanja o iznenadnim događajima napolju, na ulici.

Iz smjera Gobierno Militar, prolazeći kroz uske »calles« nalik na prolaze, »guardias civiles« sa svojim velikim kapama kretali su se u čudnovatim skupinama k zapadu, prema Arco de la Sangre što vodi na »Plazu«, na trg. Nije bilo ničega čudnovatoga u njihovom kretanju u onom smjeru, no činilo se da je i njih zahvatilo raspoloženje krabuljnoga plesa ili pak nešto nije bilo u redu s mojim vidom. Jer, ti inače tako uredni i dostojanstveni policijski službenici vladali su se sada ispod svakoga dostojanstva; teturali su i krivudali naokolo u tolikoj mjeri da bez pretjerivanja mogu reći kako to nikada do sada nisam vidio.

Pojavljivali su se u vremenskim razmacima po trojica ili četvorica, ali tek na trenutak, naokolo ismijavajući onaj zbiljski lik koji im je osigurao državnu službu u Španjolskoj, a onda bi prignuli koljena gotovo do tla i odlegali dalje, sakrivši noge ispod ogrtača, tako da su pokraj ostalih izgledali poput smiješnih patuljaka.

Nisam mogao odoljeti smijehu; naposljetku, moja me je nova odjeća činila posve neupadljivim. Pođoh preko dvorišta prema vanjskim vratima i u tom trenutku sa Zocodovera se odjednom začuše zvuci limene glazbe što privuče još više ljudi kroz uske uličice među zakrabuljenu svjetinu.

Za mnom dođe nekoliko seljaka iz »posade«; no nisam se osvrtao. Trenutak-dva zatim ugledah čak vlasnika kako s pregačom na sebi korača ulicom. Tada se osvrnuh: do svijesti mi dopre strašan osjećaj potpune osamljenosti.

No dok sam zurio u sjene iza sebe, razabrah jednu upadljivu tamnu priliku. Bio je to muškarac. Pojavio se iz staje. Bio je odjeven u pelerinu, poput mene; prilazio mi je polagano, ali posve izravno i neumitno.

U strahu da će naletjeti na mene padne mi na um da zakoračim u obližnju vezu; no on mi se i nadalje približavao polaganim i odlučnim koracima. Sudar je bio neizbježan. Lice mu je bilo sakriveno obodom šešira. Obuzeo me osjećaj tjeskobe. Očito je namjeravao izravno k meni. Nisam se mogao ni pomaknuti.

S velikim naporom zakoračih naposljetku u stranu. No on nije prošao pokraj mene. Podigao je glavu i sada sam razabrao obilježja čovjeka s povijenim obrvama i gomoljastim spuštanim nosom. Bio je to Menipo.

— Buenos... — promrmljah u znak pozdrava i htjedoh poći.

On ne odgovori ništa.

Umjesto toga priđe mi tako blizu da sam osjećao njegov dah na licu. A onda me, mrmļajući: riječi što ih nisam mogao razumjeti stane polagano ali surovo gurati prema natrag, uprijeviši ispod pelerine savijeni lakat u moj želudac.

Išao sam natraške... zbog iznenađenja ili nečega drugog, naprosto nisam bio sposoban pružiti mu bilo kakav otpor. Odmicao sam natraške od vrata i zalazio sve dublje u sjenu nekog odvratnog dvorišta.

Nakon nekog vremena, što mi se učinilo cijelim stoljećem, naposljetku mi je palo na pamet ono nekoliko španjolskih riječi što sam ih poznavao:

ponadao sam se da će mi dostajati da savladam nelagodnost.

— Što želite? — povikah. — Ta prestanite već jednom s time!

On se nasmije, progunda nešto, a onda stane govoriti neravnomjernim, isprekidanim i visokim, gotovo vrištavim glasom što mi je probijao uši. Bio sam duboko uvjeren da je taj čuvjek lud.

Zapitah se mogu li mu ponuditi novaca?

— Passaporte! — reče on.

Sada bi bio na meni red da se nasmijem... samo kad bih imao hrabrosti za to. Passaporte! Doista putnu ispravu! On je postupio poput mnogih službenika koji ulaze u vlakove u Madridu i izvan njega, naoko posve slučajno, kako bi pregledali isprave putnika. To je Španjolska. Zar je taj čovjek službenik? Možda. No gdje mu je službena odora? Španjolci su vrlo šaljivi ljudi...

Moje su misli počele kasniti, a i tijelo je otkazivalo poslušnost podjednako brzinom kako sam uzmicao... natraške, poput umornog konja.

No on nije bio državni službenik. Bio je ludak... i moj je život bio u opasnosti. Trebalo bi da mu skočim za vrat, pomislih. Trebalo bi da ga ubijem prije nego što on ubije mene.

S puno nađe pogledah na ulicu sa strane. Pusta poput dvorišta. Oružja nisam imao. A što se nalazi ispod njegovog pokrivača, pelerine, nisam mogao naslutiti.

Tada sam se spotakao o jedan kamen u popločenju, pao natraške na neravno tlo i glavom udario o kamen.

Na svu sreću, nisam izgubio svijest; sjećam se kako sam još u padu zadržao prisutnost duha i kriknuo u pomoć. Također sam dodao:

— Ludak... ludak! Loco, loco!

Čim sam pao, bilo mi je jasno da nisam izgubio svijest; jer, podigavši pogled s hladnoga kamenja prema čovjeku povrh mene, zapazio sam nešto što prije nisam zamijetio. On je stajao pokraj ulaza u dvorište, za niskim zidom, na kome se nalazila otvorena knjiga, bočica sa crnilom i nekoliko pera.

Također se sjećam da mi je to izgledalo neobično; knjiga me je podajeca-

la na američki hotelski registar, i te svdje u Španjolskoj, gdje gosti moraju popunjavati neke sitne prijavnice što se šalju policiji, umjesto da naprosto upišu svoje ime i prezime u knjižu.

Pokraj bočice sa crnilom nalazila su se još tri predmeta: čekić, sjekirica i mali, žuti drveni valjak. Pretpostavljao sam da je valjak bio ispunjen čavlicima.

Ti su mi se predmeti usjekli u pamćenje već nakon prvoga pogleda. Moj grozni mučitelj dohvatio je čekić i sjekiricu. Zapazio sam kako je oštro sječno zasjalo na nejasnom svjetlu — i tada sam se osjećao kako se zacijelo osjeća čovjek koji je upravo završio smrti u oči.

Kad bih barem mogao uživati u pažnji tog manijaka! Ali kako? Mozak mi se naprezao.

— Čavlici! — povikah. — Čavlici!

Okrenuo je svoje bradato lice i stao zuriti u svoje stvari. Onda je dohvatio jedan čavlic iz valjka. Ipak mi je posrećilo ostvariti naum! U mene je ušla nova snaga; gotovo posve dovoljno snage da podignem glavu. No čini se da je ipak nije bilo dovoljno. Opet sam pao na kamenje pokraj smrdljivih vlati prijlave slame.

No njegova je priprosta djetinja duša bila zabavljena. A ja sam bio sretan. Možda će sada pokušati zabijati te čavlice i odvratiti pažnju od mene. A moj povik u pomoć privući će nekoga. Ali kada? Zašto nitko ne dolazi?

Sav užasnut stao sam osluškivati; ponadao sam se da ću čuti kakav prijateljski šum sa ceste, korake u kući. No iz sumračne gostionice nije se čuo nikakav šum, a ni iz grada; čuli su se samo iskrivljeni zvuci glazbe sa Zocodovera. Ah, ti ljudi Španjolci sa svojim »fiestama«!

On je odmjerio čavlic u ruci. Pažljivo ga je odvagnuo, a onda ga uhvatio s dva prsta; desnom je rukom podigao sjekiricu. Zaustavio ju je na trenutak povrh čavlica, a onda je spustio.

Ali, nije se začuo nikakav zvonki zvuk udarca kovine o kovinu. Čavlic se odbio i pao pokrč mene: posve nečujno... a onda nekako čudnovato ods-

kočio uvrta, pa se izgubio negdje na tlu.

Čavlici su bili od gume!

Znao sam to, ali nikako na temelju neke neobične sposobnosti duha. Tada tko još nije vidio takve sulude proizvode što se mogu nabaviti po američkim trgovinama: mrlje od crnila načinjene od crnoga celuloida što ih kupuju djetinje duše, cigare što prasnú kad ih čovjek popuši do polovice, umjetne muhe što se mogu pribadačom učvrstiti za ovrtnik i tako »povući za nos« prijatelja? Gumeni čavlici!

Izdan tako gnusnom varkom sudbine, odjednom sam osjetio krajnju beskorisnost svakoga daljnjega trenutka života. Zašto da se ne predam? Zbog tih čavlica ili neke žene, ili zemlje ili ljudi, ili za dobro umjetnosti, za Menipova dobro?

No istodobno je i čudnovato, pomislio sam, što su to doista gumeni čavlici. I prije nego što sam smislio bilo kakav potez ustanovio sam kako stojim pokraj luđaka, posve zaokupljen zajedničkim ispitivanjem tih važnih predmeta.

On je odbacio sjekiricu i ona je zveknula o kamen. Onda je pokušao udariti čavlic čekićem.

Čavlic se odbio, no tada zapazih kako opet posije u valjak i izvlači šest čavala od dvanaest centimetara duljine; blistali su pravom čeličnom bojom. Ovo nisu bile gumene patvorine. A onda, završivši djetinju igrariju na onom zidu, pride mi sa čekićem u jednoj ruci i s onim čavlima što su svojim sjajem podsjećali na okrutno razapinjanje u drugoj ruci.

— A sada ti! — reče. — Su cabezal! Su corazon!

Toliko sam shvatio. U glavi mi se zavrti od boli, uzbuđenja i straha da će učiniti što je rekao. Htio mi je te čavle pozabijati u glavu, u srce! Znao sam to kao da mi je ponovio dvaneastak puta. Iz njegovih očiju u moje je prelazila poruka užasa što me je posve lišila razuma, opreza, nade i hrabrosti.

Čučnuo sam i legao. Ispužio sam se poledice, kao i prije. Kad bih samo mogao odgmizati, pomislilih, od tog tlačitelja koji se okomio na mene! Ruhom sam dotaknuo sjekiricu, zgrabio

je i zavijtao njome tako da je zarvija-
dala zrakom.

Pogodila ga je u glavu. Odmah mu
je šiknula krv. Stala je lptati mla-
zom; crvena poput španjolske zastave
i mrka poput krvi bika u crnoj dlaci
njegovu kruzna.

A onda se dogodilo ono što me plaši
sada, ali onda nije.

Nisam ubio Menipa. On je posegnuo
za sjekiricom što je ponovno pala na
tlo. No kad je podigao glavu, zamijetio
sam veliku promjenu u manijaku.

Iako mu je lice bilo krvavo, iako su
mu kosa i brada bile zamršene i dava-
le mu gotovo nadzemaljski i luđački
izgled, u očima mu se pojavila neka bi-
strina. Začudo je pogledao sjekiricu
u svojim rukama, pa onda mene.

Sada je svršeno, pomislih. Posve
hladnom točnošću smrskat će mi glavu
na kamenu dvorišta. No još sam posje-
dovao glas. A deset bi me sekundi
moglo spasiti.

— Loco, loco! — povikoh. — U po-
moć!

I u tom trenutku stigla je pomoć.
Zamijetio sam bijelu kretnju vlasniko-
ve pregače kad je iz ulice ušao u
vezu.

No i ludak je zamijetio tu kretnju.
I tada sam osjetio kako je sjekirica
pala na moje grudi. Prsti su se zgreči-
li oko nje. *

— Tko je zvao? — zagrmli vlasnik
svojim dubokim glasom. — Tko je ov-
dje lud?

Pa tko zapravo? Nisam mogao podi-
ći glavu. Zacijelo je prošlo mnogo vre-
mena otkako se taj div nadvio nada
mnom. Osjećao sam se nekako čudno-
vato opuštenim, gotovo kao da je kod
kuće odmaram na podu gotovo poput

psa; samo s pola svijesti osjećao sam
miris tla: hladnoga kamena i slame.

Ipak mi je nedostajala brada, pomi-
slih. Eto, u tome je stvar! Da sam
imao bradu kad sam izišao... Dograbilo
svoje donje vilice. Znaite, prilikom »mas-
care«, krabuljnog plesa, to je osobito
privlačno. A čovjek mora biti domiš-
ljat!

Pogledao sam.

— Tko? — poviče vlasnik. — Tko je
to započeo? Tko je ovdje lud?

Nisam mu mogao uzvratiti riječima
koje bi razumio. A i moje slabo pozna-
vanje španjolskog jezika posve se
zbrkalo. Mrmlijao sam sa svim jezici-
ma što sam ih poznavao.

A onda sam s onoga niskoga zida
što je poslužio kao pisarski pult začuo
glas što me podsjetio na moj vlastiti
glas; bio je posve miran i uravnote-
žen, otprilike onakav kakvim naruču-
jem večeru u nekoj velikoj kući. A
glas je ipak bio Menipov, onoga luda-
ka.

— Ono je ludak — reče on. — Lud
je... pogledajte ga samo! Na tlu je po-
put psa. Prolazio sam svojim putem,
krenuo sam na »gran baile mascara«,
kadli onaj pas tamo skoči na mene sa
sjekirom u ruci. Pogledajte moje lice!
Pozovite stražare i zahtijevajte da ga
strpaju u zatvor!

Eto, to sam čuo. I svi su to čuli.
Mogu li to poricati?

Uhvatio sam se za skut vlasnikove
pregače.

— Pogledajte — rekoh — moju bra-
du! Ja sam zapravo Menipo. Kako bih
ga uopće mogao povrijediti? On je
samo Velasquezova slika. Svi ste vi
glupani! Svi ste vi ljudi!

I doista su takvi... iako to nitko osim
mene neće uvidjeti...

K R A J

KVIZ

• križaljke • testovi • rebusi
• ljubavne i krimi priče • šale

**izlazi svake
druge srijede**

40 STRANA - 3 DINARA

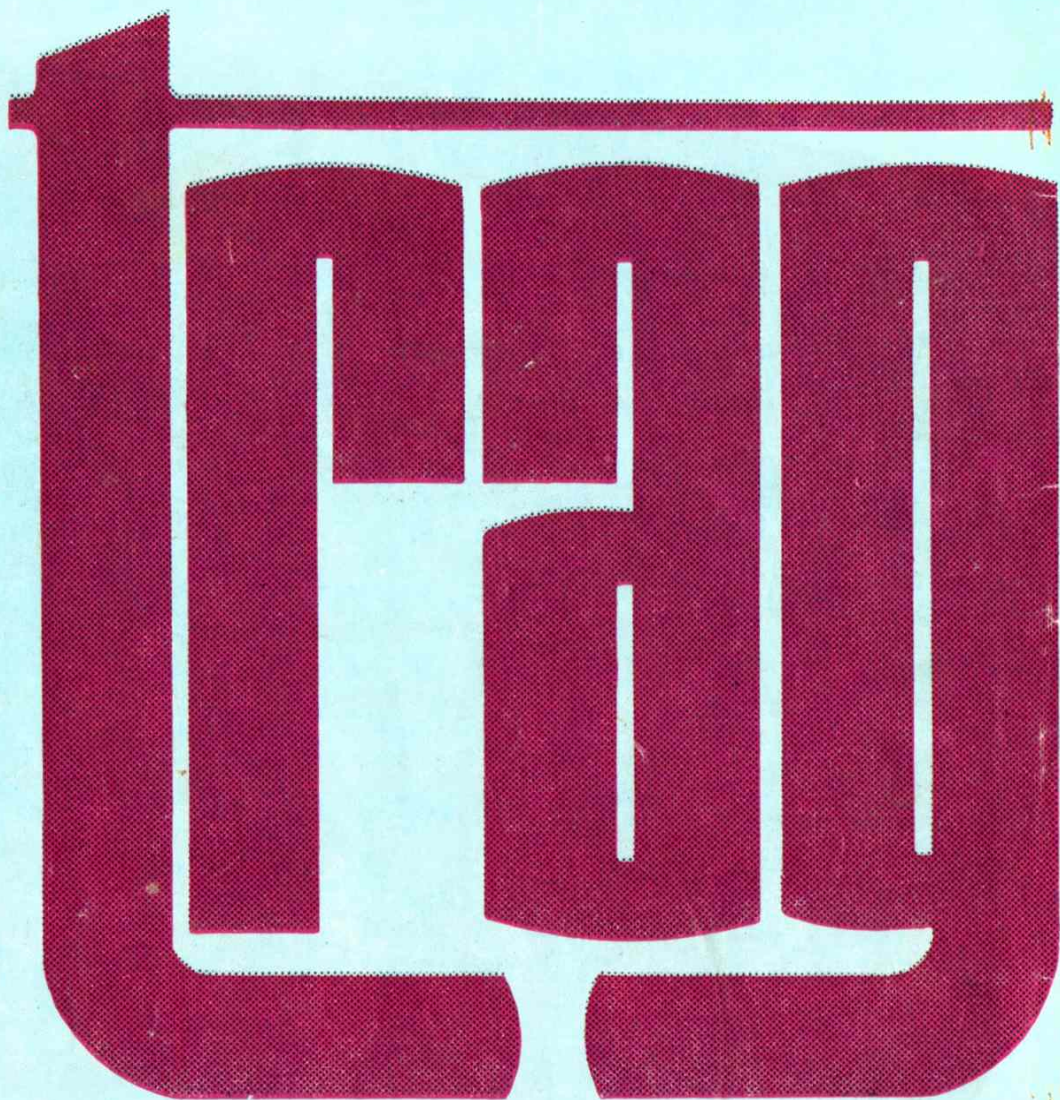
DOSAD IZAŠLI ROMANI NOVE SERIJE »LASO«

67. R. Ullman: JACKSONOV KLAN
68. G. Lord: TAJNI TOVAR
69. W. O'Connor: STOTINU DANA PAKLA
70. F. Short: SKINITE HULJU IZ SEDLA
71. A. C. Morgan: REVOLVERASI SU ČEKALI
72. L. L'Amour: BRACA SACKET
73. H. Werner: ZLOČIN OTACA
74. L. Waller: U OLOVNOJ OLUJI
75. C. Martini: IZASLANICI PAKLA
76. R. McLeod: TEŽAK PUT DO MEKSIKA
77. R. Hogan: OVAJ GRAD PRIPADA JESSUPOVIMA
78. S. C. Lawrence: TEKSAŠANIN
79. Paul Evan Lehman: PAKAO U NOVOM MEKSIKU
80. H. S. Sharon: DRUŽINA SMRTI
81. L. Ernenwein: SNJEŽNI JAHAGI
82. L. L'Amour: UTAH BLAINE
83. F. Short: ZAŠTITNIK IZ TEKSASA
84. Hal Warner: LEŠINARI TONTO BASINA
85. John Gilmoor: PAKLENA PJESMA PUSTINJE
86. William O'Connor: DVOBOJ S PRIJATELJEM
87. Al Cody: NA STRANI INDIJANACA
88. Jim Sheridan: NAMAMI VUKOVE U ZAMKU
89. H. S. Sharon: SMRTI U SUSRET
90. H. S. Sharon: DAVOLJI RANC
91. Clay Hunter: USAMLJENIK S RIO BRAVA
92. Robert Ullman: MOHIKANINA DRUŽBA
93. H. S. Sharon: LOV NA DOLAR
94. Robert Ullman: SANSA ZA BENA
95. Shepard Rifkin: PUT KINGA FISHERA
96. L. L'Amour: DOLINA MIRA
97. H. Haton: KONJANICI IZ PAKLA
98. B. Arthur: DVA REVOLVERA
99. Dudley Dean: TVRD ORAH
100. D. B. Newton: POVRATAK OSVETNIKA
101. H. S. Sharon: OSVETA BUNTOVNIKA
102. H. S. Sharon: PLJACKA U LOS ALAMOSU
103. J. T. Edson: ČOVJEK KALIBRA 44
104. Matt Chisholm: POBJEDA MCALLISTEROVIH
105. Lee Martin: ZLODUH SANTA RITA
106. Robert Ullman: KOLORADO KID
107. Bill Fargo: OTMJENI PLJACKAŠI
108. Matt Chisholm: CRNI KAUBOI
109. Frederick H. Cristian: DOUŠNIK
110. U. H. Wilken: GROBAR JOE
111. Louis L'Amour: OPASAN PUT
112. G. F. Unger: UNAJMLJENI REVOLVERAŠ
113. Frederick H. Christian: SUDDEN U ŠKRIPCU

U PRIPREMI:

114. Lee Floner: REVOLVERI IMAJU RIJEČ

KOD VAŠEG PRODAVAČA NOVINA

**BIBLIOTEKA KRIMINALISTIČKIH
ROMANA**